

MATTHEW

Te Gongo Gaoi noko kanukanu e Matthew

*Te hanohano o Jesus
(Luke 3.23-38)*

¹ Tenei te hanohano o Jesus Christ, te makupuna o te hakahua ia David, te makupuna o Abraham:

² Ko Abraham te tamana o Isaac,
ko Isaac te tamana o Jacob,
ko Jacob te tamana o Judah ma tena 'api.

³ Ko Judah te tamana o Perez ma Zerah,
tegaaua tinana ko Tamar.

Ko Perez te tamana o Hezron,
ko Hezron te tamana o Ram.

⁴ Ko Ram te tamana o Amminadab,
ko Amminadab te tamana o Nahshon,
ko Nahshon te tamana o Salmon.

⁵ Ko Salmon te tamana o Boaz,
tona tinana ko Rahab.

Ko Boaz te tamana o Obed,
tona tinana ko Ruth.

Ko Obed te tamana o Jesse.

⁶ *Ko Jesse te tamana o te hakahua ia David,
ko David te tamana o Solomon,
tena tinana kote uguugu o Uriah noko hai.

⁷ Ko Solomon te tamana o Rehoboam,
ko Rehoboam te tamana o Abijah,
ko Abijah te tamana o Asa.

---

* **1:6** 1.6 2 Kgs 24.14,15; 2 Chr 36.10; Jer 27.20.

⁸ Ko Asa te tamana o Jehoshaphat,
ko Jehoshaphat te tamana o Jehoram,
ko Jehoram te tamana o Uzziah.

⁹ Ko Uzziah te tamana o Jotham,
ko Jotham te tamana o Ahaz,
ko Ahaz te tamana o Hezekiah.

¹⁰ Ko Hezekiah te tamana o Manasseh,
ko Manasseh te tamana o Amon,
ko Amon te tamana o Josiah.

¹¹ Ko Josiah te tamana o Jeconiah ma tena 'api,
i na 'aso na kakabe 'ia ai ki Babylon.

¹² Nimaa mugi i te kakabe 'aatea 'anga ia
te kigatou ki Babylon:

ko Jeconiah te tamana o Shealtiel,
ko Shealtiel te tamana o Zerubbabel.

¹³ Ko Zerubbabel te tamana o Abiud,
ko Abiud te tamana o Eliakim,
ko Eliakim te tamana o Azor.

¹⁴ Ko Azor te tamana o Zadok,
ko Zadok te tamana o Akim,
ko Akim te tamana o Elihud.

¹⁵ Ko Elihud te tamana o Eleazar,
ko Eleazar te tamana o Matthan,
ko Matthan te tamana o Jacob.

¹⁶ Ka ko Jacob te tamana o Joseph,
te matu'a o Mary.

Tenei a Mary na haka haa eia a Jesus, ko Ia na
mate te 'Agiki Taga'ia.

¹⁷ Te 'atuhano nei noko hakatu'u mai ia
Abraham o hetae mai kite hakahua ia David,
noko 'atu anga hugu tuma'a ehaa (14), kate
hakatu'u mai 'anga ia David o hetae mai
kite kakabe 'aatea 'anga a Israel ki Babylon
noko 'atu anga hugu tuma'a ehaa (14), kate

haka tu'u mai'anga i te kakabe 'aatea'anga a Israel ki Babylon o hetae mai kia Christ noko 'atu anga hugu tuma'a e haa (14).

*Te haka haa o Jesus
(Luke 2.1-7)*

¹⁸ *Noko konei na noho te haka haa o Jesus Christ. Kote tinana a Mary noko he ahoaho 'aki ma Joseph ke go nonoho. Mugi kigaaua o haka pata 'aki, ka na na'a 'ia ko Mary e hai tama noko agatu'u i te Spirit Tapu. ¹⁹ Ka ko tona matu'a a Joseph te tangata tinogaoui, noko he'e siahai ke na'a ngatahi'ia te hai'anga nei ke maatiba ai a Mary, ma te hai tena tegeu'a ke manga mau'i ia te ia.

²⁰ Nimaa sigi tena konei na tegeu'a'anga kite hai'anga nei, te ensel o te 'Aitu noko haka 'agitino kia te ia i te miti o hai atu, "Joseph te makupuna o David, noka tau matakou kite kakabe ia Mary kitou manaha ke hai ai mo'ou he uguugu, iteme'agaa tena hai tama'anga e hai e te Spirit Tapu. ²¹ *Ko Mary nimaa go haka haa ma'ana he tama, e hai ke go haka ingoa e koe ko Jesus, iteme'agaa ko Ia e hai ke go haka ma'ugi ona pegea i ogatou 'oosongo."

²² Ka na hai'anga nei noko hai o haka maa'ogi ai nia noko gea ai a te 'Aitu o agatu'u i tona taauga:

²³ *"Te hahine taupo'ou 'esi'esi e hai ke go hai tama ogo hai ma'ana he tama, e hai ke go mate ko Immanuel,

---

* **1:18** 1.18 Lk 1.27. * **1:21** 1.21 Lk 1.31. * **1:23** 1.23 Is 7.14.

teгаа tena gaataki:

Ko God e haka pata kia te kitatou.”

²⁴ Te 'aso na 'aga ai a Joseph, na hai eia nia noko kaunaki e te ensel o te 'Aitu ke hai. Na kakabe mai eia ia Mary ki tona manaha o hai ai tona uguugu.

²⁵ *Ko kigaaua koi he'e he na'a 'aki ano hetae ki te guea 'anga a Mary o hai tena tama. O haka ingoa e Joseph ko Jesus.

2

Te maatakinga a na taangata he 'igo'igo 'aki

¹ Mugi ite hakahaa o Jesus i Bethlehem ite kakai'anga i Judea, ina 'aso noko manga hakahua ai a Herod, na taangata he 'igo'igo 'aki, noko boomai mai matangi ki Jerusalem. ² O konei 'agatou he haka anuanu 'aki, “Tehea te tama 'iti'iti kua haka haa ke go hai ai te hakahua mo'o na Jew? E hiina'i kimatou ki tena hetu'u e sopo i matangi, ma te boomai kimatou sogi kia te Ia.”

³ Te gholoba na haka gongo ai a Herod te hakahua kite hai'anga nei, koia ma ba'i pegea i Jerusalem na he langalanga 'aki ai ⁴ Ma te haka putu mai e Herod ba'i priest ma na ako o na tagangonga, o haka anuanu kia te kigatou o haiatu, “Tehea te kunga noko hai kego haka haa ai te 'Agiki Taga'ia?” ⁵ Ma te haka tau a kigatou o haiatu, “Noko hai kego sopo i Bethlehem ite kakai'anga i Judea, iteme'agaa noko konei na kanukanu ai te taauga:

⁶ *‘Ka kokoe Bethlehem i te kakai'anga i Judah,

---

* **1:25** 1.25 Lk 2.21. * **2:6** 2.6 Mic 5.2.

e he'e hakagaataki kokoe te mi'i hutiaki ina hutiaki e i-Judah, iteme'agaa e hai ke go sopo ia te koe te hutiaki, ko Ia e hai kego hai ai te ge'o sanga ki 'Oku pegea i Israel.' "

⁷ Mate pogo'aki huu a Herod ina taangata he 'igo'igo'aki o hegeu soko kigatou, ke na'a ai eia ia te kigatou te 'aso mogimogi noko sopo ai te hetu'u. ⁸ Ka na kaunaki e Herod 'ia te kigatou o boo ki Bethlehem, kae hai atu kinai, "Boo atu o ligo gosigosi te tama 'iti'iti. Nimaa go kite ekoutou, 'ogo haka to'o mai he gongo kia te au, ka kau go hinatu o sogi ma'u kia te Ia."

⁹ Nimaa 'oti ite hakagongo kigatou kite hakahua ia Herod, kae boo a kigatou, ka te hetu'u noko hiina'i kinai kigatou i matangi, noko manga mu'a ia te kigatou, ano manga eke haka ma'u o pata iho i te kunga noko manga iai te tama 'iti'iti.

¹⁰ Te 'aso na hiina'iai kigatou kite hetu'u, ko kigatou na hu'ai sisia ai. ¹¹ Ka te 'aso na boo ake ai kigatou ki te hage, ko kigatou na hiina'i ki te tama 'iti'iti ma te tinana ia Mary. Ko kigatou na he tokotugi 'aki o sogi kia te Ia, ma te lugaluga na kete noko iai 'agatou ga'unga o haiga'a kia te Ia na golu ma na me'a tutu o tutuu gaoi e ingoa na 'incense', ma na me'a tutuu gaoi e ingoa na 'myrrh'. ¹² Ma te haka kuumanaba e God 'ia te kigatou i te miti, ke noka te giu kia Herod, kae manga giu ki tegatou kakai 'anga i he aga 'aatea.

Te he 'agiko 'anga ki Egypt

¹³ Te 'aso na boo ai na taangata he 'igo'igo'aki, te ensel o te 'Aitu noko haka 'agitino kia Joseph

i te miti o hai atu kinai, “Aga ake o kakabe te tama 'iti'iti ma te tinana, o he 'agiko ki Egypt, na'e ko Herod kago sasaga eia te tama 'iti'iti nei ke go taa. Pau atu o noko noho 'aki i Egypt ano 'io gea haka hoki atu au.”

¹⁴ Ko Joseph na'aga o kakabe te tama 'iti'iti ma te tinana o boo i te poo ki Egypt. ¹⁵ *Koia na noho ano i Egypt, hetae ki te 'aso na mate ai a Herod. Noko konei na haka maa'ogiai nia noko gea ai a te 'Aitu o agatu'u i te taauga o hai ake: “Ko Au engege i toku Hosa ke hano i Egypt.”

Te taa'anga na tamagiki i Bethlehem

¹⁶ Te 'aso na na'a gaioi ai e Herod koia e pake e na taangata he 'igo'igo'aki, koia na haka tangi to'a, mate tuku eia ke taa ko ba'i tamagiki taangata i Bethlehem ma ona manaha babae, haku tu'u ina tamagiki guanga ghapu o hetae ki na tamagiki hai ho'ou, ke papata ki na 'aso noko na'a ai eia ina taangata he 'igo'igo'aki. ¹⁷ Mate haka maa'ogiai nia noko gea kinai te taauga ia Jeremiah:

¹⁸ * “Te ge'o i te manaha i Ramah
noko haka gongo kinai na pegea noko tatangi
ma te magepepe toto'a,
ko Rachel noko manga magepe ia tena haanau,
koia noko he'e maka ke baa kogikogi,
iteme'agaa ko kigatou kua he'e kitea.”

Te giu'anga ki Nazareth

¹⁹ Nimaa mate a Herod, te ensel o te 'Aitu noko haka 'agitino kia Joseph i te miti i Egypt. ²⁰ O

---

* **2:15** 2.15 Hos 11.1. * **2:18** 2.18 Jer 31.15.

hai atu, “‘Aga ake, o kakabe te tama 'iti'iti ma te tinana o giu kina kunga henua o Israel, na'e kua mamate na pegea noko hailobo ke taa te tama 'iti'iti nei.”

²¹ Ma te 'aga a Joseph o kakabe te tama 'iti'iti ma te tinana o boo kina kunga henua o Israel.

²² Ka te 'aso na gongo ai a Joseph ko Archelaus kua sui ia te tamana o hakahua i Judea, ko Joseph na matakū te hano ki Judea, mate hakakū manaba hoki e God ite miti, tenaa te hai'anga na hano ai kite kakai'anga i Galilee.

²³ *Koia na hano o noho ite manaha i Nazareth. Te hai'anga nei na hakamaa'ogi ai nia noko gegea ai na taauga:

“Ko Ia e hai ke go haka ingoa 'ia te tangata mai Nazareth.”

3

*Ko John Baptist noko ngaague te aga
(Mark 1.1-8; Luke 3.1-18; John 1.19-28)*

¹ Na 'aso na, ko John Baptist noko a'u o manga tohi'aki i te tugatea i Judea, ² *o hai atu, “Koutou sui tegeu'a atu, na'e na 'aso e hai ke go hakahua ai te 'Aitu kua hitaiaki.” ³ *Ko John tenei te pegea noko gea kinai te taauga ia Isaiah:

“Te ge'o o te pegea engege i te tugatea,
'Haka ngaague he aga ki te 'Agiki;
haka tinogaai ba'i kunga kia te Ia.' ”

⁴ *Na ake o John Baptist noko gosigosi i na hugu 'camel', tena kapitiake noko gosigosi i na kigi

* **2:23** 2.23 Mk 1.24; Lk 2.39; Jn 1.45. * **3:2** 3.2 Mt 4.17; Mk

1.15. * **3:3** 3.3 Is 40.3. * **3:4** 3.4 2 Kgs 1.8.

buluka, kogaa ana utunga na 'ungaghali ma na hani i mouku. ⁵ Te 'apitanga o pegea i Jerusalem ma Judea ma ba'i kunga henua e mugheghi ite bai mimigo i Jordan noko boo kia John. ⁶ Ko kigatou noko haka nuukegi iogatou 'oosongo, mate haagogomi e John 'ia tekigatou ite bai mimigo i Jordan.

⁷ *Ka te gholoba na ina ai a John ki te 'apitanga o na Pharisee ma na Sadducee noko boo ake kia te ia ke haagogomi ia tekigatou, koia noko hai atu kia tekigatou, "Koutou na matinginga ana ngata hai maka! Koai te kua haka kuu manaba ia te koutou ke he'agiko i te kagohia e a'u? ⁸ Hai atu na hai 'anga ke haka 'agi ai koutou kua sui tegeu'a i autou hai 'anga songo. ⁹ *Kae noka tautou tuku gaoui o hai ake, 'Ko kimatou te hai tematou tupuna ia Abraham.' Ka ko au e hai atu kia tekoutou, na hatu nei manga 'aonga te hai ai e God ni pegea ke hai ai ni makupuna mo'o Abraham! ¹⁰ *Na 'aso nei kua 'oti i te tuku ai te akisi ki na tugi o na ga'akau. Nimaa iai ni ga'akau he'e tau hua gaoui, e hai ke go tua o seu ki te ahi.

¹¹ "Koau manga haagogomi eau ia tekoutou ite bai ke haka 'agi koutou kua sui tegeu'a, ka ko Ia e hai ke go mugi mai ia te au e hu'ai taganga o sigi ia te au, e he'e 'aonga te he to'o 'aki eau ona taka ba'e, ko Ia e hai ke go haagogomi ia tekoutou ite Spirit Tapu mate ahi. ¹² Ko Ia manga kopi tena me'a hai hekau e hai kego haka 'aatea ai na penu itena hata hai witi. Ko Ia e hai kego haka putu ana hatu witi gaoui kigoto ite hage

---

* **3:7** 3.7 Mt 12.34; 23.33. * **3:9** 3.9 Jn 8.33. * **3:10** 3.10 Mt 7.19.

haka putu me'a, kae tutu na penu kigi witi i te hu'ai ahi kago he'e 'aonga te tamate."

*Te haa gogomi 'anga a Jesus
(Mark 1.9-11; Luke 3.21-22)*

¹³ Ko Jesus noko hinaiho mai Galilee kia John i te bai mimigo i Jordan ke haa gogomi eia ia te Ia.

¹⁴ Ka ko John noko hailobo eia ke sui maanatu a Jesus. Noko haiatu, "Koau te 'aonga te haa gogomi e Koe. 'Ai ko Koe e a'u kia te au?"

¹⁵ Mate haka tau kinai a Jesus o haiatu, "Tuku iho ke konei na hai, na'e te paaunga kitaua hai'ia te hai'anga nei, ke haka maa'ogiai ba'i hai'anga haka tinogaoui."

¹⁶ Nimaa 'oti i te haa gogomi a Jesus, ko Ia na ghali o sopoake i te bai, mate ta'aki a te gangi kia te Ia, o ina a John ki te Spirit Tapu o God noko iho mai, manga noho pe te gupe o mapu ia Jesus.

¹⁷ *Kae hai iho ma'u te ge'o mai te gangi, "Tenei toku Hosa e hu'ai ma'ine kinai Au. Ko Au e hu'ai maagaohie kia te Ia."

4

*Te pakenga kia Jesus
(Mark 1.12-13; Luke 4.1-13)*

¹ *Ko Jesus na hutiaki e te Spirit Tapu kite tugatea ke pake e Satan. ² Mugi itena he'e kai'anga o katoa haka haa ona 'ao mate katoa haka haa ona poo, ko Ia na ongea to'a. ³ Ko te 'atua pake noko a'u kia Jesus o haiatu, "Ko Koe

---

* **3:17** 3.17 Gen 22.2; Ps 2.7; Is 42.1; Mt 12.18; 17.5; Mk 1.11; Lk 9.35. * **4:1** 4.1 Heb 2.18; 4.15.

nimaa te Hosa o God, gea atu ki na hatu nei ke haka haagiu ai ni utunga.”

⁴ *Ko Jesus noko haka tau kinai o hai atu, “Na 'oti i te hai ake na Kanukanu Tapu:

‘Ko pegea e he'e manga maa'ugi i na utunga, kae maa'ugi ma'u i ba'i kupu gea ai a te 'Aitu.’ ”

⁵ Ma te kakabe e Satan ia te Ia kite te manaha tapu i Jerusalem, o hai ia te Ia o tu'u i te kunga e hu'ai ma'u'agunga i te Hage Tapu, ⁶ *o hai atu kinai, “Ko Koe nimaa te Hosa o God, 'utu atu ki gago, na'e na 'oti i te hai ake na Kanukanu Tapu:

‘E hai kego kaunaki mai ona ensel, agatu'u ia te Koe,
e hai ma'u kigatou go nekeneke ia te Koe i ogatou gima,

ke go noka te tukia te ba'e o 'Ou ki he hatu.’ ”

⁷ *Ma te haka tau a Jesus o hai atu, “Na Kanukanu Tapu e konei na hai ake ma'u:

‘Noka te tuku ia te 'Agiki te 'Aitu o'ou kite hai lobo.’ ”

⁸ Ma te haka kabe haka hoki e Satan 'ia Jesus kite ogo hu'ai ma'u'agunga, o haka kite kia te Ia na kakai'anga o te kege nei ma ona gaoui'anga.

⁹ Kae hai atu, “Na me'a nei ngatahi e hai kau go haiga'a 'ia kia te Koe, i te poi toko tugi Koe o sogi kia te au.”

¹⁰ *Hai atu kinai a Jesus, “Hinatu 'aatea ia te Au, Satan. Na 'oti i te hai ake na Kanukanu Tapu:

‘Manga sogi atu kia te 'Agiki te 'Aitu o'ou, ma te manga hai hekau kia te Ia launatasi.’ ”

---

* **4:4** 4.4 Deut 8.3. * **4:6** 4.6 Ps 91.11,12. * **4:7** 4.7 Deut 6.16.

* **4:10** 4.10 Deut 6.13.

11 Ma te hano 'aatea a Satan ia Jesus, kae boo iho na ensel o 'aabaki kia te Ia.

*Ko Jesus noko haka tu'u te tohi'aki
(Mark 1.14-15; Luke 4.14-15)*

12 *Te 'aso nagongo ai a Jesus ko John kua tuku 'ia kite hage kagohia, ko Ia na hoki ki Galilee. 13 *Ko Ia na he'e noho i Nazareth, ka nahano o manga noho i Capernaum, te manaha pata ite gano i Galilee, ina kunga henua ona hanohano o Zebulun ma Naphtali, 14 ke haka maa'ogi ai nia noko gea kinai te taauga ia Isaiah:

15 *"Na kunga henua o na hanohano o Zebulun ma Naphtali i te pa'asi ki tai i te bai mimigo i Jordan, ko Galilee te kakai 'anga o na pegea 'aatea, 16 te 'apitanga manga noho 'aki i te poo'uinga kua 'oti i te hiina'i ki te maagama hu'ai hua'eha; ko na pegea manga noho 'aki o maikia i te kai mamate, kua hetae kinai te maagama."

17 *Haka tu'u ina 'asona o hano, ko Jesus na haka tu'u tena tohi'aki:
"Koutou sui tegeu'a atu, iteme'agaa te Hakahua 'anga a te 'Aitu kua hitaiaki."

*Te mataa haka pogo 'anga ona pegea haka ako
(Mark 1.16-20; Luke 5.1-11)*

18 Ko Jesus noko manga sehu ina pa'asi o te gano i Galilee. Ko Ia noko ina kite hai haanau:

* 4:12 4.12 Mt 14.3; Mk 6.17; Lk 3.19,20. * 4:13 4.13 Jn 2.12.

* 4:15 4.15 Is 9.1,2. * 4:17 4.17 Mt 3.2.

ia Simon noko mate ko Peter, mate taina ia Andrew. Ko kigaaua noko manga hai bugho i te gano, iteme'agaa ko kigaaua gua taangata tautai.

¹⁹ Ma te hai atu kinai a Jesus, "Tata'o mai ia te Au, ka kau hai 'ia ia te kougua kego tautai pegea."

²⁰ Ko kigaaua na ghali o ti'aki ogaua bugho, kae tata'o ia Jesus.

²¹ Nimaa boo soo atu kigatou, ko Jesus noko ina ma'u ki tegaa hai haanau: ia James ma John, gua hosa o Zebedee manga i te baka ma tegaaua tamana. Noko manga gosigosi ogatou bugho, ma te hakapogo e Jesus 'ia te kigaaua. ²² Ma te ghali kigaaua o ti'aki te baka ma tegaaua tamana, kae tata'o ia Jesus.

*Ko Jesus noko haka ma'ugi masaki
(Luke 6.17-19)*

²³ *Ko Jesus noko sehu iba'i kakai'anga i Galilee, o manga ako ina Hagehaipaaunga, mate 'atigongo i te Gongo Gaoi o te Hakahua'anga ate 'Aitu, mate haka ma'ugi na pegea eiai te mouhage o na sa'osaga mate masaki. ²⁴ Te gongo o'ona na hohoga iba'i kunga i Syria, ka ko pegea na kakabeake kia te Ia na pegea masasaki i te mouhage o te sa'osaga songo, ma na pegea manga higosia ma'u i te mouhaka gongonga, na pegea eketia i te haagiki ma na pegea he ghotoi 'aki, ma na pegea mamate pa'asi tasi, ka noko haka ma'ugi ngatahi e Jesus.

²⁵ Na hu'ai tu'u pegea mai Galilee ma Decapolis*,

---

* **4:23** 4.23 Mt 9.35; Mk 1.39. * **4:25** 4.25 Decapolis e gaataki i te hegeunga Greek "te katoa kakai'anga"

ma Jerusalem ma Judea ma na kakai 'anga i tegaa pa'asi i Jordan, noko manga he'agumaki ia te ia.

5

Te 'atinga gongo i te ogo (Luke 6.20-23)

¹ Nimaa ina a Jesus kite 'apitanga, ko Ia na haka neke kite pa'asi o te ogo o noho ai, ma te booake ona pegea haka ako kia te Ia. ² O haka tu'u ako e Jesus ia te kigatou, o hai atu,

³ "Te hakagaoinga ki na pegea tegeu'a haka tukunga kia te 'Aitu,*

iteme'agaa tegatou manaha ko te nuku i te gangi.

⁴ *Te hakagaoinga ki na pegea manga magegepe, iteme'agaa ko kigatou kago baa kogikogi 'ia.

⁵ *Te hakagaoinga ki na pegea haka ma'u gago, iteme'agaa kago ga'u e kigatou a te kege nei.

⁶ *Te hakagaoinga ki na pegea manga gootunga ki te haka tinogaoui o te 'Aitu, iteme'agaa kago ga'u e kigatou.

⁷ Te hakagaoinga kina pegea 'agogoha igaa pegea, iteme'agaa kago haka'agi kinai te 'agoha o te 'Aitu.

⁸ *Te hakagaoinga ki na pegea soihua ogatou uso, iteme'agaa ko kigatou kago hiina'i kia te 'Aitu.

⁹ Te hakagaoinga kina pegea haka noka het-aunga,

---

* **5:3** 5.3 na pegea tegeu'a haka tukunga kia te 'Aitu, po: na pegea lae i te pa'asi o te Spirit * **5:4** 5.4 Is 61.2. * **5:5** 5.5 Ps 37.11.

* **5:6** 5.6 Is 55.1,2. * **5:8** 5.8 Ps 24.3,4.

iteme'agaa ko kigatou kago mate na tama giki a te 'Aitu.

10 *Te hakagaoinga ki na pegea hai songo 'ia i te ghaghi i te haka tinogaoi o te 'Aitu, iteme'agaa tegatou manaha ko te nuku i te gangi.

11 *Te hakagaoinga kia te koutou ina 'aso gegea songo ai a pegea kia te koutou, ma te hai songo ia te koutou, ma te hai gongo songo ia te koutou, i te ghaghi ia te Au. 12 *Koutou sisia atu, ma te magagaohie, iteme'agaa te hu'ai ga'unga a'autou manga i te gangi. Ko kigatou noko manga konei 'agatou noho ma'u ki na taauga noko mumu'a mai ia te koutou.

*Na tai kona ma te maagama
(Mark 9.50; Luke 14.34-35)*

13 *"Koutou e hai ke noho pe na solo ki na pegea o gago nei, ka na solo nimaa he'e kona, e hai ke kohea na hai ke kona haka hoki? Kua pau o he'e gaoui ki he me'a ka manga seu, ma te takataka e pegea.

14 *"Koutou te maagama kina pegea igago nei. Te manaha i te hohonga ogo, e he'e 'aonga te ngigo. 15 *E he'e kitea he pegea ma'u tutu he peba o poghi i he kete, kae hai ke haka eke kite kunga tuku peba, ka ke maagama ki ba'i pegea i te hage. 16 *Manga konei na noho ma'u, tuku atu te maagama o'outou ki 'ago ia pegea, kigatou hiina'i ki autou hekau gaoui, ka kigatou

---

* 5:10 5.10 1 Pet 3.14. * 5:11 5.11 1 Pet 4.14. * 5:12 5.12 2 Chr 36.16; Acts 7.52. * 5:13 5.13 Mk 9.50; Lk 14.34,35. * 5:14 5.14 Jn 8.12; 9.5. * 5:15 5.15 Mk 4.21; Lk 8.16; 11.33. * 5:16 5.16 1 Pet 2.12.

haka e'eha ai ia te Tamana o'outou e noho i te gangi.

Te akonga i na tagangonga

17 “Noka tautou tegeu'a ake, ko Au e a'u kau hai ti'aki 'ia na tagangonga a Moses ma na akonga ana taauga. Ko Au e he'e a'u kau hai songo 'ia, kae a'u kau haka maa'ogi 'ia. 18 *Ko Au e gea maa'ogi kia te koutou: Hano ano hetae kite nimo o te gangi ma te kege nei, e si'ai he mi'i kupu po he mi'i tongi 'anga kanukanu i na tagangonga kago nimo, hano ano 'oti ko ba'i hai 'anga. 19 Nimaai he pegea e hai songo eia he mi'i kunga i na tagangonga nei, ma te ako kogaa pegea kigatou tata'o ia te ia, koia e hai kego hai ai he pegea he'e tau hai 'anga i te Hakahua 'anga a te 'Aitu i te gangi. Ka koai kago maangao ki na tagangonga ma te ako kogaa pegea kigatou tata'o ia te ia, koia e hai kego hai ai he hu'ai pegea i te Hakahua 'anga a te 'Aitu. 20 Iteme'agaa ko Au e hai atu kia te koutou, naakupu ki te tinoga oi koutou o sigi i na Pharisee ma na ako o na tagangonga, koutou kago he'e 'aonga te boo ki goto i te nuku i te gangi.

Na noho o te taa pegea ma te he 'ika'ika'aki

21 * “Koutou noko haka gongo ki na gegea 'anga kina tupuna otatou igaa 'aso noko hai ake: 'Noka tautou taa pegea ke mamate. Nimaai he pegea etaa eia he pegea o mate, koia e hai kego to'o kite haka aba.’ 22 Ka ko Au e hai atu kia te koutou, te pegea nimaai 'ika'ika kia te taina, koia kago to'o kite haka aba. Ka

* 5:18 5.18 Lk 16.17. * 5:21 5.21 Ex 20.13; Deut 5.17.

nimaa iai he pegea haiatu kia te taina, 'Ko koe e he'e tau hai'anga,' koia kago hano o haka aba e na Sanhedrin. Ka nimaa iai he pegea haiatu, 'Ko koe te haka tugi'u,' koia kago hano kite ugaimami.

²³ "Tenei te hai'anga nimaa hai ke haiga'a ai ma'au he ga'a taus'u kia te 'Aitu ite olta, kae maanatu hoki koe kia te taiu eiai te hai'anga ehakatangi'ai kia tekoe, ²⁴ mataa tuku iho tau ga'a taus'u i'ago ite olta, kae hoki o haka ga'i'aki ma te taiu, 'io hokimai o haiga'a tau ga'a taus'u.

²⁵ "Haka noka me'a ghali atu ki tou makau e hai ke to'o ia tekoe kite haka aba. Haka noka atu ite gholoba manga koi boo ai kougu'a ite aga kite haka aba, na'e nimaa pau ia o haiga'a ia tekoe kite haka aba, go haiga'a e te haka aba ia tekoe ki te solodia ma te tuku ia tekoe ki te hage kagohia. ²⁶ Ko Au e gea maa'ogi kia tekoe: Ko koe ka he'e 'aonga te sopo iho ano, 'io haiga'a haka 'oti te me'a taha'aki e toe ite tau'i o'ou.

Te tangata hai uguugu maasoko

²⁷ *"Koutou noko manga haka gongo kina pegea ogaa 'aso noko haiake: 'Noka te haka masi'i kina uguugu ogaa taangata.' ²⁸ Ka ko Au e haiatu kia tekoutou: Nimaa iai he launa tasi tangata eina ki he hahine o haka nau kinai, kua 'oti i te tatae ki te hahine i te uso o'ona.

²⁹ *Te mata maui o'ou nimaa hai ia tekoe o 'oosongo, sa'u iho o tupe 'aatea. Egaoi ite ti'aki he kunga e tasi i tou tino o sigi ite hano tou tino

---

* **5:27** 5.27 Ex 20.14; Deut 5.18. * **5:29** 5.29 Mt 18.9; Mk 9.47.

kaatoa ki te ugaimami. ³⁰ *Ka poi hai e tou gima maui ia te koe o 'oosongo, toghi atu o tupe. E gaoui te ti'aki he kunga e tasi i tou tino o sigi i te hano tou tino kaatoa ki te ugaimami.

³¹ *"Na tagangonga noko hai ake ma'u: 'Nimaa iai he tangata maabae ma tona uguugu, koia hai ke haiga'a ki te hahine te kanukanu haka 'igonga o te maabae.' ³² *Ka ko Au e hai atu kia te koutou: Nimaa iai he tangata ti'aki tena uguugu, ka tena uguugu he'e haka masi'i ki he tangata 'aatea, te tangata nei e hai eia te hahine nei ke 'oosongo, i te poi hai matu'a hoki. Ka nimaa iai he tangata kago pipiki eia te hahine kua ti'aki e tena matu'a, te tangata nei e 'oosongo ma'u.

Na noho o te tuku kupu

³³ *"Koutou noko haka gongo hoki ki na gegea 'anga ki na tupuna otatou igaa 'aso noko hai ake: 'Noka te haisongo autou tukunga kupu, kae pau o pipiki atu nia noko tuku kupu ai koe kia te 'Aitu.' ³⁴ *Ka ko Au e hai atu kia te koutou: Noka te aguagu ki ni me'a. Noka te aguagu ki te gangi, na'e te noohonga o te 'Aitu. ³⁵ *Mate noka te aguagu ki te kege nei, na'e tena kunga tu'u, mate noka te aguagu ki Jerusalem, na'e te manaha o te Hakahua tamaki. ³⁶ Kae noka te aguagu ma'u ki outou 'ugu, iteme'agaa ka he'e 'aonga te hai e koutou he gau 'ugu ke susugu poe

---

* **5:30** 5.30 Mt 18.8; Mk 9.43. * **5:31** 5.31 Deut 24.1-4; Mt 19.7; Mk 10.4. * **5:32** 5.32 Mt 19.9; Mk 10.11,12; Lk 16.18; 1 Cor 7.10,11. * **5:33** 5.33 a Lev 19.12; b Num 30.2; Deut 23.21. * **5:34** 5.34 a Jas 5.12; b Is 66.1; Mt 23.22. * **5:35** 5.35 a Is 66.1; b Ps 48.2.

'ugi. ³⁷ Kae manga tuku tau haka 'Oo'anga ke maa'ogi, poe tau haka Si'ai'anga ke maa'ogi. Ka nimaa e haka soo atu ma'u he me'a, te me'a a'u mai te haagiki.

*Na noho o te giu'aki maka
(Luke 6.29-30)*

³⁸ * "Koutou noko haka gongo ki na gegea'anga ki na pegea oгаа 'aso noko hai ake: 'Nimaa tuki'ia he mata, sui atu o tuki he mata, nimaa tuki'ia he niho, sui atu o tuki he niho.' ³⁹ Ka ko Au e hai atu kia te koutou: Noka te haka hetata'i ki he pegea songo. Nimaa iai he pegea paa tou kagahau mau, giu atu ma'u kinai tegaa pa'asi. ⁴⁰ Ka nimaa iai he pegea to'o ia tekoe kite hakaaba o sa'u te ake o'ou, tuku atu ma'u ke hai mo'ona te ake maatogu o'ou. ⁴¹ Nimaa iai he pegea haka matakutaku ia tekoe ke tata'o haka makabaa ia te ia, tata'o haka mama'o so atu ai. ⁴² Haiga'a atu ki he pegea haka ene kia tekoe. Noka te susugi te pegea esiahai ke mataa to'o ma'au he me'a ka kego 'abatu hoki 'ia te koe.

*Ma'ine atu ki na makau
(Luke 6.27-28; 6.32-36)*

⁴³ "Koutou noko hakagongo, noko hai ake: 'Maa'ine atu ki na pegea e pata mai ia tekoe, kae 'atua hekai atu ki outou makau.' ⁴⁴ Ka ko Au e hai atu kia te koutou: Maa'ine atu ki na makau o'outou, mate taakunga ina pegea manga haisongo ia te koutou. ⁴⁵ Ka kego hai ia te koutou na hosa o te Tamana o'outou enoho ite gangi. Ko ia etuku e ia te ga'aa o'Ona o

---

* **5:38** 5.38 Ex 21.24; Lev 24.20; Deut 19.21.

sopoake kina pegea songo mana pegea gaoui, ma te hakato'o e Ia na 'ua kina pegea tinogaoui mana pegea he'e tinogaoui. ⁴⁶ Ka koutou poi manga maa'ine kina pegea manga maa'ine kia te koutou, tehea te ga'unga kago ga'u e koutou? 'Ai na pegea tibu takis he'e konaa agatou hai ma'u? ⁴⁷ Ka koutou nimaa manga gegea gaoui ki outou 'api, nia te hai e koutou o sigi igaa pegea? 'Ai na pegea he'e sogi he'e konaa agatou hai ma'u? ⁴⁸ *Haka tinogaoui atu, o noho pe te Tamana o 'outou e noho i te gangi e soihua.

6

Na noho o te haiga'a ki na pegea hu'ai lae

¹ * "Haka tauganga atu, noka tautou haihai'anga gaoui ki mata ia pegea ke hiina'i kinai. Koutou nimaa konaa 'autou hai, kago he'e tau giu'akinga ga'u e koutou ia te Tamana o'outou e noho i te gangi.

² "Ka kokoe nimaa haiga'a kina pegea lae, noka te hai baa gongo ai, ke noho pe na hai'anga a na pegea haka hage hage i na Hage hai paaunga ma na agatu'u, ke haka'eha'eha ai e pegea 'ia te kigatou. Ko Au egea maa'ogi kia te koutou: Kua 'oti i te ga'u e kigatou na giu'aki ga'unga agatou. ³ Ka kokoe nimaa haiga'a kina pegea hu'ai lae, noka te tuku te pa'asi sema o 'ou ke na'a nia e hai e te pa'asi maui o 'ou. ⁴ Ka ko koe manga haiga'a huu atu, na'e te Tamana o 'ou e noho i te

---

* **5:48** 5.48 Lev 19.2; Deut 18.13.   * **6:1** 6.1 Mt 23.5.

gangi te ina kinia manga hai huu e koe, kago giu'aki e Ia kia te koe.

*Te taakunga a te 'Aitu
(Luke 11.2-4)*

⁵ *"Ka na 'aso taakunga o'outou, noka te noho pena pegea haka hagehage, manga sia-hahai kina tutu'u'anga ina hage haipaaunga mana agatu'u, ke hiina'i kinai a pegea. Ko Au egea maa'ogi kia tekoutou: Kua 'oti ite ga'u ekigatou na giu'aki ogatou. ⁶ Ka nimaa te 'aso etaakunga ai koe, mene atu kitou hage o titingi tena aga, kae taakunga kia te Tamana o'ou ehe'e hiina'i kinai. Kate Tamana o'ou eina kina me'a hai huunaki, kago giu'aki e Ia kia te koe. ⁷ Nimaa i outou 'aso taakunga, noka te baloghalogha ke noho pena pegea he'e na'a ekigatou ia te 'Aitu, iteme'agaa ko kigatou manga tegeu'a ake ka haka gongo kia te kigatou i agatou taakunga gogoa 'anga. ⁸ Noka tautou konei na hai pe kigatou, na'e te Tamana o'outou manga na'a e Ia nia e siahahai kinai koutou, 'io mugi koutou o haka ene'aki ai kia te Ia. ⁹ Ehai koutou konei na taakunga:

Tematou Tamana e noho i te gangi,
ke hai tou ingoa ke tapu,

¹⁰ ke a'u Tou 'aso hakahua ai a te kege nei,

ke hai Au paaunga ki te kege nei

ke noho pe Au paaunga i te gangi.

¹¹ Haiga'a mai i te 'ao nei na utunga manga ga'u e kimatou iba'i 'ao.

---

* 6:5 6.5 Lk 18.10-14.

12 Haka noka mai kia te kimatou ni hai'anga songo hai e kimatou, ke noho pe na haka noka hai'anga a matou ki na pegea hai'oosongo kia te kimatou.

13 Noka te hutiaki ia te kimatou ki na pakenga, kae haka tausuu ia te kimatou i te haagiki. [Ite me'agaa te hakahua 'anga, ma te mamagunga, ma na taganga, ke noho kia te Koe ki ba'i 'aso.

E tonu!]

14 **"Nimaa haka noka e koutou kogaa pegea hai hai'anga songo kia te koutou, te Tamana o'outou e i-te gangi kago haka noka ma'u kia te koutou.*

15 *Ka nimaa he'e haka noka e koutou na hai'anga maase'i hai egaa pegea kia te koutou, te Tamana o'outou kago he'e haka noka ma'u 'outou 'oosongo.*

Te he'e kai i te sogi

16 *"'Outou 'aso he'e kai i te sogi, noka tautou hiina'i haka'aagogoha, ke noho pe na hai'anga ana pegea haka'hagehage, ta'anga hiina'i haka'aagogoha ke haka'agi ki gaa pegea ko kigatou e he'e kai i te sogi. Ko Au egea maa'ogi kia te koutou: Kua 'oti i te ga'u ekigatou na giu'aki ogatou.* 17 *Ka nimaa tou 'aso he'e kai i te sogi, segu atu tou 'ugu mate huhu'iatu ou mata.*

18 *Ka ke he'e suga ki gaa pegea kokoe e he'e kai itau sogi, ka manga kote Tamau e he'e hiina'i kinai a pegea. Ko Ia te manga ina ki nia manga hai huu e koe, e hai ke go giu'aki e Ia kia te koe.*

---

* 6:14 6.14 Mk 11.25,26.

*Na ga'unga i te gangi
(Luke 12.33,34; 11.34-36)*

¹⁹*“Noka te haka putu ni ga'unga ki te kege nei, na'e ka go hai songo e na kagakuba, ma te koli. Te kunga na kago tuki ma'u e na pegea moutoto'o o kaia'a. ²⁰ Kae manga haka putu atu ma'autou ni ga'unga kite gangi, na'e kago he'e hai songo ena kagakuba poe koli. Tena te kunga kago he'e tuki ma'u e na pegea moutoto'o o kaia'a. ²¹ Iteme'agaa te kunga e haka putu kinai autou ga'unga, tena te kunga manga heketi hinangago ma'u ai koutou.

²² “Te mata te peba o te tino. Te mata o'ou nima gaoui, te tino o'ou ngatahi ka maagama to'a. ²³ Ka nima songo te mata o'ou, te tino ngatahi ka manga poo'ugi to'a. Ka te maagama e i-te uso o'ou nima poo'ugi, te poo'ugi'anga nei te hu'ai poo'uginga.

²⁴ “Ka he'e kitea he pegea 'aonga te hai hekau ki he toka gua hakahua. Koia kitai go gotoa'a ki tegaa, kae ma'ine ki tegaa. Koia kitai go hai gaoui ki tegaa, kae hai songo tegaa. Koutou ka he'e 'aonga te hai hekau kia God ma na mane ngatahi.

*Noka te maikia
(Luke 12.22-31)*

²⁵ “Kogaa na noho ko Au e hai atu kia te koutou, noka te maikia ki outou ma'ugi, po nia ka go kai ma te binu. Po nia kego mamago ai koutou. 'Ai te ma'ugi e he'e gaoui to'a o sigi i na utunga? 'Ai na tino e he'e gaoui to'a o sigi i na laoa? ²⁶ Hiina'i atu ki na manu hegegei. Ko kigatou e he'e sanga

---

* **6:19** 6.19 Jas 5.2,3.

poe utu poe haka putu utunga kini hage, ka manga haangai ete Tamana o 'outou enoho ite gangi. 'Ai koutou e he'e gaoui toto'a o sigi ina manu he gegei? ²⁷ Koai ia te koutou e maikia ki te ma'ugi o 'ona ma te beegaba ai eia te mi'i gholoba ki te ma'ugi?

²⁸ "Tehea ma'u te hai'anga e maikia ai koutou ki na laoa? 'Ai hiina'iatu ki na ngaasogo'anga na lakaa me'a o mouku. Na lakaa me'a o mouku e he'e hai hekau poe lapui. ²⁹ *Ka ko Au e hai atu kia te koutou, he'e po ko Solomon ma'u ma ana me'a gaoui ngatahi noko he'e mamago gaoui ke noho po he launatasi ina lakaa me'a nei. ³⁰ Nimaa konaa na noho na haamago'anga e God na lakaa me'a o mouku, manga noho ite aso nei kae seu ki te ahi i te 'aso'ao, 'ai ko Ia ka he'e haka soo atu te haamago e Ia ia te koutou? Koutou hu'ai gigiki 'outou sano kia God! ³¹ Noka tautou maikia, o hai ake, 'Nia 'a tatou kago kai?' po 'Nia 'a tatou kago binu?' po 'Nia kago mamago ai a kitatou?' ³² Ite me'agaa na pegea he'e sogi kia te 'Aitu te manga ligo ekigatou na me'a nei, ka te Tamana o 'outou ei-te gangi manga na'a e Ia koutou e sia hahai ki na me'a nei. ³³ Ka koutou mataa sasaga atu te hakahua o 'Ona ma te haka tinogaoui o 'Ona ka kego beegaba e Ia na me'a ngatahi nei kia te koutou. ³⁴ Kogaa na noho, noka tautou maikia atu ki te 'aso'ao, na'e na maikia o te 'aso'ao konaa. Ko ba'i 'ao e taki hai ona maikia.

---

* **6:29** 6.29 1 Kgs 10.4-7; 2 Chr 9.3-6.

7

Haka aba kogaa pegea
(Luke 6.37-38; 6.41-42)

¹ “Noka te haka aba, na'e kokoutou te kai go haka aba 'ia ma'u. ² *Itme'agaa na haka aba 'anga e hai e koutou kigaa pegea, te hai ke go sui o haka aba 'ia ai ia te koutou, ma nia e hai e koutou, e hai ke go sui o hai ma'u kia te koutou.

³ “'Eaa e ina 'atu ai koe kite momo pebu e i-te mata o te taiu, kae manga haka taus'u ai kite pa'asi ga'akau manga itou mata? ⁴ Tehea te hai 'anga e hai atu ai koe kia te taiu, 'Tuku mai kau sa'u iho 'ia te pebu manga itou mata,' ka te manga noho te pa'asi ga'akau itou mata? ⁵ Ko koe te pegea haka hagehage! Mataa sa'u iho te pa'asi ga'akau itou mata, 'io ina ga'oi koe ke sa'u iho te pebu e i-te mata o te taiu.

⁶ “Noka te seu na me'a 'eteaki ki na tokitoki, ma te noka te seu autou me'a susugu ga'oi ki na piki. Nima'aa konaa na hai e koutou, ka manga takataka e kigatou, kae taka hugi o taa haka maseuseu ia te koutou.

Haka ene, sasaga, tukituki
(Luke 11.9-13)

⁷ “Haka ene 'aki atu, ka ke go haiga'a kia te koutou. Sasaga atu, ka ke go kite e koutou. Tukituki atu te titingi, ka ke go luga kia te koutou. ⁸ Itme'agaa ko ba'i pegea haka ene 'aki kago ga'u e kigatou. Koai e sasaga, e hai ke go kite eia, ka koai e tukituki te titingi, e hai ke go luga kia te ia.

---

* 7:2 7.2 Mk 4.24.

9 “‘Ai koai ia te koutou, poi haka ene utunga kinai mo'ona he hosa, ka 'abange kinai he hatu?!
 10 Poe haka ene kinai he kaui, ka 'abange kinai he ngata?! 11 He'e po koutou na pegea hai hai'anga songo te manga haiga'a me'a gaoi ki'autou tamagiki. Kae soo atu te Tamana o'outou ei-te gangi itena haiga'a me'a gaoi to'a kina pegea haka ene 'aki kia te Ia. 12 *Hai atu ki gaa pegea nia e siahahai koutou ke hai e kigatou kia te koutou, iteme'agaa tenei te tuinga ona Tagangonga a Moses ma te Akonga a na Taauga.

Te toka gua aga
(Luke 13.24)

13 “Boo atu kigoto ite mi'i aga, na'e te aga e gau e'eha ma te hu'ai agatu'u e hano ki te sanga-songo, kae 'eha pegea manga boo ai. 14 Ka te mi'i aga e 'ago 'iti'iti kae 'ago kapikapi, e hano kite ma'ugi, ka manga te geka te kite e kigatou.

Te ga'akau ma ona hua
(Luke 6.43-44)

15 “Na'ana'a atu ki na taauga gogoi. Ko kigatou e boomai kia te koutou manga a'aki pena sipisipi, ka ogatou uso manga noho pena tokitoki 'atua he kai. 16 Kago na'a e koutou i ogatou huhuta: E si'ai ni pegea haki ni hua kaubago i na ga'akau hotohoto, po ni hua 'fig' ina kaubago hotohoto. 17 E kogaa na noho, ko ba'i ga'akau gaoi e gaoi ona hua 'anga, ka na ga'akau songo e songo ona hua 'anga. 18 Te ga'akau e gaoi e he'e 'aonga te songo tena hua, ka te ga'akau e songo e he'e

---

* 7:12 7.12 Lk 6.31.

'aonga te gaoui te hua e sopo ai. ¹⁹ *Ko ba'i ga'akau e he'e gaoui tena hai hua'anga etua o tupe kite ahi. ²⁰ *Ka ina noho konei ona noho, e hai kego na'a ai e koutou ia te kigatou.

E he'e na'e e Au ia te koutou
(Luke 13.25-27)

²¹ "E he'e ko ba'i pegea e haimai kia te Au: 'Hakahua, Hakahua!' ka go boo ki goto i te nuku i te gangi, ka manga koai e hai eia na paaunga a Tamau e noho i te gangi. ²² E'api pegea kago hai mai kia te Au i te 'aso na: 'Hakahua, Hakahua, 'ai ko kimatou noko he'e taga gongo itou ingoa, mate pagepage 'atua ma'u itou ingoa, mate hai taganga ma'u ai?!' ²³ *Kae kago hogahoga haka tinogaoui e Au kia te kigatou, 'E he'e mi'i na'a e Au ia te koutou, boo 'aatea atu ia te Au, koutou na pegea hai hai 'anga hakamakau.'

Te toka gua pegea 'ati hage
(Luke 6.47-49)

²⁴ "Kogaa na noho ko ba'i pegea e haka gongo ki ba'i haka hegeunga a 'Aku nei o hai e kigatou, manga papata mate tangata 'igo'igo noko 'ati tena hage i te ogo hatu. ²⁵ Too na hu'ai 'ua kae tupu na mi'i bai mimigo kae asemai na huukenga o he guti ki te hage; ka manga he'e too te hage, iteme'agaa te hage nei noko 'ati tena tugi kite ogo hatu. ²⁶ Ka ko ba'i pegea nimaa haka gongo ki aku haka hegeunga nei, ka manga he'e hai e kigatou, manga papata mate tangata noanoa noko 'ati tena hage kite 'one. ²⁷ Nimaa

* **7:19** 7.19 Mt 3.10; Lk 3.9.

* **7:20** 7.20 Mt 12.33.

* **7:23** 7.23 Ps 6.8.

too mai na hu'ai 'ua, kae tupu na mi'i bai mimigo, kae ase mai na huukenga o heguti ki te hage, kae manga guti haka maseuseu."

²⁸ *Te gholoba na 'oti ai te gea 'anga a Jesus i na me'a nei, te 'apitanga noko he langalanga 'aki i ana akonga. ²⁹ Iteme'agaa, ko Ia noko ako o noho mai pe te pegea hai taganga, o he'e noho pe ogatou ako i na tagangonga.

8

Te tangata kahoa

(Mark 1.40-45; Luke 5.12-16)

¹ Te 'aso naiho mai ai a Jesus ite ogo, te 'apitanga noko tata'o ia te Ia. ² A'u te launatasi tangata kahoa o toko tugi i 'ago ia Jesus o hai atu, "Hakahua, nimaa siahai Koe ke hai, hai mai ia te au kau ma'a!"

³ 'Oso atu a Jesus kia te tangata nei o hai atu, "Ko Au manga siahai kau hai 'ia ia te koe ke ma'a. Ma'a ake!"

Mate ghali o mahu itena kahoa 'anga. ⁴ *Ka noko hai atu kinai a Jesus, "Ina mai, noka tau 'atigongo ai ki he pegea, kae manga hinatu o haka 'agi ia te koe ki te priest, ma te haiga'a kinai nia noko tuku e Moses ke hai, ke konei na taukimata ai koe ki te 'apitanga ko koe kua ma'a."

Te sano o te tugi tau'a

(Luke 7.1-10)

⁵ Te 'aso na hetae ai a Jesus ki Capernaum, te hutiaki ona pegea haitau'a o Rome noko a'u kia te Ia, ke haka ene kinai he 'abakinga. ⁶ O

* **7:28** 7.28 Mk 1.22; Lk 4.32. * **8:4** 8.4 Lev 14.1-32.

hai atu, “Hakahua, toku guani manga teka i te hage, e taa haka pikipiki kae hu'ai tutahi.”

⁷ Mate hai atu a Jesus, “Ehai kau hano o haka ma'ugi 'ia.”

⁸ Te tugitau'a noko haka tau kinai o hai atu, “Koau e he'e 'aonga kite hano Koe ki goto i toku hage, ka manga gea ima'au he kupu, ka ke ma'ugi ai toku guani. ⁹ Ite me'agaa ko au te pegea manga hakahua 'ia ma'u, kae iai te tu'uganga i na pegea hai tau'a e haka hua eau. Nimaa hai atu au ki tegaa, 'Hinatu!' koia e hai ke hano. Nimaa hai atu au ki tegaa, 'A'u!' koia e hai ke a'u. Nimaa hai atu au ki toku guani, 'Hai atu te me'a nei!' ka hai eia.”

¹⁰ Te gholoba noko haka gongo kinai a Jesus, ko Ia noko gege ma'ugi o hai atu ki na pegea noko he tata'o'aki ia te Ia, “Ko Au e gea maa'ogi kia te koutou: Ko Au e he'e kite i he pegea i Israel ke konei na hua'eha te sano. ¹¹ *Ko Au e hai atu kia te koutou, e 'eha pegea ka go boomai mai matangi ma gago, ka go noho 'aki haka pata kia Abraham ma Isaac ma Jacob i te haka tahinga i te Nuku i te gangi. ¹² *Ka na pegea mai Jew noko hai ke go noho 'aki i te nuku nei, ka go seu ki na poo'uinga o haho, ko kigatou ka go noko magegepe mate he taangisi 'aki ogatou niho.”

¹³ Mugi a Jesus o hai atu ki te hutiaiki ona pegea hai tau'a, “Hoki atu, na'e hai ke hai ke papata kite sano o'ou.” Kae ma'ugi tena guani i te gholoba na.

---

* **8:11** 8.11 Lk 13.29. * **8:12** 8.12 Mt 22.13; 25.30; Lk 13.28.

*Ko Jesus noko haka ma'ugi te 'apitanga
(Mark 1.29-34; Luke 4.38-41)*

¹⁴ Te gholoba noko hano ai a Jesus ki te hage o Peter, o ina ki te tinana hungabai o Peter noko 'augia o manga takoto i te kaainga. ¹⁵ Ma te 'oso a Jesus ki te gima, kae manga 'oti tena 'augia 'anga. Ma te 'aga hoki te hahine nei o gosigosi utunga kia te Ia.

¹⁶ Nimaa i te ahiahi, 'eha pegea he uguhia 'aki noko kakabe 'ia kia Jesus, ka noko manga gea kinai, o boo 'aatea ai na haagiki songo mate haka ma'ugi e Ia ba'i pegea masasaki. ¹⁷ *Te hai 'anga nei noko hai o haka maa'ogi ai nia noko gea kinai te taauga ia Isaiah:

“Kua to'o e Ia otatou sangasongo,
ma te 'amo e Ia otatou sa'osaga.”

*Te haingata'a o te tata'o tu'a ia Jesus
(Luke 9.57-62)*

¹⁸ Te gholoba noko ina ai a Jesus ki te 'apitanga kua ghigho ia te Ia, hakaunga unga a Jesus ke toghi ki tegaa pa'asi i te gano. ¹⁹ Ma te a'u te ako o na tagangonga o hai atu kia te Ia, “Ako, e hai kau tata'o ia te Koe ki ba'i kunga ka hano kinai Koe.”

²⁰ Ma te haka tau kinai a Jesus o hai atu, “Na tokitoki o mouku e hai ogatou kagi, ma na manu he gegei e hai ogatou aliu, ka te Hosa o Pegea e he'e kitea he kunga ke haka mapu kinai te 'ugu.”

²¹ Ma te hai atu tegaatasi pegea haka ako, “Hakahua, tuku mai kau mataa hoki ke go tanu ia tamau.”

---

* **8:17** 8.17 Is 53.4.

²² Ka ko Jesus noko hai atu kia te ia, “Tata'o mai ia te Au, kae tuku atu na pegea mamate ke tanu ogatou pegea mamate.”

*Ko Jesus noko hai te hugi o magino
(Mark 4.35-41; Luke 8.22-25)*

²³ Kae sopo a Jesus kite baka, mate tata'o ai ona pegea hakaako. ²⁴ Kae manga he gegema'ugi'aki i te too te hu'ai huukenga to'a kite gano, hati na ngagu o tango te baka, ka ko Jesus noko manga moe. ²⁵ Booake na pegea hakaako o baa'aga ia te Ia o hai atu, “Hakahua, haka soiake ia tekitatou. Na'e ko kitatou ka mamate!”

²⁶ Haka tau atu a Jesus, “'Eaa koutou ematataku toto'a ai? 'Outou sano hu'ai gigiki!” 'Io tu'u Ia o susugi na oko mana ngagu, kae manga pau o magino.

²⁷ Na taangata nei na he langalanga'aki, ma te haka anuanu'aki, “'Ai te tangata aa 'okoia tenei? He'e po na oko mana ngagu emangangao kia te Ia.”

*Ko Jesus noko haka ma'ugi gua pegea uguhia
(Mark 5.1-20; Luke 8.26-39)*

²⁸ Nimaa tatae a Jesus ki te kakai'anga i Gadara itegaa pa'asi ite gano, noko iai gua taangata he uguhia'aki noko manga he kakai'aki ite 'atu takotonga. Ko kigaaua noko 'atua he kai toto'a, o he'e kitea he pegea sehu ite kunga nei. Ko kigaaua noko boomai o bilaabei ma Jesus, ²⁹ o ngengege atu, “Ko Koe te Hosa o God! Niaa te siahai Koe ke hai kia tekimaaua? Ko Koe e a'u kite kunga nei ke hai ia tekimaaua, kimaaua

haka gongo songo, ka te koi he'e hetae te 'aso mogimogi?"

³⁰ Noko iai te hu'ai tugaa piki, noko manga haangai haka hitaiaki kia te kigaaua. ³¹ Na Haagiki songo noko he sasaka 'aki kia Jesus, "Ni-maa pagepage e Koe ia te kimatou, haka to'o atu ia te kimatou ki te tugaa piki."

³² Haiatu a Jesus kina Haagiki songo, "Boo atu!" Mate boo na Haagiki o he uguhi ina piki, mate he 'agiko iho na piki ngatahi kite tihatiha 'anga na kapa o te gano, o 'u'utu o mamate kite bai. ³³ Na pegea noko ge'o na piki, na he 'agiko, o boo kite hu'ai manaha o he 'atigongo 'aki ina hai 'anga nei, mate 'atigongo 'aki ma'u i nia kua hai kia gua taangata noko he uguhia 'aki. ³⁴ Te 'apitanga ite hu'ai manaha nei na boo ngatahi ke bilaabei ma Jesus. Te gholoba na hiina 'i ai kigatou kia te Ia, ko kigatou na haka ene 'aki kia te Ia ke hano i tegatou kakai 'anga.

9

Ko Jesus noko haka ma'ugi te pegea taa haka pikipiki

(Mark 2.1-12; Luke 5.17-26)

¹ Ko Jesus noko sopo ki te baka o toghi i te gano kitena manaha. ² Kakabe kinai e na taangata te tangata taa haka pikipiki, noko manga teka ite kaupea. Te gholoba noko ina ai a Jesus kite sano o 'ogatou, mate hai atu kite tangata taa haka pikipiki, "Magaohie ake, tama; na'e ou 'oosongo kua haka noka."

³ Te hai 'anga nei, noko iai kogaa i na ako o na tagangonga noko hegeu soko o hai ake, “Te pegea nei e igho to'a kia te 'Aitu!”

⁴ Noko na'a e Jesus agatou maanatu nei, ma te hai atu, “Tehea te hai 'anga e konaa autou maanatu songo ai i outou uso?” ⁵ Tehea te hai 'anga e haingaohie, te hai atu: ‘Ou 'oosongo kua haka noka,’ po te hai atu: ‘Tu'u ake o sehu?’ ⁶ Kae hai ke na'a e koutou, te Hosa o Pegea te hai taganga i te kege nei ke haka noka na 'oosongo.” Ma te hai atu ki te tangata piki piki, “Tu'u ake, o to'o tou kaupea o hoki kitou manaha.” ⁷ Ma te tu'u te tangata o hoki kitena manaha. ⁸ Te gholoba noko hiina'i ai te 'apitanga ki te hai 'anga nei, ko kigatou na matataku, ma te haka e'eha e kigatou ia te 'Aitu, kua haiga'a kia pegea te hainga taganga konei o na noho.

*Te haka pogo 'anga e Jesus ia Matthew
(Mark 2.13-17; Luke 5.27-32)*

⁹ Nimaa hano a Jesus i te kunga na, ko Ia noko ina ki te tangata tena ingoa ko Matthew, te pegea tibu takis, noko manga noho i te kunga hai hekau o 'ona. Hai atu kinai a Jesus, “Tata'o mai ia te Au.” Ma te tu'u a Matthew o tata'o ia te Ia.

¹⁰ *Te gholoba nakai ai a Jesus i te hage o Matthew, noko 'eha pegea tibu takis magaa pegea 'oosongo noko boo ake o kai haka pigi kia Jesus ma ona pegea haka ako. ¹¹ Te gholoba na hiina'i ai kinai na Pharisee, ko kigatou noko haka anuanu 'aki ki ona pegea haka ako o hai atu, “Tehea te hai 'anga e kai haka pigi ai te ako

---

* **9:10** 9.10 Lk 15.1,2.

o'outou kina pegea tibu takis ma kogaa pegea 'oosongo?"

¹² Ko Jesus na haka gongo atu kinai, mate hai atu, "E he'e na pegea toka te siahahai pegea hetauaki masaki, ka manga na pegea masasaki.

¹³ *Kae boo atu o na'a po tehea te gaataki o te gea 'anga nei:

'Ko Au manga siahai kina kumu pegea 'anga, ka he'e na giunga.'

Iteme'agaa ko Au noko he'e a'u kau hai'ina na pegea tinogaoi ke boomai kia te Au, ka na pegea 'oosongo ina."

*Te haka anuanu i te he'e kai i te sogi
(Mark 2.18-22; Luke 5.33-39)*

¹⁴ Mugi na pegea haka ako o John Baptist, o boo ake, o he haka anuanu 'aki kia Jesus o hai atu, "Tehea te hai 'anga manga 'eha 'aso he'e kai i te sogi ai kimatou ma na Pharisee, ka manga he'e hai e na pegea haka ako o'ou?"

¹⁵ Ma te haka tau a Jesus o hai atu, "E hai ke kohea na maagegepe na usunga ate tangata hai uguugu ho'ou i te gholoba koi haka pata ai kia te kigatou? Na 'aso kago a'u, te hai kego to'o 'aatea 'ia ai te tangata hai uguugu ho'ou ia te kigatou, 'io go he'e kai i te sogi a kigatou.

¹⁶ "Kae he'e kitea he pegea lapui he pa'asi laoa ho'ou ke 'ato ai he ake mai gaa'aso iteme'agaa te pa'asi laoa ho'ou kago laga boga eia te ake mai gaa'aso, kago hai ma'u eia te malagi'anga o tutahi.

---

* **9:13** 9.13 a Mt 12.7; b Hos 6.6.

¹⁷ “E he'e kitea ma'u ni pegea 'utuhaki ni waeni ho'ou ki ni me'a pipiki waeni mai gaa'aso. Nimaa konei ona hai, na me'a 'utu waeni ka maha'aha'a o magingi te waeni kae momomomo na me'a pipiki waeni. Ka manga 'utu e kigatou na waeni ho'ou ki na me'a pipiki waeni ho'ou, ka ke gaoui ngatahi gua me'a nei.”

*Te mi'i hahine mate, ma te hahine masaki
(Mark 5.21-43; Luke 8.40-56)*

¹⁸ Te gholoba noko manga koi konei na gea ai a Jesus, kae a'u te hakahua o te Hage hai paaunga o tokotugi i'ago ia te Ia, o hai atu, “Taku tama 'ahine kua mate, kae a'u o haka eke ou gima ia te ia ka ke ma'ugi.” ¹⁹ Ma te tu'u a Jesus o tata'o ma ona pegea haka ako ia te Ia.

²⁰ Ka noko iai ma'u te hahine masaki noko hano na tino o katoa tuma'a e gua ona ghapu, ko ia noko 'agumugi ia Jesus o 'oso kite kapa o tena ake. ²¹ Te hahine noko haiake tena maanatu, “Poi manga 'oso au ki tena ake, ko au ka ma'ugi.”

²² Ma te taka hugi a Jesus o ina 'atu kia te ia o hai atu, “Magaohie ake ta'ahine, na'e tou sano kua hai ia tekoe o ma'ugi.” Ka te hahine na ma'ugi i te mi'i gholoba na.

²³ Te 'aso na hetae ai a Jesus kite hage o te hakahua, ko Ia noko ina ki na pegea noko manga pusi kohe, mate 'apitanga manga magegepe, ²⁴ ma te hai atu Ia, “Boo atu, na'e te mi'i hahine nei e he'e mate ka manga moe.” Kae manga kakata a kigatou kia te Ia. ²⁵ Nimaa 'oti i te pagepage 'anga te 'apitanga, kae hano Ia ki goto o 'oso ki te gima o te mi'i hahine o ta'aki, ma te 'aga

o tu'u. ²⁶ Te gongo o te hai 'anga nei na hohoga ki ba'i kunga i te kakai 'anga nei.

Ko Jesus noko hakagaoui gua taangata kikibi

²⁷ Nimaa hano 'aatea a Jesus ite kungaa, te tokagua taangata kikibi noko tata'o ia Jesus, o ngengege atu, "Ko Koe, te Hosa o David, 'agoha mai ia te kimaaua!"

²⁸ Te gholoba na uguai a Jesus kigoto ite hage, gua taangata kikibi noko booake kia te Ia, mate hakaanu a Jesus kia tekigaaua o haiatu, "Kougua e sano ake e'aonga te hai e Au te hai 'anga nei?"

Mate haka tau a kigaaua o haiatu, "'Oo, Hakahua."

²⁹ Mate 'oso a Jesus kiogaua mata kae haiatu, "Ke hai kia te kougua ke papata kina sano o'ougua." ³⁰ Mate luga luga ogaua mata, kae susugi e Jesus ia tekigaaua kego noka te he'atigongo 'aki ki he pegea ite hai 'anga nei. ³¹ Ka na boo a kigaaua o hohoga te gongo o Jesus i te kakai 'anga nei.

Ko Jesus noko hakagaoui te tangata uguhia kae he'e gea

³² Te gholoba na boo ai kigaaua, noko kakabe ake 'ia kia Jesus te tangata uguhia kae he'e gea. ³³ Te gholoba na pagepage ai e Jesus te 'atua, te tangata he'e gea nei nagea. Te 'apitanga na hegege ma'ugi 'aki ma te hai ake, "Noko si'ai ni hai 'anga konei ona noho ke hiina'i kinai i Israel."

34 *Ka na Pharisee noko hai ake, “E pagepage e Ia na haagiki ina taganga ote hakahua ona haagiki songo.”

Na pegea hai hekau e he'e 'eha

35 *Ko Jesus noko hano ki ba'i hu'ai manaha mana mi'i manaha, o manga ako iogatonu Hage haipaaunga, mate tohi'aki ite Gongo Gaoi ote Hakahua'anga ate 'Aitu. Mate hakanoka ba'i sa'o saga mate haka ma'ugi ba'i masaki.

36 *Te gholoba noko ina ai a Jesus ki te 'apitanga nei, noko hu'ai 'agoha kia te kigatonu, iteme'agaa ko kigatonu manga hai songo'ia mate he'e tau saanonga, o noho pena sipisipi he'e tau pegea ge'o.

37 *Mate hai atu ki ona pegea haka ako, “E'eha to'a na 'umanga kua matu'a o ngaague ke utu, kae he'e 'api pegea ke hai hekau ai.

38 Takunga atu ai kite hakahua ona 'umanga, kego haka to'o e Ia ni pegea hai hekau ke utu ona 'umanga.”

10

Te haka to'o 'anga na pegea haka ako

(Mark 3.13-19; 6.7-13; Luke 6.12-16; 9.1-6)

1 Ko Jesus noko ngege i tena katoa tuma'a e gua pegea haka ako o boomai kia te Ia, o haiga'a taganga kia te kigatonu, ke pagepage 'atua, ma te hetauaki ba'i sa'o saga, ma ba'i masaki. 2 Konei na ingoa ote katoa tuma'a e gua pegea haka to'o:

* **9:34** 9.34 Mt 10.25; 12.24; Mk 3.22; Lk 11.15. * **9:35** 9.35 Mt

4.23; Mk 1.39; Lk 4.44. * **9:36** 9.36 Num 27.17; 1 Kgs 22.17; 2

Chr 18.16; Ezek 34.5; Mk 6.34. * **9:37** 9.37 Lk 10.2.

Te pegea mu'a ko Simon, (noko mate ko Peter)
ma te taina ia Andrew.

Ko James te hosa o Zebedee, ma te taina ia John.

³ Ko Philip ma Bartholomew.

Ko Thomas ma Matthew te tangata tibu takis.

Ko James te hosa o Alphaeus, ma Thaddaeus.

⁴ Ko Simon te 'zealot',*

ma Judas Iscariot noko haka soko eia ia Jesus.

⁵ Te katoa tuma'a e gua pegea nei, noko hakato'o e Jesus, kae konei na tongitongiaki ia te kigatou, "Noka te boo kina pegea 'aatea. Noka ma'u te boo kihe hu'ai manaha mo'ona pegea mai Samaria. ⁶ Kae manga booatu

kina pegea o Israel kua boo 'aatea ia God.

⁷ Tautou boo'anga, tohi'akiatu kinai ite gongo nei: 'Te Hakahua'anga ate 'Aitu kua hitaiaki.' ⁸ Haka ma'ugi atu na pegea masasaki, ma te baa'aga na pegea mamate, ma te haka ma'ugi na pegea kahoa ke ma'a, ma te pagepage na haagiki songo. Na taganga nei manga ga'u tausuu e koutou, kae sui atu o hai tausuu kigaa pegea.

⁹ Noka te to'o ni golu, ma ni siliva, ma ni mane ia utou okooko. ¹⁰ *Noka te to'o he kete ite lango'anga nei, po he tokagua ake, po ni taka ba'e po he tokotoko, iteme'agaa te pegea hai hekau e gaui te haiga'a kinai nia e siahai kinai.

¹¹ "Na 'aso kago boo ai koutou kihe hu'ai manaha po he mi'i manaha, ogo ligo atu he pegea gaui, ogo hakapata kia teia itena hage aano hetae te 'aso boo o 'outou ite manaha. ¹² Koutou nimaa go he uguhi kigoto i he hage, ogo hai atu,

---

* **10:4** 10.4 te 'zealot', te pegea ite tu'uganga noko he'e siahai ki Rome * **10:10** 10.10 1 Cor 9.14; 1 Tim 5.18.

'Te goto maagie o God ke haka pata kia te koutou.'
 13 Kana pegea ite hage nima haka pogo ia te koutou, tuku atu te goto maagie o'outou ke noho kia te kigatou. 14 *Ka nima iai ni pegea e he'e haka pogo ia te koutou ki ogatou hage, poe he'e sia haka gongo ki autou gegea'anga, ogo tuutuu atu na tobeabu i outou tapungao ite 'aso e boo ai koutou ite manaha. 15 **Ko Au egea maa'ogi kia te koutou: Te 'aso kago haka aba ai e te 'Aitu ia pegea, kago hua'eha te kagohia kago tuku e Ia kina pegea ite manaha na o sigi ina pegea noko noho 'aki i Sodom ma Gomorrah.

Na hai songo 'ia 'anga
(Mark 13.9-13; Luke 21.12-17)

16 *"Koutou e haka to'o e Au nei, manga noho pe na sipisipi boo haka higo ki goto i na tokitoki 'atuahekai hai maka. Tenei te hai'anga e hai koutou he'igo'igo'aki ai ke noho pe na ngata, ma te ngongoto he'e hai tau'a ke noho pe na gupe.

17 *"Ka koutou na'ana'a atu kia pegea, ko kigatou kago haiga'a ia te koutou kite puu-genga ke haka aba, ma te kogu ia te koutou i na Hage hai paaunga. 18 Ite ghaghinga ia te Au, koutou kago kakabe 'ia ki 'ago i na hu'ai hakahua ma na king, kego 'atigongo atu koutou i te Gongo Gaoi kia te kigatou ma na pegea 'aatea. 19 Te 'aso kago he 'osohi ai kia te koutou o kakabe ki te haka aba, ogo noka tautou maikia po nia hai

---

* **10:14** 10.14 Acts 13.51. * **10:15** 10.15 a Mt 11.24; b Gen 19.24-28. * **10:15** 10.15 Lk 10.4-12. * **10:16** 10.16 Lk 10.3.
 * **10:17** 10.17 Mk 13.9-11; Lk 12.11,12; 21.12-15.

koutou go gegea ai poe kohea autou to'o, na'e nia e hai koutou go gegea ai e hai ke go haiga'a kia te koutou i te 'aso na. ²⁰ Iteme'agaa he'e ko koutou te hai ke go gegea, ka te Spirit Tapu o te Tamana o'outou, te hai ke go gea ke agatu'u ia te koutou.

²¹ *"Na taangata kago haka soko ogatou taina ke taa 'ia ke mamate. Te tamana kago konei na hai ma'u kia tena tama'iti'iti. Na tamagiki kago haka hetata'i ki ogatou hai maatu'a, ma te kago haiga'a ia te kigatou ke taa 'ia ke mamate. ²² *Ko ba'i pegea kago mikau'a kia te koutou, i te ghaghi ia te Au, ka koai kago tu'u o ma'u ano hetae ki te 'otinga, tenaa ia kago ma'ugi. ²³ Koutou nimaa go haisongo 'ia i he manaha, ogo he 'agiko atu ki tegaa manaha. Ko Au e gea maa'ogi kia te koutou: Koutou kago he'e 'oti ite boo kina manaha o Israel, kae a'u te Hosa o Pegea.

²⁴ *"Te pegea koi haka ako e he'e 'igo'igo o sigi itena ako. Te guani e he'e hua'eha o sigi itena hakahua. ²⁵ *Te pegea koi haka ako manga 'aonga te noho po tena ako, te guani ma'u manga 'aonga te noho po tena hakahua. Ka te hakahua ote hage nimaa mate'ia ko Beelzebub, te hakahua o na haagiki, kago soo atu te hai songo 'ia na pegea i tena hage.

*Koai te hai ke matataku kinai
(Luke 12.2-9,51-53; Luke 14.26-27)*

²⁶ *"Kae noka te matataku kia te kigatou,

---

* **10:21** 10.21 Mk 13.12; Lk 21.16.   * **10:22** 10.22 a Mt 24.9; Mk 13.13; Lk 21.17; b Mt 24.13; Mk 13.13.   * **10:24** 10.24 a Lk 6.40; b Jn 13.16; 15.20.   * **10:25** 10.25 Mt 9.34; 12.24; Mk 3.22; Lk 11.15.   * **10:26** 10.26 Mk 4.22; Lk 8.17.

na'e ko ba'i hai'anga ngigo ina 'aso nei, e hai kego haka'agi ke na'a. ²⁷ Nia e'atigongo ai Au kia tekoutou ite poo'uinga, ogo gegea atu ai koutou ihe 'ao. Nia epalana ai Au ki'outou taginga, go 'atigongo haka maa hoga atu ai ina tu'aa hage. ²⁸ Noka te matataku kina pegea manga taa na tino kae he'e taa na ma'ugi, kae manga matataku atu kia God e'aonga te haisongo ngatahi eIa na tino mana ma'ugi ite ugaimami. ²⁹ Te tokagua mi'i manu manga 'aonga te tau'i ihe mi'i mane etasi. Masi'igoa ekonei na noho, kae kago he'e toiho ai he launatasi kite kege itaha ite kumu ote Tamana o'outou. ³⁰ He'e po na gau'ugu o'outou manga na'a eIa 'ona taunga. ³¹ Kae noka tautou matataku, na'e koutou hu'ai gaoi toto'a kia te 'Aitu o sigi ina mi'i manu e'eha.

³² “Koai kago 'atigongo ia te Au i'ago ia pegea, koia e hai kau go 'atigongo ai i'ago ia Tamau e noho ite gangi. ³³ *Ka koai kago haka si'ai ia te Au i'ago i ba'i pegea, e hai kau go haka si'ai 'ia ia te ia i'ago ia Tamau e noho ite gangi.

³⁴ “Noka te tegeu'a ake eto'omai eAu te goto maagie kite kege nei. Ko Au he'e a'u kau to'omai 'ia te goto maagie, ka te kiba hai tau'a. ³⁵ *Taku a'u'anga nei, ka baghaghi ai:
te hosa ke ngatu'a ki tena tamana,
te tama 'ahine ke ngatu'a ki tena tinana,
te tama 'ahine hungabai ke ngatu'a ki tena tinana
hungabai.

---

* **10:33** 10.33 2 Tim 2.12. * **10:35** 10.35 Mic 7.6.

36 Na makau o te pegea kago hai i na 'atima'ogi o'ona.

37 Koai e ma'ine kia te tamana po kia te tinana o sigi ia te Au, e he'e 'aonga te tata'o ia te Au; koai e ma'ine ki tena hosa po ki tena tama 'ahine o sigi ia te Au, koia e he'e 'aonga te tata'o ia te Au. 38 *Ka koai e he'e 'amo tena kros o 'agu mai ia te Au, koia e he'e 'aonga te hai ai mo'oku he pegea. 39 *Koai manga kumu i te ma'ugi, e hai ke go he'e kitea. Ka koai e hai ti'aki te ma'ugi i te ghaghi ia te Au, e hai ke go ga'u eia te ma'ugi.

40 *"Koai kago haka pogo ia te koutou, e haka pogo eia ia te Au. Ka koai e haka pogo eia ia te Au, e haka pogo ia te Ia noko haka to'o mai ia te Au. 41 Ka koai e haka pogo eia he taauga, i te tegeu'a ake ia, te taauga tenei, e hai ke go ga'u eia te giu'aki o te taauga. Ka koai e haka pogo eia he pegea haka tinogaoui, i te tegeu'a ake ia, te pegea haka tinogaoui tenei, e hai ke go ga'u eia te giu'aki o te pegea haka tinogaoui. 42 Ka koai e haiga'a eia he momo bai gogohi i he kapu ki he mi'i pegea i oku pegea nei, i te tegeu'a ake ia, tenei te pegea haka ako o 'Oku, ko Au e gea maa'ogi kia te koutou, e hai ke go ga'u eia tena giu'aki."

11

Ko Jesus ma John Baptist (Luke 7.18-35)

---

* **10:38** 10.38 Mt 16.24; Mk 8.34; Lk 9.23.   * **10:39** 10.39 Mt 16.25; Mk 8.35; Lk 9.24; 17.33; Jn 12.25.   * **10:40** 10.40 a Lk 10.16; Jn 13.20; b Mk 9.37; Lk 9.48.

¹ Nima'a 'oti ite tongiaki e Jesus tena katoa tuma'a egua pegea haka'ako, kae hano 'aatea ite kungaa, ke ako mate tohi'aki ina manaha i Galilee.

² Ko John Baptist noko manga noho ite hage kagohia, ka te 'aso na gongo ai inia manga hai e Christ, koia noko haka to'o kinai gua pegea haka'ako o'ona. ³ Ke he haka anu anu 'aki kia te Ia o hai atu, "Tena Koe te pegea e hai ke go a'u, po kimatou hitagi i he pegea 'aatea?"

⁴ Ko Jesus noko haka tau kia te kigaaua o hai atu, "Giu atu o hogahoga kia John nia kua haka gongo mate hiina'i kinai kougua: ⁵ *Na pegea kikibi kua hiina'i, na pegea seu kua he boboo 'aki, na pegea noko kahoa kua he tauaki o ma'u'ugi, na pegea tugi kua haka gongo, na pegea mamate kua ma'u'ugi giu, mana pegea lae kua tohi'aki kinai ite Gongo Gaoi. ⁶ Te hakagaoinga kite pegea ka he'e hano 'aatea ite baaghaghi ia te Au."

⁷ Te gholoba na boo ai gua pegea haka'ako o John, ko Jesus noko haka tu'u gea ki te 'apitanga ia John, "Te 'aso noko boo ai koutou ki te tugatea, niaa te noko boo koutou ke hiina'i kinai? Te kaso hatu pusi loloku e te oko? ⁸ Ka nima'a si'ai, niaa te noko boo koutou ke hiina'i kinai? Te tangata ake ina 'ota'ota gaoi? Si'ai, kogaa na taangata ake ina 'ota'ota gaoi te manga noho 'aki ina hage ona hakahua. ⁹ Ka niaa te noko boo koutou ke hiina'i kinai? Te taauga? 'Oo, tenaa, ko Au e hai atu kia te koutou, ko John e hua'eha o

---

* **11:5** 11.5 a Is 35.5,6; b Is 61.1.

sigi ina taauga. ¹⁰ *Tenei ia noko kanukanu ai i na Kanukanu Tapu o hai ake:

'E hai kego haka to'o mo'oku he pegea 'atigongo ke mu'a ia te Koe.

Koia e hai kego mataa haka ngaague mo'ou he aga, 'io mugi Koe.'

¹¹ Ko Au egea maa'ogi kia te koutou, esi'ai he pegea haka haa i he hahine, e hua'eha o sigi ia John Baptist. Ka te mi'i pegea i te Hakahua 'anga a te 'Aitu, koia e hua'eha o sigi ia John.

¹² *Haka tu'u mai i na 'aso o John, o hetae mai ki te 'aso nei, te Hakahua 'anga a te 'Aitu e heha'ao kinai a pegea, ka na pegea keu ta'ane te kua sa'asa'a e kigatou. ¹³ Ko ba'i taauga ma na tagangonga noko manga he 'atigongo 'aki ai aano hetae mai

kia John. ¹⁴ *Ka koutou nimaa mangangao o too kinai, ko John ko Elijah noko hai ke mu'a mai.

¹⁵ Koai e hai na taginga, haka gongo ake ai!

¹⁶ "E hai kau kohea na haka papata ia te 'atu tangata nei? Ko kigatou manga noho pe na tamagiki, taki noho 'aki i te kunga tau'i me'a o manga he ngengege 'aki:

¹⁷ 'Ko kimatou noko pusi kohe kia te koutou, ka noko he'e tau'aso koutou.

Ko kimatou noko pugotu i te taugua haka 'aagoha,

ka noko he'e magegepe koutou.'

¹⁸ Iteme'agaa ko John noko a'u he'e kai, o he'e binu waeni, kae manga hai ake kigatou, 'Koia e hai tena 'atua.' ¹⁹ Nimaa a'u te Hosa o Pegea

---

* **11:10** 11.10 Mal 3.1. * **11:12** 11.12 Lk 16.16. * **11:14** 11.14 Mal 4.5; Mt 17.10-13; Mk 9.11-13.

o manga kai mate binu, hai ake kigatou, 'Te pegea kai to'a ma te binu to'a tenei, ko Ia ma'u te hemasi'inga ana pegea tibu takis magaa pegea 'oosongo.' Ka te 'igo'igo e haka 'agi maa'ogi e nia kua hai."

*Te hu'ai kagohia ki na manaha he'e sui tegeu'a
(Luke 10.13-15)*

²⁰ Ma te gea haka sigisigi e Jesus na manaha noko hai taganga goa ai, iteme'agaa ko kigaaua noko he'e sui tegeu'a, ²¹ *o hai atu, "Haka 'aagoha a koutou Chorazin, haka 'aagoha a koutou Bethsaida: Na hu'ai taganga noko hai ia te kougua, ka poi hai na taganga nei i Tyre ma Sidon, ko kigatou na goa te sui tegeu'a, mate ake ini bebe hakagogoo mate hakagehugehu ogatou 'ugu. ²² Ka ko Au e hai atu kia te koutou, te 'aso kago haka aba ai e te 'Aitu a te kege nei, kago hua'eha te kagohia go tuku e Ia ki Chorazin ma Bethsaida o sigi i Tyre ma Sidon. ²³ *Ka ko koe Capernaum, 'ai ko koe kago nekeneke ki te 'agohi gangi? Si'ai, ko koe e hai kego haka sogogi ki poo'ugi, iteme'agaa na taganga noko hai ia te koe, poi noko hai i Sodom, ko Sodom manga koi noho o tatae mai kite 'aso nei. ²⁴ *Ka ko Au e hai atu kia te koutou, te 'aso kago haka aba ai e te 'Aitu a te kege nei, kago hua'eha te kagohia kago tuku e Ia ki Capernaum o sigi i Sodom."

*Boomai kia te Au o oki oki
(Luke 10.21-22)*

---

* **11:21** 11.21 Is 23.1-18; Ezek 26.1—28.26; Joel 3.4-8; Amos 1.9,10; Zech 9.2-4. * **11:23** 11.23 a Is 14.13-15; b Gen 19.24-28. * **11:24** 11.24 Mt 10.15; Lk 10.12.

²⁵ Te 'aso na, ko Jesus noko konei ana sogi, “Tamau, ko Koe te Hakahua o te gangi mate kege nei, ko Au e haka 'aue kia te Koe, iteme'agaa na hai'anga nei noko huu e Koe ina pegea he 'igo'igo 'aki ma te na'a me'a, kae haka 'agi e Koe ki na pegea noho po na tama giki. ²⁶ E na'a e Au Tamau, konei Au paaunga e maagaohie ai Koe.

²⁷ * “Ko ba'i hai'anga kua haiga'a e Tamau kia te Au, e si'ai he pegea na'a eia te Hosa, ka manga ko te Tamana. E si'ai he pegea na'a eia te Tamana, ka manga ko tena Hosa ma na pegea haka pau e tena Hosa ke haka kite kinai ia te Tamana.

²⁸ “Boomai kia te Au ba'i pegea maikia ma te mahatia kau haiga'a'ia te oki oki kia te koutou.

²⁹ * To'o ake taku kau 'amo o haka eke ia te koutou, ma te haka ako ia te Au, na'e ko Au te pegea haka tautau ma te tegeu'a haka ma'u gago, ka Kau go haiga'a'ia te oki oki ki na uso o'outou.

³⁰ Te kau'amo a'Aku e hai ngaohie, ma te kabenga a'Aku e ma'ama'a.”

12

Ko Jesus te hakahua o te 'Ao oki oki
(*Mark 2.23-28; Luke 6.1-5*)

¹ * Ina hainga 'aso na, ko Jesus ma ona pegea haka ako noko boo ai i te uso o te 'umanga witi i te 'Ao oki oki, ka ona pegea haka ako na he ongea 'aki ma te tohitohi e kigatou na witi o kai. ² Ka na hiina'i kinai na pegea i na Pharisee, o hai atu ai kia Jesus, “Ina 'atu! 'Ou pegea haka ako

* **11:27** 11.27 a Jn 3.35; b Jn 1.18; 10.15. * **11:29** 11.29 Jer 6.16.

* **12:1** 12.1 Deut 23.25.

e hai e kigatou nia noko susugi ena tagangonga ke noka te hai i te 'Ao oki oki."

³ *Mate haka tau a Jesus o hai atu, "'Ai e he'e haka sahe e koutou nia te noko hai David, ma tena tu'uganga i tegatou he ongea 'aki 'anga?

⁴ *Ko David na heuguhi ma tena tu'uganga ki goto i te hage o God. Koia ma tena tu'uganga na kai e kigatou na bred noko haiga'a kia God, noko tapu, he'e kai maasoko ka manga na tunihenua.

⁵ *'Ai e he'e haka sahe ma'u e koutou i na tagangonga ki na tunihenua noko manga hai hekau i te Hage Tapu iba'i 'Ao oki oki, ka he'e saga ai?

⁶ Ko Au e hai atu kia te koutou, e iai te pegea i te kunga nei e hua'eha o sigi i te Hage Tapu. ⁷ *Ka poi na'a e koutou te gaataki ona haka hegeunga a te 'Aitu nei:

'Ko Au manga siahai ki te he 'agogoha 'aki, ka he'e na giunga,'

manga noho mai manga he'e haka bagebage koutou ki na pegea he'e hai e kigatou he hai 'anga songo. ⁸ Ite me'agaa te Hosa o Pegea, te Hakahua o te 'Ao oki oki."

Ko Jesus e haka ma'ugi pegea i te 'Ao oki oki

⁹ Ko Jesus na hano i te kunga nei, o ugu ki goto i tegatou Hage hai paaunga, ¹⁰ o ina ki te tangata mate te gima i te kungaa. Ka ko kigatou noko ligo hai 'anga kigatou to'o ai ia Jesus kite haka aba, kae hai atu, "Na tagangonga e tuku he pegea ke haka ma'ugi masaki i te 'Ao oki oki?"

---

* **12:3** 12.3 1 Sam 21.1-6. * **12:4** 12.4 Lev 24.9. * **12:5** 12.5 Num 28.9,10. * **12:7** 12.7 a Mt 9.13; b Hos 6.6.

11 *Ka noko hai atu a Jesus kia te kigatou, “‘Ai poi iai he pegea ia te koutou, e toiho ma'ana he sipisipi ki he pupu'a ite 'Ao okioki, 'ai ka he'e 'oso iho kinai o sa'u ake? 12 Ka ko pegea e hu'ai gaoui o sigi ina sipisipi, tenei te hai'anga noko tuku ai e na tagangonga kitatou hai hai'anga gaoui i te 'Ao okioki.”

13 Ma te hai atu ki te tangata, “Hohoga atu tou gima.” Nimaa hohoga te gima ma te pau te gima o soihua o noho pe tegaa gima. 14 Ma te boo na Pharisee o puge huu, poe hai kigatou go kohea na taa 'ia ia Jesus.

Jesus te guani haka pupugu o God

15 Ko Jesus noko na'a e Ia nia noko ma puge kigatou ke hai, ma te haka 'aatea ai Ia i te manaha, ka noko 'eha pegea noko tata'o ia te Ia, ma te haka ma'ugi e Ia i ogatou masaki ngatahi. 16 Noko haka pungaga e Jesus ia te kigatou, ke noka te 'atigongo ia te Ia. 17 Te hai'anga nei noko hai ke haka maa'ogiai nia noko gea ai te taauga ia Isaiah:

18 * “Tenei toku guani, noko haka pupugu e Au. Tenei te launatasi e ma'ine kinai Au. Ko Ia ma'u e maagaohie kinai Au. Ehai kaugo tuku 'ia toku Spirit Tapu kia te Ia. Ehai kego hogahoga e Ia nia etinogaoui ki na kunga henua.

19 Ko Ia kago he'e gea haka tauseke po e ngege, kago si'ai he launatasi ke haka gongo ki te ge'o o'ona i na agatu'u.

20 Ko Ia kago he'e totohi e Ia he bugu tukia,

---

* 12:11 12.11 Lk 14.5. * 12:18 12.18 Is 42.1-4.

po e tamate e Ia he peba mi'i kaa,
o hano aano hai e Ia te tinogaoui ke sepu.

²¹ Te ingoa o'ona e hai ke go tuku sano kinai ba'i
kakai 'anga i te kege nei."

Ko Jesus ma Beelzebub

(Mark 3.20-30; Luke 11.14-23; 6.43-45)

²² Mugi kigatou o kakabe ake te tangata uguhia
noko kibi, kae he'e gea, o hakagaoui e Jesus,
ka ke gea mate ina. ²³ Te 'apitanga na hu'ai
he tu'ia 'aki ai, o konei agatou gegea, "Mano tenei
te Hosa o David?"

²⁴ *Ka te 'aso noko haka gongo kinai na Phar-
isee, noko hai ake kigatou, "Te pegea nei manga
pagepage haagiki songo i te ingoa o Beelzebub, te
hakahua o na haagiki."

²⁵ Ka noko na'a e Jesus agatou tegeu'a nei, ma te
hai atu kia te kigatou, "Na kakai 'anga nimaa
tuhatuha o he migi 'aki, ka maseuseu. Na hu'ai
manaha po na haanau etasi, nimaa tuhatuha
o he migi 'aki, ka maseuseu. ²⁶ Ko Satan nimaa
pagepage eia a Satan, koia manga tuhatuha
mate hai songo iho ia teia launatasi, e hai ke
kohea na tu'u tena hakahua 'anga? ²⁷ Ko Au
nimaa pagepage 'atua i te taganga o Beelzebub,
to'oi te taganga te pagepage haagiki songo ai na
pegea o 'outou? Na hai 'anga nei e haka maa'ogi ai
koutou e songo. ²⁸ Ka ko Au nimaa pagepage
haagiki songo i na taganga o te Spirit Tapu o God,
te Hakahua 'anga ate 'Aitu kua hetae mai kia
te koutou.

---

* **12:24** 12.24 Mt 9.34; 10.25.

29 “Po e hai ke kohea na hai ke hano he pegea ki he hage mo'o he tangata to'a, o haka sopo ba'i ga'unga a'ana? Ka naakupu ki te mataa gii eia te tangata to'a, 'io 'aonga te kaia'a eia tena hage.

30 * “Koai e he'e haka pa'asi kia te Au, koia e he'e i to'oku pa'asi. Koai e he'e 'aabaki Au o hakaputu me'a koia manga lago eia. 31 Tenei te hai'anga e hai atu ai Au kia te koutou, ko ba'i 'oosongo ma ba'i 'igho'anga kago haka noka kia pegea, ka te pegea eigho kite Spirit Tapu, kago he'e haka noka. 32 * Koai e gea haka makau ki te Hosa o Pegea, kago haka noka kia te ia. Ka nimaa iai he pegea koia e gea haka makau ki te Spirit Tapu, kago he'e haka noka kia te ia i na 'atu tangata nei ma na 'atu tangata kago a'u.

33 * “Gosigosi atu te ga'akau ka kego gaoui ona hua, ka te ga'akau nimaa songo kago songo 'ona hua, iteme'agaa te ga'akau ka manga haka he'aki i ona hua. 34 * Koutou te matigingana ana ngata hai maka, e hai ke kohea na hai e koutou na pegea songo ke gegea ini me'a gaoui? Iteme'agaa nia e'epuai na uso konaa te haka he'aki ena gea'anga ina ngutu. 35 Te pegea gaoui esosopo na hai'anga gaoui i ana gea'anga ina hai'anga gaoui manga haka putu ia te ia. Ka te pegea songo manga sosopo na hai'anga songo i ana gea'anga ina hai'anga songo manga haka putu eia ki te uso. 36 Ka ko Au e hai atu kia te koutou, te 'aso kago haka aba ai a te kege nei, ko ba'i pegea e hai

* **12:30** 12.30 Mk 9.40. * **12:32** 12.32 Lk 12.10. * **12:33** 12.33

Mt 7.20; Lk 6.44. * **12:34** 12.34 a Mt 3.7; 23.33; Lk 3.7; b Mt 15.18; Lk 6.45.

ke go hogahoga na kupu noko manga tangani gegea ai kigatou. ³⁷ Iteme'agaa au gea'anga, te hai ke go hai ia te koe ke go tausu'u i te kagohia, poe hai ia te koe ke go kagohia."

Te haka 'igonga o Jonah
(Mark 8.11-12; Luke 11.29-32)

³⁸ *Mugi kogaa ina Pharisee mana ako o na tagangonga o hai atu kia te Ia, "Ako, ko ki-matou esiahahai ke haka'agi e Koe ni taganga haka'igonga mai a te Koe."

³⁹ *Ko Jesus noko haka tau o hai atu, "Koutou te 'atutangata hai hai'anga songo, mate ti'aki ia God, e haka ene'aki kau haka'agi taganga, kae si'ai ni taganga ke haiga'a kia te koutou, ka manga te haka'igonga o te taauga ia Jonah.

⁴⁰ *Ko Jonah noko noho i te tina'e o te hu'ai kaui o toka togu ona 'ao mate toka togu ona poo, ka te Hosa o Pegea e hai ke go konei na noho toka togu ona 'ao mate toka togu ona poo i te takege o te kege nei. ⁴¹ *Na pegea noko i Nineveh kago tutu'u haka pigi i te 'aso kago haka aba ai na 'atu tangata nei ogo haka bagebage te 'atu tangata nei, iteme'agaa ko kigatou na suitegeu'a i te tohi'aki'anga kinai a Jonah, kae e iai te pegea i te kunga nei e hua'eha o sigi ia Jonah. ⁴² *Ko Sheba, te hakahua hahine o bagitakugu, kago tu'u haka pigi ki te 'atu tangata nei, ogo haka bagebage e ia, iteme'agaa koia noko a'u i te 'otinga o te kege

---

* **12:38** 12.38 Mt 16.1; Mk 8.11; Lk 11.16. * **12:39** 12.39 Mt 16.4; Mk 8.12. * **12:40** 12.40 Jon 1.17. * **12:41** 12.41 Jon 3.5. * **12:42** 12.42 1 Kgs 10.1-10; 2 Chr 9.1-12.

nei, ke haka gongo kite 'igo'igo o Solomon, ka te pegea e hua'eha o sigi ia Solomon manga ite kunga nei.

⁴³ “Te gholoba e hano 'aatea ai te 'atua songo ite tangata, o sehu ina kunga he'e tau bai, o sasaga he kunga ke oki oki ai aano he'e kite he kunga. ⁴⁴ Ma te hai ake, ‘E hai kau hoki ki te hage noko ti'aki eau.’ Ka te gholoba e tatae hoki ai, te hage kua tahitahi, ma te huhu'i o ma'a, ma te haka tinogaui, ka manga gaabaki. ⁴⁵ Ma te hoki ia o kakabe mai te toka hitu 'atua songo toto'a o sigi ia te ia, o boo kigatou o noho 'aki ai. Na noho taha'aki o te tangata na kua tutahi o sigi inia noko mataa hetae kia te ia. E hai ke go konei na noho ma'u ki na 'atu tangata hai hai 'anga songo nei.”

*Te tinana o Jesu ma tona 'api
(Mark 3.31-35; Luke 8.19-21)*

⁴⁶ Te gholoba noko manga koi gea ai a Jesu kite 'apitanga, ko te tinana ma tena 'api noko manga tutu'u i haho, noko siahahai kigatou gegea kia te Ia. ⁴⁷ Ma te hogahoga atu e te pegea kia Jesu, “Ko te tinana ma tou 'api manga tutu'u ake i haho e siahahai ke gegea kia te Koe.”

⁴⁸ Ma te konei na haka tau atu a Jesu kia te ia, “Koai toku tinana, koai ma'u toku 'api?” ⁴⁹ Kae haka tuiaki ite gima kia ona pegea haka ako, kae hai atu, “Konei oku tinana ma toku 'api. ⁵⁰ Iteme'agaa koai e hai eia na me'a e siahai kinai a Tamau enoho ite gangi, koia toku taina ma toku tuhahine ma toku tinana.”

13

*Te haka gaataki i te pegea lago hatu me'a
(Mark 4.1-20; Luke 8.4-15)*

¹ Te 'ao etasi na, ko Jesus na sopo ki haho i te hage o noho i te pa'asi o te gano. ² *Hakaputu mai te 'apitanga 'api to'a o noho 'aki mugheghi ia te Ia, ma te sopo a Jesus ki goto i te baka o noho ai, kae manga tutu'u te 'apitanga o pegea i te tauaba. ³ Kae gea ina hakagaataki, o 'eha hai'anga noko 'atigongo ai kia te kigatou, o haiatu, "Te pegea sanga 'umanga noko hano o lago ana hatu me'a. ⁴ Te gholoba noko lago ai eia na hatu me'a, noko iai na hatu me'a hetoki kite aga ba'e o te aga, noko boomai na manu hegegei o kai. ⁵ Ka noko iai kogaa hatu me'a noko hetoki ki na kunga ngaoa'a e he'e 'eha ai ni kege, manga malubu ghaliake naato'o te momo kege e he'e maatogu. ⁶ Nimaa te sopo ake 'anga te ga'aa na me'a maalubu nei na bega o maemae, iteme'agaa noko he'e tau aka. ⁷ Kogaa hatu me'a noko hetoki baa saoga i na mouku hotohoto, manga ngaasogo na mouku hotohoto o tamate na me'a maalubu nei. ⁸ Ka noko iai kogaa 'isi hatu me'a noko hetoki kite kunga iai na kege gaoui, o ngaasogo o tau hua, kogaa noko gau (100), katoa hakaono (60), kogaa noko katoa hakatogu (30) hatu i te hua etasi ona 'eha'anga o sigi inia noko mataa sanga. ⁹ Koai ehai na taginga ke hakagongo, haka gongo ake ai!"

¹⁰ Na pegea haka ako noko booake o haka anu'aki kia te Ia o haiatu, "Tehea te

---

* 13:2 13.2 Lk 5.1-3.

hai'anga manga gea ai Koe kia tekigatou i na gaataki?"

¹¹ Hakatau atu a Jesus, "Te na'a na hai'anga ngigo o te Hakahua'anga a te 'Aitu, kua haiga'a kia tekoutou, ka he'e haiga'a kia tekigatou.

¹² *Koai kua ga'u eia, e hai ke go haiga'a beegaba ke go pau o 'eha. Koai koi he'e ga'u eia, nia manga hai eia e hai ke go sa'u ia te ia. ¹³ Tenei te hai'anga manga gea ai Au kia tekigatou i na haka gaataki:

'Ko kigatou manga hiina'i ka he'e tau maatanga, manga haka gongo, kae he'e na'a nia te manga haka gongo kinai.'

¹⁴ *Ko kigatou manga haka maa'ogiai na taga gongo'anga a Isaiah e hai ake: 'Koutou ka go noko haka gongo i ba'i 'aso, kae ka go he'e na'a e koutou. Koutou ka go noko tangani hiina'i, kae ka go he'e tau maatanga.

¹⁵ Iteme'agaa na uso o na pegea nei kua mogi, ko kigatou kua he'e 'aonga te hakagongo i ogatou taginga,

ko kigatou kua titingi ma'u ogatou mata.

Ka nimaa si'ai, ko kigatou kago hiina'i i ogatou mata,

ma te haka gongo i ogatou taginga,

ma te 'igohia i ogatou uso o sui tegeu'a,

kae hai Kau go haka ma'ugi 'ina ia te kigatou.'

¹⁶ *Ka te haka gaoinga ki outou mata, iteme'agaa 'outou mata kua hiina'i ma outou taginga kua

---

* **13:12** 13.12 Mt 25.29; Mk 4.25; Lk 8.18; 19.26. * **13:14** 13.14 Is 6.9,10. * **13:16** 13.16 Lk 10.23,24.

haka gongo. ¹⁷ Ka ko Au egea maa'ogi kia te koutou: Noko 'eha taauga ma na pegea tino-gaoi noko gotu kigatou hiina'i kinia kua hiina'i kinai koutou, ka na he'e hiina'i kinai. Ma te gotu kigatou haka gongo kinia kua haka gongo kinai koutou, ka na he'e haka gongo ma'u kinai.

¹⁸ “Haka gongo mai ki te gaataki o te pegea lago hatu me'a: ¹⁹ Te 'aso kago haka gongo ai he pegea ina gongo o te Hakahua'anga ate 'Aitu o he'e 'igohia kinai, te haagiki songo te a'u ia o sa'u eia nia kua 'oti ite sanga kite uso o'ona. Tenei te hatu me'a noko lago kite aga. ²⁰ Ka nia noko lago ki na kunga hatuhatua e noho pe te tangata e haka gongo kina gongo gaoi, manga ghali o siasia magaohie te to'o eia. ²¹ Kae naato'o ia teia noko he'e tau aka, koia na manga noho ite mi'i gholoba. Na 'aso a'u ai te hakatangi, mate haisongo'ia ite ghaghi ite Gongo Gaoi, koia kago ghali o he'e maanatu. ²² Nia noko lago baasaoga ina kaubago hotohoto, e noho pe te tangata e haka gongo kina gongo gaoi, ka na maikia o te ma'ugi nei ma na pakenga a na ga'unga eta'ota'o ia teia o he'e tau hua. ²³ Ka nia noko lago ki na kunga kege gaoi e noho pe te tangata e haka gongo kina gongo gaoi o 'igohia kinai. Koia e hai eia te hatu me'a o tau hua, ona hua e gau (100), katoa hakaono (60), poe katoa hakatogu (30) tena 'eha 'anga.”

Te haka gaataki i na witi ma na mouku maase'i

²⁴ Ko Jesus noko 'atigongo kia te kigatou i tegaa haka gaataki: “Te Hakahua'anga a te 'Aitu e noho pe te tangata noko lago hatu me'a gaoi itona

'umanga. ²⁵ Ka te gholoba noko momoe ai ba'i pegea, kae a'u tena makau o lagoon baa saoga eia na mouku songo ki na witi kae hano. ²⁶ Te 'aso na maalubu ai na hua o na witi o hakatu'u ke hua, kae ngaasogo ake ma'u na mouku songo.

²⁷ "Na guani o te pegea noko hai tena 'umanga noko boomai kia teia o haiatu, 'Hakahua, 'ai noko he'e manga na hatu me'a gaoui te noko lagoon e koe itou 'umanga? Na mouku songo na me'a mai hea?"

²⁸ "Koia noko haka tauatu, 'Na me'a hai e te makau.'

"Na guani noko haka anu'aki atu kia teia, 'E siahai koe kimatou boo 'ina o abu?"

²⁹ "Hakatau te hakahua o haiatu, 'Noka, na'e nimaa abu e koutou na mouku songo, kago abu haka pigi kinai na witi. ³⁰ Tukuatu ke noko ngaasogo ngatahi, ke hano ano matu'a ke utu. Nimaa ite 'asoutu, 'io tuku eau na pegea utu 'umanga kego mataa abu na mouku songo o no'ano'a ona 'uu ke tutu, 'io haka putu na witi o to'o mai ki toku hage haka putu utunga.' "

*Te haka gaataki i te hatu o te 'mustard'
(Mark 4.30-32; Luke 13.18-19)*

³¹ Ko Jesus noko 'atigongo kia te kigatou i tegaa haka gaataki: "Te Hakahua 'anga a te 'Aitu manga noho pete hatu o te ga'akau e ingoa te 'mustard' noko to'o ete tangata o tanu itona 'umanga. ³² Masi'igoa e hu'ai boboko to'a o sigi igaa hatu me'a, ka te 'aso kago maalubu ai o ngasogo kago hua'eha o sigi igaa hua 'umanga maalubu ite 'umanga, kago hai ai he ga'akau,

kago boomai na manu o noko ma'unga iona ga'a."

Te haka gaataki i na me'a haka tupu bred

(Luke 13.20-21; Mark 4.33-34)

³³ Ko Jesus noko 'atigongo ma'u itegaa haka gaataki: "Te Hakahua'anga ate 'Aitu manga noho pe te me'a haka tupu bred noko hai e te hahine o natu kite hu'ai tu'u palaoa, ano haka ngasogo ai na palaoa."

³⁴ Ko Jesus noko manga gea i na hai'anga nei kite 'apitanga i na haka gaataki. Ko Ia noko he'e gea kia te kigatou i ni hai'anga, ka noko manga gea i na haka gaataki. ³⁵ *Ka ke haka maa'ogi nia noko gea ai ate 'Aitu o agatu'u ite taauga noko hai ake:

"E hai kau go gea i na haka gaataki kia te kigatou, e hai kaugo hogahoga'ia kia te kigatou na hai'anga noko manga ngigo, haka tu'u mai i te gosigosi'anga a te kege nei."

Te hogahoga'anga te haka gaataki ona witi mana mouku songo

³⁶ Mugi a Jesus o hano ite 'apitanga nei o ugu kigoto ite hage, ona pegea haka ako noko booake kia te Ia o haiatu, "Hogahoga mai kia te kimatou te gaataki ona witi mana mouku songo ite 'umanga."

³⁷ Ko Jesus noko haka tau atu, "Te tangata elago na hatu me'a gaoui, te Hosa o Pegea. ³⁸ Te 'umanga kote te kege nei. Na hatu me'a gaoui, te haka gaataki o na pegea e haka hua e te 'Aitu. Na mouku songo, na pegea e haka hua e te 'atua.

---

* **13:35** 13.35 Ps 78.2.

39 Ka te makau elago eia na mouku songo, ko Satan. Te matu'a'anga o utu o haka putu, te 'otinga o te kege nei. Na pegea e utu na 'umanga, na ensel. 40 Na mouku maase'i noko abu o tutu i te ahi, e hai kego konaa na noho te 'otinga o te kege nei. 41 Te Hosa o Pegea e hai kego haka to'o ona ensel, kigatou go haka 'aatea 'ia na pegea hai kogaa pegea o 'oosongo, ma na pegea haihai'anga songo i te Hakahua'anga a te 'Aitu. 42 Na ensel e hai kigatou go seu'ia ia te kigatou kigoto i te bebegaa'anga o te ahi. Te kungana, ko kigatou go noko tatangi ma te he taangisi 'aki ogatou niho. 43 Ka te gholobana, na pegea haka tinogaoi, e hai kego noko haka ahu pe te ga'aa i te nuku o togatou Tamana. Koai e hai na taginga ke hakagongo, haka gongo ake ai!

Te haka gaataki i na ga'unga ngigo

44 “Te Hakahua'anga ate 'Aitu enoho pe na ga'unga manga huu i te ma'aga. Te 'aso e kite ai e te tangata, manga huu haka hoki eia, ka koia na siasia ma te hano o haiga'a ba'i me'a a'ana, kae tau'i eia te ma'aga nei.

45 “Te Hakahua'anga ate 'Aitu enoho ma'u pe te pegea haka putu me'a ke tau'i, ligo ma'ana ni hatu susugu gaoi. 46 Te 'aso e kite ai eia te hatu hu'ai gaoi e hu'ai 'eha o na mane, koia na hano o salemu ba'i me'a a'ana, kae tau'i eia te me'a nei.

Te haka gaataki i te bugho

47 “Ekogaa na noho ma'u: Te Hakahua'anga ate 'Aitu enoho pe te bugho tupe kite tai ma te lunuai te mouhage o te kaui. 48 Te 'aso na pau o honuai, na huhutiake ena taangata tautai

ki te tauaba, mugi kigatou o noho 'aki o tuhatuha na kaui, tape na me'a gaoui ki agatou kete, kae seu 'aatea na me'a maase'i. ⁴⁹ Te 'oti'anga a te kege nei, e hai kego konei o na noho. Na ensel e hai kego boomai o tuku 'aatea na pegea songo i na pegea soihua. ⁵⁰ Kae seu na pegea songo kigoto i te bebega 'anga o te ahi. Te kunga kago noko tatangi, ma te he taakisi 'aki ai ogatou niho." ⁵¹ Ma te haka anu atu a Jesus, "Kua 'igohia koutou ki na hai 'anga nei?"

Ko kigatou noko haka tau atu, "'Oo."

⁵² Ma te hai atu a Jesus kia te kigatou, "Nimaa konaa na noho, na ako ona tagangonga kua haka ako i na noho o te Hakahua 'anga a te 'Aitu, ko kigatou enoho pete pegea hai tona hage, e'aonga te sa'uoho itona kunga tuku me'a na ga'unga ho'ou ma na ga'unga mai gaa 'aso."

*Te taauga he'e pago kinai
(Mark 6.1-6; Luke 4.16-30)*

⁵³ Te 'aso na'oti ite hogahoga ai e Jesus na hakagaataki nei, kae hano 'aatea ite manaha. ⁵⁴ Ko Ia noko hoki kitona manaha i Nazareth, o manga ako ia te kigatou itegatou Hage haipaaunga, ka ko kigatou na hegege ma'ugi 'aki o haka anuanu 'aki, "Te tauhinangago mana taganga o te tangata nei na hai 'anga ga'u e Ia mai hea? ⁵⁵ 'Ai he'e tenei te hosa o te tangata mataisau?! 'Ai he'e tona tinana ko Mary?! 'Ai he'e tona 'api ko James ma Joseph ma Simon ma Judas?! ⁵⁶ 'Ai he'e ona tuhaahine te manga haka pata kia te kitatou? Ka na hai 'anga

mai hea te hai e te tangata nei?!" ⁵⁷ *Ko kigatou na he 'ika'ika 'aki kia te Ia.

Ma te hai atu a Jesus kia te kigatou, "Te taauga e pago kinai a pegea, ka manga tona manaha ma na pegea i te hage o'ona te he'e pago kia te ia."

⁵⁸ Ko Jesus na he'e 'eha tena hai taganga i Nazareth, 'ia te kigatou noko he'e too kia te Ia.

14

*Te toghi 'anga te u'a o John Baptist
(Mark 6.14-29; Luke 9.7-9)*

¹ Na 'asona, ko king Herod na haka gongo i na gongo o Jesus. ² Ma te hai atu ki ona pegea hai hekau, "Ko John Baptist tenei kae ma'ugi haka hokimai i te mate, tenei te hai 'anga e hai taganga ai."

³ *Te gholoba na, ko Herod na labu e ia ia John o gii o tuku ki te kagohia, i te ghaghi ia Herodias te uguugu o te taina ia Philip. ⁴ *Iteme'agaa ko John noko konei ana gea kia Herod, "E he'e tuku i na tagangonga ke pipiki e koe ia te ia." ⁵ Ko Herod noko gotu ke taa eia ia John, ka noko matakū ki na pegea, iteme'agaa na tegeu'a ake kigatou ko ia te taauga.

⁶ Nimaa i te kainga i te 'ao noko haka haa ai a Herod, te tama 'ahine a Herodias na tau'aso kia te kigatou, ma te maagaohie to'a ai a Herod, ⁷ o tuku kupu ki te hahine ma te aguagu e hai ke go haiga'a kinai e ia nia kago haka ene ai. ⁸ Ka ko ia na usuusu e te tinana, ma te konei ana gea,

---

* **13:57** 13.57 Jn 4.44. * **14:3** 14.3 Lk 3.19,20. * **14:4** 14.4 Lev 18.16; 20.21.

“Tuku atu te 'ugu o John Baptist ki he besin o 'aumai kia te au i te kunga nei.” ⁹ Te king na hu'ai 'agoha ai, ka naato'o ia te ia na 'oti ite aguagu i'ago i ana hogau noko manga noho'aki, mate kaunaki eia ke hai te haka enenga a te hahine. ¹⁰ Na tuku eia o toghi te 'ugu o John Baptist noko manga i te kunga o na pegea kagohia. ¹¹ Te 'ugu o John na to'o ake i te besin o haiga'a ki te hahine, o to'o eia kia te tinana. ¹² Ma te boomai na pegea haka ako o John o to'o te tino o'ona o tanu, kae boo o he 'atigongo 'aki ai kia Jesus.

*Ko Jesus noko haangai e Ia te hu'ai 'apitanga
(Mark 6.30-44; Luke 9.10-17; John 6.1-14)*

¹³ Te 'aso na gongo ai a Jesus ite hai'anga na hai, ko Ia na haka 'aatea ite baka o hano kite kunga gaabaki. Ka na gongo ai te 'apitanga, mate hakatu'u boo ba'e iogatou manaha o tata'o ia te Ia. ¹⁴ Te gholoba na sahe ake ai a Jesus o ina kite 'apitanga, ko Ia na 'agoha kia te kigatou ma te haka ma'ugi e Ia ia te kigatou i ogatou masaki.

¹⁵ Nimaa ite hai hano'anga kite ahiahi, boo ake Ona pegea haka ako kia te Ia o hai atu, “E hano ke poo, ka te manaha mama'o tenei. Hai atu te 'apitanga nei ke maseu, ka ke boo ki na mi'i manaha o taki tau'i ma'agatou ni utunga.”

¹⁶ Ma te haka tau atu a Jesus, “Ko kigatou e he'e maseu. Manga 'abatu e koutou ma'agatou ni me'a ke kai.”

¹⁷ Ma te haka tau kigatou o hai atu, “Manga hai e kimatou te toka gima bred ma te toka gua kaui.”

¹⁸ Hai atu a Jesus, “To'o mai kia te Au.” ¹⁹ Kae kaunaki atu e Ia te 'apitanga ke noho 'aki kite mutie, kae sa'u ake e Ia te toka gima bred mate tokagua kaui o ina hakatu'u kite gangi o haka 'aue, kae tohitohi na bred o 'abange ki na pegea haka ako o tuha ekigatou kite 'apitanga. ²⁰ Ko kigatou ngatahi na kai ano maakokona, kae tibu e na pegea haka ako na momo utunga noko toe o honu ite katoa tuma'a e gua kete. ²¹ Te mootunga o na pegea noko kai noko gimanga noa taangata, ma na haahine, ma na tama giki.

*Ko Jesus noko sehu i te huka o te tai
(Mark 6.45-56; John 6.15-21)*

²² Mate ghali a Jesus o tuku ona pegea haka ako, o sosopo kite baka o mumu'a ki tegaa pa'asi ite gano, kae kaunaki e Ia te 'apitanga o taki boo. ²³ Nimaa 'oti ite kaunaki e Ia te 'apitanga o maseu, kae haka neke launatasi kite pa'asi o te ogo ke taakunga ai. Nimaa ite ahiahi ko Ia noko manga launatasi ite kungaa. ²⁴ Ka te baka kua mama'o ite kunga henua, o manga he tupetupe 'aki e na ngagu, iteme'agaa noko pusi haka titingi e te oko.

²⁵ Nimaa ite 'ago kite 'ao, kae hano a Jesus kia te kigatou, ko Ia noko manga sehu i te huka o te tai. ²⁶ Te gholoba na hiina'i atu ai na pegea haka ako kia te Ia manga sehu i te huka o te tai, ko kigatou na hu'ai matataku o hai ake, “Te 'atua!” kae ngengege i te noko matataku.

²⁷ Mate ghali a Jesus o hai ake kia te kigatou, “Noka te he sosopomananaba 'aki, na'e ko Au. Noka tautou matataku.”

²⁸ Ma te haka tau atu a Peter, “Nimaa ko Koe hakahua, gea mai kau hinatu kia te Koe i te huka o te tai.”

²⁹ Ma te hai atu a Jesus, “A'u.”

Ma te sopo iho a Peter o a'u kia Jesus i te huka o te tai. ³⁰ Ka te gholoba noko ina ai a Peter ki na oko, koia na matakū, ma te haka tu'u ke mene, 'use atu, “Hakahua, haka ma'ugi mai ia te au.”

³¹ Ma te ghali a Jesus o 'oso kite gima, kae hai atu, “Te sano o'ou e hu'ai boboko. Tehea te hai'anga e he'e sano ai koe?”

³² Te gholoba na sosopo ai kigaaua kite baka, na ngongoto te oko. ³³ Ma te sogi na pegea noko i te baka kia te Ia, o hai atu, “E maa'ogi, Ko Koe te Hosa o God.”

³⁴ Nimaa te gholoba na hegakau 'aki ai kigatou ki tegaa pa'asi, ko kigatou na sahe ki Gennesaret.

³⁵ Nimaa te gholoba na na'a gaoi ai ena pegea i te manaha ia Jesus, hakato'o e kigatou te gongo ki ba'i kunga henua mugheghi i te kakai'anga. O kakabe ngatahiake ai e pegea ogatou pegea masasaki kia te Ia. ³⁶ O haka ene 'aki kia te Ia ke tuku na pegea masasaki ke manga he 'osohi ki na kapa o te ake o 'Ona, ko ba'i pegea noko he 'osohi kia te Ia na maa'ugi.

15

Na me'a ma'a, ma na me'a 'ugi

(Mark 7.1-23)

¹ Noko iai kogaa i na Pharisee ma na ako o na tagangonga, noko boo iho i Jerusalem kia Jesus, o he haka anu anu 'aki kinai, ² “Tehea te hai'anga eta'anga haisongo ai e ou pegea haka ako na

hesuinga mai na haitupuna? Ko kigatou he'e huhu'i ogatou gima 'io mugi o kai!"

³ Mate hakatauatou a Jesus, "Ka tehea te hai'anga e haisongo ai e koutou na tagangonga a te 'Aitu, i te ghaghi i autou hesuinga? ⁴*Ko God noko hai mai:

'Haka e'eha atu ia te tamau ma te tinau.
Ka nimaa iai he pegea koia e gea maase'i kia te tamana po ko te tinana,
koia e hai ke tuku ke mate.'

⁵ Kae ako e koutou o haiake: Nimaa iai he tangata haiatu kia te tamana po kote tinana, 'Nia noko hai ke ga'u ekougua ia te au itaku 'aabaki ai kia te kougua, na me'a nei kua 'oti i te haiga'a kia God.' ⁶ Te tangata ekonei ana gea, koia e he'e hai ke haka e'eha ai ia te tamana ma te tinana. Ekonei na hai e koutou o haka sogago ai na haka hegeunga a te 'Aitu, i te ghaghi i autou hesuinga. ⁷ Koutou na pegea haka hagehage! Ko Isaiah noko hu'ai maa'ogi tena taga gongo'anga ia te koutou:

⁸*'Na pegea nei manga haka e'eha e kigatou ia te Au i ogatou gau ngutu,
ka ogatou uso e hu'ai mama'o ia te Au.

⁹ Ko kigatou manga tangani sosi kia te Au.
Na akonga manga ako e kigatou,
na tagangonga hai e pegea.' "

¹⁰ Mate ngegeatu a Jesus i te 'apitanga o haka putu mai kia te Ia o haiatu kinai, "Haka gongo mai o na'a. ¹¹ Nia e hano kigoto i te ngutu o te pegea e he'e baa'ugi ia te ia. Ka

---

* **15:4** 15.4 a Ex 20.12; Deut 5.16; b Ex 21.17; Lev 20.9. * **15:8** 15.8 Is 29.13.

nia e sopoake i te ngutu o'ona, tenaa te me'a e baa 'ugi ia te ia."

¹² Mugi na pegea haka ako o boo ake o haka anu kia te Ia o hai'atu, "E na'a e Koe na Pharisee e haka gongo songo i tau gea 'anga nei?"

¹³ Ma te haka tau a Jesus o hai'atu, "Ko ba'i ga'akau noko he'e tanu e Tamau e noho i te gangi, e hai kego abu ma ogatou aka. ¹⁴ *Tuku atu ia te kigatou, na'e kigatou na hutiaki kikibi. Te tangata kibi nimaa kakabe eia tegaa tangata kibi, ko kigaaua kago hetoki ngatahi ki he pupu'a."

¹⁵ Ma te hai'atu a Peter, "Hogahoga mai te haka gaataki nei kia te kimatou."

¹⁶ Haka anu atu a Jesus kia te kigatou, "'Ai koutou koi he noanoa 'aki ma'u? ¹⁷ 'Ai e he'e na'a e koutou: Nia e mene kigoto i na ngutu manga hano ki te ghaghalaghi ano sopo ki taha i te tino?

¹⁸ *Ka na me'a e sosopoake i na ngutu, e booake i na hinangago. Konei na me'a e baa 'ugi ia pegea.

¹⁹ Iteme'agaa na hinangago te sosopoake ai na tegeu'a maase'i, ma te taa pegea, ma te maasoko na taangata hai uguugu, ma te maasoko a taangata ma haahine, ma te kaia'a, ma te gogoi, ma te hegeu songo ki gaa pegea. ²⁰ Konei na hai'anga e baa 'ugi ia pegea, ka te kai i na gima he'e huhu'i e he'e baa 'ugi ia pegea."

*Te sano o te hahine mai Canaan
(Mark 7.24-30)*

²¹ Ko Jesus na 'oti i te kunga nei, kae hano ki te kakai 'anga noko iai gua manaha i Tyre ma Sidon.

²² Ka noko iai te hahine 'aatea mai Canaan noko

* **15:14** 15.14 Lk 6.39. * **15:18** 15.18 Mt 12.34.

manga kakai i te kungaa, na hinake o ngege atu kia te Ia, “Hakahua, kokoe te Hosa o David, 'agoha mai kia te au. Taku tama'ahine e hu'ai higosia i tena uguhia'anga.”

²³ Ka ko Jesus noko he'e gea kinai, mate boo ake ona pegea haka ako o haka ene'aki kia te Ia, “Kaunaki atu te hahine nei ke hano, na'e koia ka noko ngege he tata'o'aki ia te kitatou.”

²⁴ Ma te haka tau a Jesus ki te hahine o hai atu, “Ko Au noko manga haka to'o mai ki na pegea o Israel kua boo 'aatea o noho pe na sipisipi seseen.”

²⁵ Ma te a'u te hahine o toko tugi i 'ago ia Jesus o hai atu, “Hakahua, 'aabaki mai kia te au.”

²⁶ Haka tau atu a Jesus, “E he'e gaoui te sa'u na utunga a na tama giki o seu ki na tokitoki.”

²⁷ Ma te hai atu te hahine, “E maa'ogi Hakahua, ka na tokitoki ta'anga kai ma'u i na momo utunga ta'a hetoki iho i na kunga kai o 'ogatou hakahua.”

²⁸ Ma te haka tau a Jesus o hai atu, “Ta'ahine, ko koe e hua'eha tou sano! Tau saakanga nei e hai.” Tena te gholoba na ma'ugiai tena tama'ahine.

Ko Jesus noko haangai ma'u e Ia te hu'ai 'apitanga

(Mark 8.1-10)

²⁹ Ko Jesus na hano i te kunga na ki na tahataha o te gano i Galilee, o haka neke ki te pa'asi ogo o manga noho ai. ³⁰ Te 'apitanga noko boo ake kia te Ia, o kakabe mai kinai na pegea seu, na pegea kikibi, na pegea taa haka piki piki, na pegea he'e gegea, ma gaa pegea sa'o saga'ina o haka taahoga e kigatou ki na ba'e o Jesus. Ma te

haka ma'ugi e Ia ia te kigatou. ³¹ Te 'apitanga na he gege ma'ugi 'aki i tegatou hiina'i 'anga ki na pegea noko he'e gegea kua gegea, ma na pegea taa haka pikipiki kua soihua ma na pegea seu kua he boboo 'aki, ma na pegea kikibi kua hiina'i. Ma te haka e'eha e kigatou te God o Israel.

³² Ko Jesus noko haka putu mai ona pegea haka ako kia te Ia o hai atu, "Ko Au e hu'ai 'agoha ki na pegea nei, ko kigatou kua haka pata kia te Au i te tokatogu 'ao nei o he'e tau utunga ke kai. Kae he'e siahai kau tuku 'ia ke boo he ongea 'aki, i te kitai semu he pegea i te agatu'u ma kaa giu."

³³ Ma te hakatau atu ona pegea haka ako, "E hai kimatou kohea na hai 'ia ni utunga i te kunga gaabaki nei, ke 'aonga te haangai ai te hu'ai haka putunga?"

³⁴ Haka anu atu a Jesus, "E hia bred e hai e koutou?"

Ma te hakatau atu kigatou, "Te toka hitu, ma na mi'i kaui."

³⁵ Ma te kaunaki e Jesus te 'apitanga ke noho 'aki kite kege. ³⁶ Kae sa'uake e Ia te toka hitu bred ma na mi'i kaui. Te gholoba na 'oti i te haka 'aue ai kia God, kae tohitohi e Ia na utunga o 'abange ki ona pegea haka ako, o tuha e na pegea haka ako ki te 'apitanga. ³⁷ Ko kigatou ngatahi na kai ano maakokona, 'io mugi na pegea haka ako o tibu na momo utunga noko toe, o hohonu ai te toka hitu kete. ³⁸ Te taunga ona pegea noko kai nei noko haanga noa (4,000) taangata, ka noko iai ma'u na haahine ma na tamagiki. ³⁹ Nimaa 'oti i te tuku e Jesus te

'apitanga o maseu, ko Ia noko sopo kite baka o hano ki na tahataha o Magadan.

16

*Te haka ene 'aki 'anga ke hai ni haka 'igonga
(Mark 8.11-13; Luke 12.54-56)*

¹ *Na Pharisee mana Sadducee noko booake kia Jesus o hakaanu hailobo ekigatou ia te Ia, ke haka 'agi kia tekigatou ni haka 'igonga mai te gangi.

² Ka noko haka tau kinai a Jesus o hai atu, “Na 'aso e pisi ai te ga'aa, koutou e ta'anga hai ake: ‘Ka magino, iteme'agaa e uga te 'agohigangi.’ ³ Ka nimaa i te mahoata koutou e ta'anga hai ake: ‘Te 'aso nei ka maase'i, iteme'agaa te 'agohigangi e uga mate haka 'ao'ao.’ ‘Eaa ena'a te hogahoga ai ekoutou na noho ona 'aso hiina'iai kite 'agohigangi, kae he'e na'a te hogahoga ai ekoutou na noho ona haka 'igonga ona 'aso nei?’ ⁴ *Koutou na pegea hai hai'anga songo, mate 'atu tangata sogi ki na haka tino. Koutou e haka ene 'aki kia te Au he haka 'igonga ini taganga, kae si'ai he hai'anga ke haka 'agi, ka manga te haka 'igonga o Jonah.” Kae hano 'aatea a Jesus 'ia te kigatou.

*Na me'a haka tupu bred ana Pharisee mana Sadducee
(Mark 8.14-21)*

⁵ Nimaa ite 'aso natoghi ai kigatou ki tegaa pa'asi ite gano, na pegea hakaako na he'e

---

* **16:1** 16.1 Mt 12.38; Lk 11.16.   * **16:4** 16.4 Mt 12.39; Lk 11.29.

maanatu ke to'o ni bred. ⁶ *Ka na hai atu a Jesus kia te kigatou, "Koutou haka tauganga atu ma te na'ana'a ki na me'a haka tupu bred a na Pharisee ma na Sadducee."

⁷ Ma te manga hegeu kinai kigatou o hai ake, "E konei ana to'o i te kua he'e to'o mai e kihatou ni bred."

⁸ Na na'a e Jesus tegatou hegeunga nei, ma te haka anu kinai o hai atu, "'Eaa manga hegeu ai koutou kite he'e tau bred'anga? Koutou hu'ai gigiki outou sano! ⁹ *Koi he'e na'a ma'u e koutou? 'Ai koutou kua he'e maanatu kite 'aso na to-hitohiai e Au te tokagima bred o haangai ai te gimanga noa (5,000) taangata? Ma te he'e maanatu ma'u a koutou po noko tokahia kete tape o honu noko haka putu e koutou? ¹⁰ *Po te toka hitu bred noko haangai ai te haanga noa (4,000) taangata, ma te tokahia kete tape o honu noko haka putu e koutou? ¹¹ 'Eaa e he'e na'a ai e koutou ko Au e he'e gea ki na bred? Ka koutou manga na'ana'a atu ki na me'a haka tupu bred a na Pharisee ma na Sadducee!" ¹² 'Io na'a gaoui e kigatou, 'ai ko Jesus noko he'e gea kia te kigatou ke na'ana'a ki na me'a haka tupu bred. Ka noko manga gea kia te kigatou ke na'ana'a ki na akonga a na Pharisee ma na Sadducee.

*Te haka maahoga 'anga e Peter ia Jesus
(Mark 8.27-30; Luke 9.18-21)*

¹³ Te 'aso noko hano ai a Jesus ki te kakai'anga i Caesarea Philippi, ko Ia noko haka anu ki ona

---

* **16:6** 16.6 Lk 12.1. * **16:9** 16.9 Mt 14.17-21. * **16:10** 16.10 Mt 15.34-38.

pegea haka ako o hai atu kinai, “Te Hosa o Pegea e hai mai te 'apitanga koai?”

¹⁴ *Ma te haka tau a kigatou o hai atu, “E hai ake kogaa ko John Baptist, kae hai ake kogaa, ko Elijah, ka manga hai ake kogaa, ko Jeremiah po te launatasi i na taauga.”

¹⁵ Ma te haka anu hoki atu a Jesus, “Kae hai ake koutou ko Au koai?”

¹⁶ *Ma te haka tau a Peter o hai atu, “Ko Koe te 'Agiki Taga'ia, te Hosa o te God ma'ugi goa.”

¹⁷ Haka tau atu a Jesus, “Te hakagaoinga kia te koe, Simon te hosa o Jonah. Te hai'anga nei e he'e haka'agi e he pegea kia te koe, kae haka'agi e Tamau e noho i te gangi. ¹⁸ Kae hai atu Au kia te koe: Ko koe ko Peter, ka i te hatu nei e hai kau go haka tu'u ai'ina te haka putunga o na pegea o'oku, kago he'e sepui na taganga o te mate. ¹⁹ *E hai kau go haiga'a'ia kia te koe te hai paaunga kite Hakahua'anga a te 'Aitu. Nia go susugi e koe i gago nei, e hai ke go susugi ma'u i te gangi. Ka nia kago tuku e koe i gago nei, e hai ke go tuku ma'u i te gangi.” ²⁰ Ma te taagango e Jesus ona pegea haka ako, ke noka te hogahoga ki he pegea ko Ia te 'Agiki Taga'ia.

*Ko Jesus noko taga gongo i tona mate
(Mark 8.31—9.1; Luke 9.22-27)*

²¹ Hakatu'u i te 'asona, ko Jesus noko tongitongiaki e Ia kia ona pegea haka ako, ko Ia e hai ke go hano ki Jerusalem ke go tiha'ia i ba'i hai'anga kago hai kinai ena 'agiki ona Jew

---

* **16:14** 16.14 Mt 14.1,2; Mk 6.14,15; Lk 9.7,8. * **16:16** 16.16 Jn 6.68,69. * **16:19** 16.19 Mt 18.18; Jn 20.23.

mana hu'ai priest mana ako ona tagangonga, e hai ke go taa 'ia, ka ko Ia kago ma'ugi hoki i te togunga 'ao.

²² Ma te haka 'aatea e Peter 'ia Jesus o haka tu'u susugi e ia o hai atu, "Si'ai Hakahua! Te hai 'anga nei ka go he'e hai kia te Koe!"

²³ Taka hugi iho a Jesus kia Peter o hai atu, "Hinake ki mugi ia te Au Satan! Na'e kokoe haka gabegabe kia te Au. Kokoe e he'e tegeu'a ki na hai 'anga a te 'Aitu, ka na hai 'anga a pegea."

²⁴ *Ma te hai atu a Jesus ki ona pegea haka ako, "Nimaa iai he pegea e siahai ke tata'o tu'a ia te Au, koia e hai ke hai ti'aki ia te ia, kae 'amo tena kros o tata'o mai ia te Au. ²⁵ *Iteme'agaa koai e siahai ke noko haka sao i te ma'ugi, kago he'e kite e ia. Ka koai kago hai ti'aki te ma'ugi o 'ona i te ghaghi ia te Au, e hai ke go kite e ia te ma'ugi. ²⁶ Niaa kago gaoi ki te tangata i te poi hai eia ba'i ga'unga i te kege nei, kae ti'aki te ma'ugi o 'ona? Po niaa kago haiga'a e te tangata nei ke haka suihaki ai te ma'ugi o 'ona? ²⁷ *Iteme'agaa te Hosa o Pegea e hai ke go a'u i te mamagunga o te Tamana ma ona ensel, 'io giu'aki e Ia kia pegea takitasi nia noko ta'anga hai e kigatou. ²⁸ Ko Au e gea maa'ogi kia te koutou: E iai na pegea ia te koutou e tutu'u i te kunga nei, kago he'e mamate ano hiina'i ki te Hosa o Pegea e hai ke go a'u ma tona Hakahua."

17

---

* **16:24** 16.24 Mt 10.38; Lk 14.27. * **16:25** 16.25 Mt 10.39; Lk 17.33; Jn 12.25. * **16:27** 16.27 a Mt 25.31; b Ps 62.12; Rom 2.6.

*Ko Jesus noko haka gigiu ia te Ia
(Mark 9.2-13; Luke 9.28-36)*

¹ Nima a sigi te toka ono 'ao, kakabe e Jesus ia Peter, ma James, ma te taina ia John, o hakaneke soko ki 'agunga ite ogo ma'u'agunga. ² Te kunga na, ko Jesus na gigiu i 'ago ia te kigatou. Na taunga mata o'ona noko maagama o noho pe te ga'aa, ka ona ake noko susugu o noho pe te peba. ³ Kae haka 'agi kia te kigatou ia Moses ma Elijah i te gholoba na ma'u, o manga hegeu ma Jesus.

⁴ Ma te hai atu a Peter kia Jesus, "Hakahua, te hai 'anga gaoui te matou boomai'anga ki te kunga nei, ka nima a siahai kinai Koe, e hai kau 'ati 'ia he toka togu boghugha, ke hai mo'ou tasi, hai mo'o Moses tasi, kae hai mo'o Elijah tasi."

⁵ **Te gholoba noko manga koi gea ai a Peter, sopo te po'ao susugu o tango ia te kigatou, kae sopo mai te ge'o ite po'ao o hai atu, "Tenei toku Hosa e ma'ine kinai Au, ko Au e hu'ai maagaohie ia te Ia. Koutou haka gongo ake kia te Ia."

⁶ Te 'aso na haka gongo atu ai kinai na pegea haka ako, ko kigatou na hetoki haka haao'o ki te kege, ite matataku toto'a. ⁷ Ka na a'u kinai a Jesus o 'osoatu kia te kigatou kae hai atu, "A'aga ake, noka te matataku." ⁸ Te gholoba na hekeu 'aki ake ai kigatou, na he'e hiina'i ma'u ki he pegea, ka manga ko Jesus.

⁹ Nima a itegatou iho'anga ite ogo, ko Jesus noko taagango atu ia te kigatou, "Noka te hoga-

---

* **17:5** 17.5 a Gen 22.2; Ps 2.7; Is 42.1; Mt 3.17; 12.18; Mk 1.11; Lk 3.22; b Deut 18.15. * **17:5** 17.5 2 Pet 1.17,18.

hoga ki he pegea nia kua hiina'i kinai koutou, ano ma'ugi hoki te Hosa o Pegea mai te mate."

¹⁰ *Na pegea haka ako noko haka anu'aki kia te Ia o hai atu, "'Eaa noko hai ake ai na ako o na tagangonga, ko Elijah e hai ke go mataa a'u?"

¹¹ Haka tau atu a Jesus, "E hai ke na'a, ko Elijah e mu'a mai kego hai ba'i hai 'anga ke ho'ou. ¹² *Ka ko Au e hai atu kia te koutou, Ko Elijah na goa tena a'u, ka na he'e haka 'igonga e kigatou ia te ia, o manga hai kinai e kigatou ba'i hai 'anga sia hahai kigatou ke hai kia te ia. Te Hosa o Pegea e hai kego konei agatou hai ma'u kinai ke tiha'ia i ogatou taganga." ¹³ Ma te na'a e na pegea haka ako, ko Jesus manga gea kia te kigatou ia John Baptist.

Te haka ma'ugi 'anga te bagokaa masaki ghotoi (Mark 9.14-32; Luke 9.37-45)

¹⁴ Te 'aso na giu mai ai kite 'apitanga, noko iai te tangata na tu'uti mai ia Jesus o toko tugi i 'ago ia te Ia. ¹⁵ O hai atu, "Hakahua, 'agoha mai kia toku hosa. Koia e iai te masaki ghotoi o hu'ai tiha'ia ai. 'Eha 'aso guti ai ki na ahi ma na bai. ¹⁶ Kua kakabe mai eau ki ou pegea haka ako, ka kua he'e 'aonga te haka ma'ugi e kigatou ia te ia."

¹⁷ Ma te haka tau a Jesus o hai atu, "Koutou te 'atu tangata he'e too kia God ma te hai hai 'anga songo. E hai ke kohea na noho goa taku haka pata kia te koutou?! E hai ke kohea na noho goa taku hai tuku kia te koutou?! Kakabe mai te mi'i tangata kia te Au i te kunga nei." ¹⁸ Ko Jesus na

---

* **17:10** 17.10 Mal 4.5. * **17:12** 17.12 Mt 11.14.

pagepage e Ia te haagiki songo o sopo ki taha i te mi'i tangata. Koia na soihua i te mi'i gholoba na.

¹⁹ Mugi o boo soko ake na pegea haka ako kia Jesus, o haka anu atu kinai, "'Eaa kua he'e 'aonga te pagepage ai e kimatou?"

²⁰ *Ma te haka tau atu a Jesus, "Iteme'agaa koutou epau o gigiki toto'a 'outou sano. Ko Au egea maa'ogi kia te koutou: Koutou poi gigiki outou sano o noho pote mi'i hatu me'a o te ga'akau e ingoa te 'mustard', koutou manga 'aonga te hai atu kite ogo nei, 'Ngaso'i atu i te kunga nei ki tegaa kunga,' ka ngaso'i. Kago si'ai ni me'a haingata'a kia te koutou. ²¹ [Ka te haagiki songo nei, ka he'e manga muna o hano 'aatea, naakupu ki te taakunga ma te he'e kai i te sogi.]"

²² Te 'aso na haka putu giu ai kigatou ki Galilee, ko Jesus noko hai atu kia te kigatou, "Te Hosa o Pegea e hai ke go haka soko 'ia ki na taganga o pegea. ²³ E hai kigatou go taa 'ia ke mate, ka nimaa 'io go i te togunga 'ao, ko Ia e hai kego ma'ugi hoki mai." Na pegea haka ako na hu'ai he gege hinangago 'aki.

Te takis o te Hage Tapu

²⁴ *Te 'aso noko hetae ai a Jesus ma ona pegea haka ako kite manaha i Capernaum, na pegea tibu takis o te Hage Tapu, noko boo ake o haka anu 'aki kia Peter o hai atu, "Te Ako o 'ou ma tau'i te takis o te Hage Tapu?"

²⁵ Ma te haka tau atu a Peter, "'Oo, ma hai e Ia."

---

* **17:20** 17.20 Mt 21.21; Mk 11.23; 1 Cor 13.2. * **17:24** 17.24 Ex 30.13; 38.26.

Ka te gholoba na ugu ai a Peter ki goto i te hage, ko Jesus te noko mataa gea kia te ia o haka anu, “Tehea tau maanatu Simon? Koai te tibu takis ai na hakahua o gago nei: Ogotou hosa maa’ogi po na pegea 'aatea?”

²⁶ Haka tau atu a Peter, “Na pegea 'aatea.”

Mate hai atu a Jesus kia te ia, “Ka ona hosa manga tausuu. ²⁷ Ke noka te kitatou hai 'ia ia te kigatou ke 'ika'ika'aki: Hinatu kite gano o sisi ai, ogo sa'u te kaui ka go mataa huhuti, o luga te ngutu, ka go kite ai e koe he mane. 'Ogo to'o atu o haiga'a kia te kigatou o tau'i ai toku takis ma to'ou.”

18

Koai te hai ke go hua'eha

(Mark 9.33-37,42-48; Luke 9.46-48; 17.1-2)

¹ *I na 'aso na, na pegea haka ako noko boo ake kia Jesus o haka anu 'aki kinai o hai atu, “Koai te hai ke go hua'eha i te Hakahua 'anga a te 'Aitu?”

² Ko Jesus noko ngege i te mi'i tama 'iti'iti o haka tu'u goto ia te kigatou. ³ *Kae hai atu a Jesus, “Ko Au e gea maa'ogi kia te koutou: Naakupu ki te sui 'outou a'aki ke noho po na mi'i tamagiki, koutou kago he'e boo kigoto i te Hakahua 'anga a te 'Aitu. ⁴ Kogaa na noho, ko ai e haka ma'ugago ia te ia o noho pete mi'i tama 'iti'iti nei, kago hua'eha to'a i te Hakahua 'anga a te 'Aitu.

⁵ “Ko ai kago haka pogo e ia i he mi'i tama 'iti'iti noho po tenei i te ghaghi itoku ingoa, koia e haka pogo eia ia te Au ma'u. ⁶ Ka nimaa iai

---

* **18:1** 18.1 Lk 22.24. * **18:3** 18.3 Mk 10.15; Lk 18.17.

he pegea hai eia he launatasi i na tama giki kua too kia te Au kego 'oosongo, mano koia e gaoi i te tauga he hu'ai hatu ki te u'a o baalologi ki te takege o te moana.

7 “Haka'aagoha a gago nei ina me'a e hai ia pegea o 'oosongo. Na me'a na e hai ke boomai, kae haka'aagoha te pegea kago boomai ai na me'a na. 8 *Ka tou gima po tou ba'e, nimaa hai eia ia te koe o 'oosongo, toghi atu o tupe. E hu'ai gaoi i te poi hano sanga songo po e pikipiki koe kite ma'ugi, o sigi i te noko noho guo'ou gima ma guo'ou ba'e o seu ngatahi ki te ahi noho goa. 9 *Ka tou mata nimaa hai eia ia te koe o 'oosongo, kape iho o tupe. E hu'ai gaoi i te poi hano mata tasi koe ki te ma'ugi, o sigi i te noko noho guo'ou mata kae seu ki te ahi o te ugaimami.

*Te haka gaataki i te sipisipi he'e kitea
(Luke 15.3-7)*

10 * “Koutou noka te hiina'i haka sogago ki he launatasi ina mi'i pegea nei, na'e haiatu Au, ogatou ensel i te gangi manga suga te hiina'i ki na mata o Tamau i te gangi. 11 [Te Hosa o Pegea noko a'u ke haka ma'ugi na pegea kua boo 'aatea.]

12 “Koutou ekohea na tegeu'a? Poi iai he tangata hai ma'ana he tino tegau sipisipi, kae hano 'aatea te launatasi ia te kigatou, 'ai kago he'e tuku eia te tino iba tuma'a e iba i na ogo, kae hano o sasaga te launatasi kua se'ia? 13 Ko Au egea kia te koutou i te maa'ogi: Nimaa go kite eia, koia ka hu'ai mahi i te launatasi nei, o sigi

* **18:8** 18.8 Mt 5.30. * **18:9** 18.9 Mt 5.29. * **18:10** 18.10 Lk 19.10.

i te tino iba tuma'a e iba manga noho. ¹⁴ Manga konei na noho ma'u te Tamana o'outou e noho i te gangi. Ko Ia e he'e siahai ki he launatasi i na mi'i pegea nei kego he'e kitea.

Te 'atima'ogi hai hai 'anga songo

¹⁵ **“Kote taiu nimaa hai hai 'anga songo kia te koe, hinatu kougua manga hegeu toka gua, kae hogahoga kinai te hai 'anga songo e hai e ia. Nimaa haka gongo kia te koe, e kakabe hokimai e koe ia te taiu. ¹⁶ *Ka nimaa he'e haka gongo kia te koe, ogo kakabe atu he launatasi po he tokagua pegea o boo kinai. Ko ba'i hai 'anga hegeu kinai kougua, e hai kego tinogaoi i te na'a 'aabaki ai he tokagua po he tokatogu pegea. ¹⁷ Ka nimaa he'e maka ma'u ke haka gongo kia te kigatou, 'atigongo atu ai ki na pegea sogi. Ka nimaa pau o he'e maka ma'u ke haka gongo ki na pegea sogi, tuku atu ia te ia ke noho po te pegea he'e too kia te 'Aitu po te pegea tibu takis.*

¹⁸ **“Ko Au e gea maa'ogi kia te koutou: Nia e gii poe susugi e koutou i te kege nei, kago gii ma'u i te gangi. Ka nia e huhuke poe tuku e koutou i te kege nei, kago huhuke ma'u i te gangi.*

¹⁹ *“Ko Au e gea haka hoki atu ma'u kia te koutou, nimaa iai he tokagua ia te koutou e gototasi ki he me'a i te kege nei, o haka ene 'aki ai, e hai kego hai e Tamau e noho i te gangi kia te kigaaua. ²⁰ Iteme'agaa, nimaa iai he tokagua po he tokatogu e haka putu i toku ingoa, ko Au manga haka pata kia te kigatou.”*

* **18:15** 18.15 Lk 17.3.

* **18:16** 18.16 Deut 19.15.

* **18:18** 18.18 Mt 16.19; Jn 20.23.

Te haka gaataki i te guani he'e 'agoha

21 *Ma te a'u a Peter o haka anu atu kia Jesus, "Hakahua, e hai kau haka noka haka hia ki toku taina iona 'aso haihai'anga songo kia te au? Haka hitu gholoba?"

22 *Haka tau atu a Jesus, "Ko Au e hai atu kia te koutou, he'e manga te haka hitu gholoba, kae haka noka o sigi i te katoa haka hitu tuma'a e hitu gholoba.

23 "E kogaa na noho, te Hakahua'anga a te 'Aitu manga noho pete hakahua esiahai ke hakatinogaoi na kaone a ona guani. 24 Te gholoba noko hai ke haka tu'u ai te hakatino gaoi'anga, kae kakabe ake'ia kinai te tangata noko kaone eia te noa (1,000) mane. 25 Naato'o ite guani nei na he'e tau mane ke sui ai tena kaone, manga kaunaki e tena hakahua ia te ia ma tena uguugu ma tena haanau ma ba'i me'a a'ana ke salemu ke sui ai tena kaone.

26 "Te guani na too toko tugi i'ago i te hakahua o sasaka ake, 'Baa noa mai ka kau go tau'i hoki'ia ba'i me'a.' 27 Te hakahua na 'agoha ki tona guani o haka noka tena hu'ai kaone, kae tuku ia te ia o hano.

28 "Ka te 'aso noko hano ai te guani na, o sasa'o ki tegaa guani noko kaone eia tena gau (100) mane ma te logi eia o kukumi te u'a kae hai atu, 'Tau'i hokimai nia noko kaone e koe kia te au!'

29 "Too toko tugi tegaa guani o haiake, 'Baa noa mai ka kau go tau'i hoki'ina kia te koe.'

---

* **18:21** 18.21 Lk 17.3,4. * **18:22** 18.22 Gen 4.24.

³⁰ “Ka koia na he'e maka, manga kakabe eia o tuku kite kunga ona pegea kagohia, kego nohoai ano sui tena kaone. ³¹ Te gholoba na hiina'iai kogaa guani kinia noko hai, ko kigatou na 'agogoha toto'a mate boo kigatou o he 'atigongo 'aki kite hakahua i nia kua hai e te guani.

³² “Ma te pogo 'aki te hakahua i te guani nei, o hai atu kinai, 'Ko koe te guani songo to'a. Noko haka noka eau tau hu'ai kaone, i tau sasaka 'anga kia te au. ³³ 'Ai kokoe e he'e 'agoha ki tegaa guani, ke noho pe taku 'agoha 'anga kia te koe?!”
³⁴ Te hakahua na hu'ai haka tangi, ma te tuku e ia te guani nei kite kunga ona pegea kagohia, ke noho ai ano tau'i hoki tena hu'ai kaone.

³⁵ “Ko Tamau e noho i te gangi, kago konei ana noho ma'u kia te koutou takitasi, i te poi he'e haka noka ki outou taina i outou uso.”

19

Te akonga o te maabae na takanga (Mark 10.1-12)

¹ Te gholoba na'oti ite ge'ai a Jesus ina hai 'anga nei, ko Ia na hano i Galilee o hano kite kakai 'anga i Judea i tegaa pa'asi o te bai mimigo i Jordan. ² Te hu'ai 'apitanga noko manga 'agu ia Jesus, ma te haka ma'ugi e Ia ia te kigatou.

³ Noko iai kogaa ina Pharisee, noko booake ke haka anuanu pake ia Jesus. Ko kigatou noko haka anu 'aki, “'Ai manga gaoui ki atatou tagangonga ki te tangata i te poi maabae ma tena uguugu iba'i hai 'anga?”

⁴ *Haka tau atu a Jesus, "'Ai e he'e haka sahe e koutou:

'Haka tu'u mai i te gosigosi 'anga a gago nei, ko God noko gosigosi ia te kigaaua te tangata ma te hahine,'

⁵ *kae hai atu a te 'Aitu:

'Tenei te hai 'anga e hai ke hano ai a te tangata ia te tamana ma te tinana,

o he piitaki 'aki ma tena uguugu,

ko kigaaua kua hai ai te tino e tasi.'

⁶ Ko kigaaua ka he'e noko hai ai he tokagua pegea, ka te pegea etasi. Ekogaa na noho, nia na haka he potaki 'aki e God, noka te tuku he pegea ke haka maabae."

⁷ *Na Pharisee na haka anu atu, "Ka 'eaa gaa noko tuku ai e Moses, te tangata ke 'abange he kanukanu mo'o te maabae kia tona uguugu, kae tuku te hahine ke hano?"

⁸ Ma te haka tau a Jesus o hai atu, "Ko Moses noko manga tuku e ia ia te koutou ke maabae ma outou uguugu, iteme'agaa outou uso noko mogi toto'a. Ka noko he'e konaa na hai ite haka tu'u sanga. ⁹ *Ko Au e hai atu kia te koutou: Nimaa iai he pegea manga muna o maabae ma tona uguugu, ka te hahine e he'e maasoko, kae sui o taka ma tegaa hahine, koia te tangata hai uguugu maasoko."

¹⁰ Na pegea haka ako noko hai atu kia Jesus, "Nimaa tenei te paaunga kite matu'a mate uguugu, e gaoui ke noka te taka."

---

* **19:4** 19.4 Gen 1.27; 5.2. * **19:5** 19.5 Gen 2.24. * **19:7** 19.7 Deut 24.1-4; Mt 5.31. * **19:9** 19.9 Mt 5.32; 1 Cor 7.10,11.

¹¹ Ma te haka tau atu a Jesus, “Te akonga nei e he'e hai ki ba'i pegea, ka manga na pegea kua haiga'a kinai ete 'Aitu. ¹² Iteme'agaa eiai na pegea haka haa o he'e 'aonga kite hai uguugu, kae iai kogaa e hai e pegea o he'e 'aonga kite hai uguugu, kae iai kogaa pegea manga he'e siahai uguugu, ite tegeu'a ke manga hai hekau kite Hakahua'anga a te 'Aitu. Ka koai e siahai kite akonga nei, manga 'aonga te 'agu tu'a ai!”

*Na mi'i tama giki ma Jesus
(Mark 10.13-16; Luke 18.15-17)*

¹³ Na mi'i tama giki noko kakabe ake kia Jesus, ke haka eke ai na gima ma te sogi ia te kigatou, ka na gehu na pegea haka ako ki na pegea noko kakabe ake e kigatou na mi'i tama giki.

¹⁴ Ma te hai atu a Jesus, “Tuku atu na mi'i tama giki ke boomai kia te Au, kae noka te susugi ia te kigatou, iteme'agaa te Hakahua'anga a te 'Aitu te kunga mo'o na pegea enoho pe na tama giki nei.” ¹⁵ Ko Jesus na haka eke gua gima i na mi'i tama giki kae hano.

*Te tangata tamatama hu'ai ga'u
(Mark 10.17-31; Luke 18.18-30)*

¹⁶ Eiai te tangata noko a'u kia Jesus, o haka anu atu kinai, “Ako, tehea te hai'anga gaoui kau hai'ia, ka kau go ga'u'ia ai te ma'ugi noho goa?”

¹⁷ Mate haka tau a Jesus o hai atu, “'Eaa e haka anu ai koe kia te Au po nia te gaoui? 'Eiai te Launatasi e gaoui. Ka kokoe nimaa siahai kego ga'u ekoe te ma'ugi, maangao atu ki na tagangonga.”

18 *Ma te haka anu te tangata o hai atu, “Na tagangonga hea?”

Haka tau atu a Jesus,
 “Noka te taa pegea,
 noka te maasoko na taangata hai uguugu,
 noka te kaia'a,
 noka te gogoi,

19 *haka e'eha atu ia te tamau ma te tinau,
 ma te ma'ine atu ki na pegea e pata mai,
 ke noho pe au ma'ine 'anga kia te koe.”

20 Ma te haka tau te tamatama nei o hai atu, “Na hai 'anga nei manga hai e au o 'oti, ka nia te koi he'e hai eau?”

21 Ma te hai atu a Jesus, “Ko koe nimaa siahai ke pau o tinoga'oi, hinatu o tuku au ga'unga ke tau'i'ia ke hai ai ni mane o haiga'a ki na pegea lae, ka ke go hai ma'au ni ga'unga i te gangi, kae a'u o tata'o ia te Au.”

22 Te gholoba na haka gongo ai te tangata tamatama nei, ko ia na hano 'agoha, iteme'agaa koia e hai ana hu'ai ga'unga.

23 Ma te hai atu a Jesus kia ona pegea haka ako, “Ko Au e gea maa'ogi kia te koutou, e hai ngata'a te tangata ga'u te hano ki goto i te Hakahua 'anga a te 'Aitu. 24 Ko Au e gea hoki atu kia te koutou, e mi'i haingaohie te mene he 'camel' i he mata nila, o sigi i te sopo he pegea ga'u ki goto i te Hakahua 'anga a te 'Aitu.”

25 Te gholoba noko haka gongo ai na pegea haka ako ki te gea 'anga nei, ko kigatou na hu'ai

---

* **19:18** 19.18 a Ex 20.13; Deut 5.17; b Ex 20.14; Deut 5.18; c Ex 20.15; Deut 5.19; d Ex 20.16; Deut 5.20. * **19:19** 19.19 a Ex 20.12; Deut 5.16; b Lev 19.18.

he tu'ia 'aki o haka anu atu kia te Ia, “Ka koai gaa te kago maa'ugi?”

²⁶ Ko Jesus noko ina atu kia te kigatou mate hai atu, “Te hai 'anga nei e haingata'a kia pegea, ka ko ba'i hai 'anga manga haingaohie kia God.”

²⁷ Ma te haka tau a Peter kia Jesus o hai atu, “Ko kimatou kua ti'aki ba'i me'a, kae tata'o ia te Koe, ka nia gaa kago hai ai kia te kimatou?”

²⁸ *Mate hai atu a Jesus kia te kigatou, “Ko Au egea maa'ogi kia te koutou: Te hai haka hoki 'anga ba'i hai 'anga o ho'ou, te gholoba kago noho ai te Hosa o Pegea i tena noohonga maa magunga, ka koutou kua 'oti i te he tata'o 'aki ia te Au e hai ke go noho 'aki ma'u i te katoa tuma'a e gua noohonga o haka aba te katoa tuma'a e gua hanohano o Israel. ²⁹ Ka ko ba'i pegea ti'aki hage, po 'ogatou 'api taangata po 'ogaatou tuhaahine, po 'ogatou tamana, po 'ogatou tinana, po agatou haanau, po ogatou kunga henua, i te baaghaghi ia te Au, kago ga'u me'a o 'eha to'a kae kago ga'u ma'u te ma'ugi noho goa. ³⁰ *Ka e 'api pegea e mumu'a, e hai ke go mugi. Ka e 'api pegea e mugi, e hai ke go mumu'a.

20

Te haka gaataki i te 'umanga kaubago

¹ “Te Hakahua 'anga ate 'Aitu manga noho pe te pegea hai ona kunga henua. Kae hano i te taha'ata ke hai kini pegea ke hai hekau itona 'umanga kaubago. ² Ko ia noko magaohie ke tau'i

---

* **19:28** 19.28 a Mt 25.31; b Lk 22.30. * **19:30** 19.30 Mt 20.16; Lk 13.30.

ia te kigatou i he mane siliva etasi ite 'ao kae haka to'o ia te kigatou ki tona 'umanga kaubago.

³ “Nimaa i te mahoata, kae hano ia ki te kunga tau'i me'a, o ina kina pegea manga tutu'u ai he'e tau tukunga. ⁴ Hai atu ia kia te kigatou, 'Koutou boo atu ma'u o hai hekau i toku 'umanga kaubago, ka kaugo tau'i'ia ia te koutou inia e'aonga.' ⁵ Ma te boo kigatou.

“Koia noko hoki ma'u ite 'ao'atea, hoki ma'u ite eke seunga'anga te ga'aa, o manga hai eia te hai'anga e tasi te tuku na pegea o hai hekau ke go tau'i. ⁶ Nimaa i te ga'aa page, koia noko hoki ma'u ki te kunga tau'i me'a o kite i na pegea manga koi tutu'u. Koia noko haka anu kia te kigatou, 'Eaa manga konaa autou tutu'u ai ite 'ao kaatoa nei he'e hai he hai'anga?'

⁷ “Ma te haka tau kigatou o hai atu, 'Ite he'e tau pegea tuku kimatou hai hekau.'

“Ma te hai atu ia kia te kigatou, 'Koutou boo atu ma'u o hai hekau i toku 'umanga kaubago.'

⁸ * “Nimaa i te ahiahi, te hakahua o te 'umanga kaubago, noko hai atu ki tona pegea ge'o hekau, 'Pogoaki atu i na pegea e hai hekau o tau'i agatou ga'unga, haka tu'u tau'i atu i na pegea noko tuku taha'aki o hai hekau, ano taha'aki i na pegea noko mataa tuku o hai hekau.'

⁹ “Mate booake na pegea noko tuku o hai hekau ite ga'aa page, o manga ga'u takitasi agatou mane siliva. ¹⁰ Ka te 'aso na boo ake ai na pegea noko mataa tuku o hai hekau, ko kigatou noko haka sano ke ga'u 'eha, ka ko kigatou

---

* **20:8** 20.8 Lev 19.13; Deut 24.15.

na manga to'o mane takitasi ngatahi. ¹¹ Te gholoba naga'uai na tau'i ogatou, ko kigatou na haka megemege kite hakahua ote 'umanga kaubago. ¹² Ko kigatou noko hai atu, 'Na pegea nei noko tuku taha'aki o manga hai hekau ite mi'i gholoba etasi, ka kua hai ekoe o papata kia te kimatou kua ngaage te hai hekau mate begangia ite 'ao kaatoa.'

¹³ "Ka te hakahua ote 'umanga kaubago, noko haka tau kite launatasi ia te kigatou o hai atu, 'Taku hemasi'inga, e he'e hai eau he hai'anga songo kia te koe. Kokoe noko maangao ke hai hekau ke tasi mane siliva ite 'ao, 'ine?

¹⁴ To'o ake te tau'i o'ou na o hano. Taku paaunga ke haiga'a kina pegea noko tuku taha'aki o hai hekau ke papata kia te koe. ¹⁵ 'Ai e he'e gaoui te hai eau nia e siahai kau hai 'ia i aku mane? Po ko koe e 'ita ia te au e 'agoha?' "

¹⁶ *Ma te hai atu a Jesus, "E konei na noho, koai manga mugi, e hai kego mu'a, ka koai manga mu'a e hai kego mugi."

*Ko Jesus noko taga gongo i tona mate
(Mark 10.32-34; Luke 18.31-34)*

¹⁷ Te gholoba noko hano ai a Jesus ki Jerusalem, ko Ia noko gea ki tona katoa tuma'a e gua pegea haka ako soko ite boo'anga ite agatu'u o hai atu kia te kigatou, ¹⁸ "Ko kitatou e hakaneke ki Jerusalem, ka te Hosa o Pegea ka hakasoko 'ia kina hakahua o na priest ma na ako o na tagangonga. E hai kigatou go haka pau'ia ke mate.

¹⁹ Mate hai kego haiga'a ia te Ia kina pegea

* **20:16** 20.16 Mt 19.30; Mk 10.31; Lk 13.30.

'aatea, ke go noko putatai kia te Ia, ma te kogu ia te Ia, ma te go taa ia te Ia kite kros. Ka nimaa go ite 'ao kago togu kinai tona mate, ko Ia e hai ke go haka ma'ugi haka hoki."

*Te saakanga a te tinana o James ma John
(Mark 10.35-45)*

²⁰ Kae boo ake te tinana o gua hosa o Zebedee ma gua'ana tama kia Jesus, o he toko tugi 'aki kae haka ene kia Jesus ke go hai he hai'anga gaoui ki gua'ana tama.

²¹ Ma te haka anu atu kinai a Jesus, "Niaa te siahai kinai koe?"

Ma te hai atu te hahine, "Ke tuku gua'aku tama nei ke go noho tegaa i tou pa'asi maui, kae noho tegaa i tou pa'asi sema i tou 'aso Hakahua."

²² Hai atu a Jesus kia gua taangata, "Ehe'e na'a ekoutou nia te he haka ene'aki ai koutou. 'Ai kougua kago 'aonga te bibinu ite kapu e hai kau go binu ai?"

Haka tau atu a kigaaua, "'Oo, manga 'aonga."

²³ Hai atu a Jesus kia te kigaaua, "E maa'ogi kougua kago bibinu i te kapu nei, ka te noho 'aki kougua i toku pa'asi maui ma toku pa'asi sema, e he'e te hai'anga kau tuku 'ia. Gua noohonga nei gua kunga ki na pegea na 'oti i te haka pau kinai e Tamau."

²⁴ Te gholoba na haka gongo kinai tegaa katoa pegea haka ako, ko kigatou noko haka tangi'aki toto'a kite hai haanau nei. ²⁵ *Ma te ngege atu a Jesus ia te kigatou o haka putu mai, o hai atu, "Manga na'a ekoutou, na hutiaki ona pegea

---

* **20:25** 20.25 Lk 22.25,26.

'aatea e pau kigatou o hakahuahua ia te kigatou. Oगतou hakahua te noko manga hai paaunga kia te kigatou. ²⁶ *Ka koutou he'e hai ke konaa autou noho. Koai e siahai ke hua'eha ia te koutou, koia e hai ke hai ai mo'outou he guani. ²⁷ Koai e siahai ke mu'a, koia e hai ke hai hekau kia te koutou. ²⁸ Ke noho pe te Hosa o Pegea, noko he'e a'u ke hai hekau kinai, ka ko Ia te noko a'u ke hai hekau, ma te ke haiga'a te ma'ugi te tau'i ki na ma'ugi o pegea."

Ko Jesus noko hakagaoi te tokagua pegea kikibi

(Mark 10.46-52; Luke 18.35-43)

²⁹ Te gholoba noko boo ai a Jesus ma ona pegea haka ako i Jericho, te hu'ai tu'uganga noko tata'o ia te Ia. ³⁰ Ka noko iai te tokagua taangata kikibi, noko manga noho 'aki i te taha aga. Nimaa haka gongo kigaaua ko Jesus e sigi, ko kigaaua na nengege, "Hakahua, te Hosa o David, 'agoha mai kia te kimaaua."

³¹ Gehu te 'apitanga kia te kigaaua, ma te kuanaki ia te kigaaua ke ngongoto. Kae manga tuku haka soo ake ogaa ge'o o nengege toto'a o hai atu, "Hakahua, te Hosa o David, 'agoha mai kia te kimaaua!"

³² Ko Jesus na tu'u o nengege atu ia te kigaaua, o hai atu kinai, "Niaa te sia hai kougua kau hai 'ia kia te kougua?"

³³ Ko kigaaua noko hakatau o hai atu, "Hakahua, ko kimaaua e sia hai ke lugaluga omaua mata."

---

* **20:26** 20.26 Mt 23.11; Mk 9.35; Lk 22.26.

³⁴ Ko Jesus na hu'ai 'agoha kia te kigaaua, ma te 'oso ki ogaa mata. Ko kigaaua na ghali o lugaluga ogaua mata o hiina'i, kae tata'o ia Jesus.

21

*Te 'Agiki Taga'ia noko hano ki goto i Jerusalem
(Mark 11.1-11; Luke 19.28-40; John 12.12-19)*

¹ Te 'aso na hitaiaki ai kigatou ki Jerusalem, kae tatae ki Bethphage ei-te Ogo i Olives. Haka to'o e Jesus te tokagua i ona pegea haka ako, ² kae haiatu kia te kigaaua, "Boo atu kite mi'i manaha ei-mu'a ia te kougua, ka kite ai kougua ite donki manga taugaki haka pigi kinai tena punua tangata. Ogo huhuke atu o kakabe ngatahi mai kia te Au ³ Nima go gea he pegea i he hai'anga kia te kougua, ogo haiatu kinai, 'E siahai kinai te Hakahua,' ka kego manga haka to'o ghali mai eia."

⁴ Te hai'anga nei noko hai ke haka maa'ogi ai nia noko gea kinai te tauga, o hai ake:

⁵ * "Hai atu ki te Tama'ahine a Zion:
Ina 'atu, te hakahua o 'ou e a'u kia te koe.
E haka ma'ugago o eke o a'u ite donki
ma te punua tangata a te donki."

⁶ Gua pegea haka ako na boo o hai nia noko tongitongiaki e Jesus ke hai. ⁷ Ko kigaaua na kakabe mai te donki ma tena punua, o haka eke kinai ogaua ake o noho ai a Jesus. ⁸ Kae hohoga na ake o te 'apitanga ite agatu'u. Kae toghitoghi e kogaa 'isi pegea na 'ugu ga'akau o hohoga ma'u ite agatu'u. ⁹ * Te 'apitanga noko

* **21:5** 21.5 Zech 9.9. * **21:9** 21.9 Ps 118.25,26.

mumu'a kogaa kae mumugi kogaa ia Jesus, o
manga ngengege ngatahi o hai ake,
“Te haka e'eha kia te Hosa o David!
Te haka gaoinga kia te Ia e a'u i te ingoa o te 'Aitu!
Te haka e'eha kia te 'Aitu Ma'u 'agunga.”

¹⁰ Te gholoba na hano ai a Jesus kigoto
i Jerusalem, ko ba'i pegea i Jerusalem noko
nganangana kinai, ma te he haka anuanu 'aki,
“Koai tenei?”

¹¹ Ka te 'apitanga noko tata'o ai noko haka tau
o hai atu, “Ko Jesus tenei, te taauga mai Nazareth
i Galilee!”

Ko Jesus noko i te Hage Tapu

(Mark 11.15-19; Luke 19.45-48; John 2.13-22)

¹² Hano a Jesus kigoto ite Hage Tapu, o
pagepage e Ia na pegea noko manga tau'i mate
salemu me'a ite kungana. 'Aka gigingi e Ia
na kaupea noko sui manei, kae 'aka gigingi
ma'u e Ia na kaupea ona pegea noko salemu
gupe. ¹³ *Ma te hai atu kia te kigatou, “Na 'oti i te
kanukanu:

'Toku Hage e hai kego mate:

Te Hage Takunga,'

ka kua hai e koutou o hai ai te 'ana ki na pegea
kaia'a.”

¹⁴ Na pegea kikibi mana pegea seu noko
boo ake kia Jesus ite Hage Tapu, o hakagaoi e Ia
ia te kigatou. ¹⁵ Ka te 'aso na hiina'i ai na hakahua
ona priest, mana ako ona tagangonga ki na
hai 'anga gaoi noko hai e Jesus, ma te haka gongo
ki te ngengege 'anga a na tama giki i te Hage Tapu

---

* **21:13** 21.13 Is 56.7; Jer 7.11.

o hai ake, “Te haka e'eha ki te Hosa o David!” ko kigatou na hu'ai he 'ika'ika 'aki ai.

16 *Ko kigatou noko haka anu'aki atu kia Jesus, “Ko koe e haka gongo ki nia e gegea kinai na tama giki?”

Mate haka tau atu a Jesus, “'Oo, 'ai e he'e haka sahe e koutou na Kanukanu e hai ake: 'Ko Koe kua hai na ngutu o na tamagiki ma na tamagiki koi haa uu o haiga'a te haka e'eha maa'ogi'?”

17 Ma te hano a Jesus ia te kigatou i Jerusalem ki Bethany o noho ai i te poo.

*Ko Jesus noko tongi e Ia te 'fig'
(Mark 11.12-14; 11.20-24)*

18 Ko Jesus noko hokimai ki Jerusalem ite mahoata pilupilu o tegaa 'ao, ka ko Ia noko ongea. 19 Mate ina kite ga'akau 'fig' ite pa'asi o te agatu'u, o hakaneke kinai, e he'e tau hua, ka manga na gau. Ma te hai atu Ia ki te ga'akau, “Ko koe kago he'e hua haka hoki i he 'aso.” Kae manga ghali te ga'akau o maemae.

20 Te 'aso na hiina'i ai kinai na pegea haka ako, ko kigatou na he langalanga 'aki ai o hai ake, “E kohea na hai e maemae ghali ai te 'fig' nei?”

21 *Mate haka tau a Jesus o hai atu, “Ko Au e gea maa'ogi atu kia te koutou: Koutou poi pau o too mogimogi kia te 'Aitu ma te he'e mou tegeu'a, e he'e manga hai e koutou nia kua hai ki te 'fig' nei, ka koutou kago 'aonga ma'u te hai atu ki te ogo nei: 'Hinatu o too kite moana,' kago hai.

---

* **21:16** 21.16 Ps 8.2.   * **21:21** 21.21 Mt 17.20; 1 Cor 13.2.

22 Koutou poi too, kago ga'u e koutou nia kago haka ene 'aki ai koutou i te sogi."

*Na haka anu i na taganga o Jesus
(Mark 11.27-33; Luke 20.1-8)*

23 Ko Jesus noko hano kigoto i te Hage Tapu, ka te gholoba noko manga ako ai Ia, na hakahua o na priest ma na 'agiki o na Jew noko boomai kia te Ia, o haka anu 'aki atu, "Koai te tuku ia te Koe o hai na hai 'anga nei? Koai ma'u noko haiga'a kia te Koe na paaunga nei?"

24 Ma te haka tau kinai a Jesus o hai atu, "Ko Au e hai kau haka anuanu ma'u kia te koutou i te launatasi haka anu. Ka nimaa haka tau mai koutou kia te Au, 'io mugi Au o hogahoga kia te koutou po o'ai na taganga e hai ai e Au na hai 'anga nei. 25 Te haa gogomi pegea 'anga a John, te hai 'anga mai hea? Te hai 'anga mai te gangi? Pote hai 'anga mai a pegea?"

Ka na mataa hegeu kinai kigatou ano hai ake, "Nimaa hai atu kitatou, 'Te hai 'anga mai te gangi,' ka hai mai, 'Ka 'eaa noko he'e too ai koutou kia John?' 26 Ka nimaa hai atu kitatou, 'Te hai 'anga mai a pegea,' ko kitatou e matataku ki te 'apitanga, iteme'agaa kua na'a e kigatou, ko John te taauga."

27 Ko kigatou na haka tau atu kia Jesus, "E he'e na'a e kimatou."

Mate hai atu a Jesus, "Ka he'e hogahoga ma'u e Au kia te koutou, po o'ai na taganga te hai ai e Au na hai 'anga nei.

Te haka gaataki i te toka gua hosa

28 “Tehea tautou tegeu'a ki te haka gaataki nei: Noko iai te tangata, noko hai gua ona hosa. Koia noko mataa hano ki te hai ta'okete o hai atu kinai, 'Tama, hinatu ite 'ao nei o hai hekau kia te au i toku 'umanga kaubago.’

29 “Koia noko haka tau atu, ‘Koau ka he'e hano,’ ka na mugi o sui tegeu'a o hano.

30 “Mugi te tamana o hano ki tegaa ona hosa, o gea kinai i te hai 'anga e tasi. Koia na hakatau atu kinai, 'Ehai kau hano, hakahua,’ ka noko he'e hano.

31 “Koai ite tokagua nei na hai nia te noko siahai kinai te tamana?”

Haka tau atu kigatou, “Te hai ta'okete.”

Hai atu a Jesus kia te kigatou, “Ko Au e gea maa'ogi kia te koutou: Na pegea tibu takis ma na haahine maasoko, kago mumu'a ia te koutou ki te Hakahua 'anga a te 'Aitu. 32 *Iteme'agaa ko John noko mu'a mai kia te koutou ke haka 'agi kia te koutou na hai 'anga tinogaai. Ka koutou na he'e suitegeu'a o too kia te ia, ka na pegea tibu takis ma na haahine maasoko na too kinai. Ka koutou he'e pote hiina'i ki na hai 'anga nei, koutou noko he'e sui tegeu'a o too kia te ia.

*Te haka gaataki o na pegea tau'i o hai hekau
(Mark 12.1-12; Luke 20.9-19)*

33 * “Haka gongo mai ki tegaa haka gaataki: Noko iai te pegea hai ona kunga henua noko sanga tona 'umanga kaubago. Noko 'ati eia te 'aa o mugheghi ai, kegi ma'u eia te pupu'a ke go natu kinai na hua kaubago ke hai ai ni waeni.

---

* 21:32 21.32 Lk 3.12; 7.29,30. * 21:33 21.33 Is 5.1,2.

Kae 'ati ma'u eia te hata mata o ma'u 'agunga, 'io mugi ia o tuha te 'umanga nei ki na pegea noko tau'i ke ge'o tona 'umanga, kae hano o sehu. ³⁴ Nimaa hitaiaki te 'aso ke utu ai te 'umanga nei, kae haka to'o e ia ona guani ke to'o tena 'inati i na waeni.

³⁵ "Kana ge'osanga ote 'umanga na labu ekigatou ona guani nei, o kogu ekigatou tegaa, kae taa tegaa, kae 'aumahu hatu tegaa.

³⁶ Mate hakato'o hoki eia kogaa, noko 'api o sigi ina guani noko mataa hakato'o, ka na haisongo ma'u ena ge'osanga ia te kigatou.

³⁷ Te hai 'anga taha'aki, koia na hakato'o tona hosa ki na ge'osanga. Koia noko tegeu'a ake, 'Ko kigatou kago pago kia toku hosa.'

³⁸ "Ka te 'aso noko hiina'iatu ai na ge'osanga ote 'umanga kite tama, ko kigatou na konei agatou gegea, 'Tenei te hosa ote hakahua ote 'umanga. Boomai kitatou taa'ia, ka ke hai mo'otatou ana hesuinga.' ³⁹ Ma te logi e kigatou ia te ia, o tupe kitaha ite 'umanga o taa ai ia te ia."

⁴⁰ "Te 'aso kago a'u ai te hakahua o te 'umanga, niaa kago hai eia ki na ge'o sanga o te 'umanga?"

⁴¹ Ko kigatou noko haka tau atu, "Kago pau ia o taa haka masogo na pegea hai hai 'anga songo, kae tuha tena 'umanga kaubago kigaa pegea ke hai hekau ai, ka kego haiga'a tona 'inati i na waeni i te 'aso utu ai te 'umanga."

⁴² *Hai atu a Jesus kia te kigatou, "'Ai koutou e he'e haka sahe i na Kanukanu Tapu e hai ake: 'Te hatu na he'e siahahai kinai na pegea 'ati hage,

* **21:42** 21.42 Ps 118.22,23.

na hai ai te tokoi ki te hage.
Te hai 'anga a te 'Aitu tenei,
kae hu'ai maatanga gaoi ki otatou mata.'

⁴³ Kogaa na noho te hai 'anga e hai atu ai Au kia te koutou: Te Hakahua 'anga a te 'Aitu, e hai ke go sa'u ia tekoutou, o haiga'a kina pegea kago hai hekau gaoi o tauhua. ⁴⁴ [Te pegea kago guti kite hatu nei, kago tukia o matohitohi, ka te pegea kago too kinai te hatu nei, kago tuki haka momomomo e te hatu ia te ia."]

⁴⁵ Te 'aso na haka gongo ai na hakahua ona priest mana ako ona tagangonga kina hakagaataki a Jesus, noko na'a ekigatou ko Ia manga gea kia te kigatou. ⁴⁶ Mate gaataki kigatou he'osohi kia Jesus, ka noko matataku ki te 'apitanga, iteme'agaa kua na'a e te 'apitanga ko Jesus te taauga.

22

Te haka gaataki i te haka tahinga (Luke 14.15-24)

¹ Ko Jesus noko gea hoki ma'u kia te kigatou i gaa haka gaataki, o hai atu, ² "Te Hakahua 'anga a te 'Aitu, manga papata ki te hakahua e ngaague te haka tahinga kite takanga hai ho'ou o tena hosa. ³ Haka to'o e te hakahua o na guani o boo i na pegea noko haka pogo e ia ki te haka tahinga, ke 'atigongo kia te kigatou ke boomai. Ka ko kigatou na he'e mamaka ke boomai.

⁴ "Mugi te hakahua o haka to'o kogaa guani kae hai atu kinai, 'Hai atu kina pegea noko haka pogo, ko au kua 'oti ite ngaague taku

kainga. Aku buluka ma aku manu he toogohi manga pusi o pepeti kua 'oti i te taa, ko ba'i me'a kua 'oti i te ngaague. Boomai kite haka tahinga ki toku hosa e hai uguugu ho'ou.' ⁵ Ka ko kigatou noko he'e pungaga kinai, manga taki boo, hano tegaa ki tena 'umanga, hano tegaa ki tena kunga hai mane. ⁶ Kae labu ekogaa na guani o hai songo toto'a mate taa ia te kigatou. ⁷ Te hakahua na haka tangi to'a. Koia na haka to'o tena tau'a o taa na pegea kua taa ona guani, ma te tutu tegatou hu'ai manaha. ⁸ 'Io mugi o hai atu ki ona guani, 'Te haka tahinga nei kua 'oti i te ngaague, ka na pegea noko haka pogo eau, kua he'e boomai. ⁹ Boo atu ki na agatu'u. Koai e sasa'o kinai koutou, haka pogo atu kite haka tahinga nei.' ¹⁰ Mate boo na guani nei ki na tautaha ona agatu'u, o haka putu mai e kigatou ba'i pegea sasa'o kinai, na pegea gaoi ma na pegea songo. Te hage noko hai ai te haka tahinga na 'api to'a i na pegea noko haka pogo.

¹¹ "Kate gholoba na hinake ai te hakahua ke ina kina pegea noko haka pogo, na ina kite tangata he'e mago i te ake o te haka tahinga kite takanga hai ho'ou. ¹² Mate haka anu kinai te hakahua o hai atu, 'Hemasi'inga, ko koe e kohea au a'u kite kunga nei, e he'e mago ai koe i te ake o te haka tahinga nei?' Te tangata na pau o he'e muna.

¹³ *"Mate hai atu te hakahua kiona guani, 'Gii atu gua gima ma gua ba'e, o tupe ia te ia kite poo'uinga i haho. Te kunga e hai kego tatangi

---

* **22:13** 22.13 Mt 8.12; 25.30; Lk 13.28.

ma te he taangisi 'aki ai na niho.'

¹⁴ “Iteme'agaa e hu'ai 'eha pegea e haka pogo, ka kago he'e 'eha pegea haka pau.”

*Te haka anu i te takis
(Mark 12.13-17; Luke 20.20-26)*

¹⁵ Ma te he uguhi ki haho na Pharisee o hai tegatou hegeunga, kigatou haka anuanu pake 'ia ia Jesus, i ma'ana ni gea 'anga. ¹⁶ Haka to'o kogaa iogatou pegea haka ako kia te Ia, ma na pegea o te tu'uganga a Herod. O hai atu kigatou, “Ako, ena'a e kimatou ko Koe te pegea maa'ogi gaoi manga ako e Koe na noho o God ite maa'ogi. Ko Koe e he'e hai ena tegeu'a pegea ke se'ia, iteme'agaa ko Koe e he'e haka tukutuku ki na noho o pegea. ¹⁷ Hogahoga mai kia te kimatou, po tehea tau tegeu'a, te hai 'anga gaoi te tau'i takis kia Caesar po e si'ai?”

¹⁸ Ka ko Jesus noko manga na'a e Ia agatou tegeu'a songo nei. Noko hai atu kinai, “Koutou na pegea haka hagehage. 'Eaa e haka anuanu pake ai e koutou ia te Au? ¹⁹ Haka 'agi mai te mane manga hai e koutou o tau'i takis ai.” Ma te to'o ake e kigatou te mane. ²⁰ Ma te haka anu atu a Jesus kia te kigatou, “To'ai te 'ata tenei, ma to'ai haka 'igonga?”

²¹ Ma te haka tau a kigatou o hai atu, “O'o Caesar.”

Mugi a Jesus o hai atu, “'Abatu kia Caesar nia 'a Caesar, kae haiga'a kia God nia 'a God.”

²² Te 'aso na haka gongo kinai kigatou, ko kigatou na he tu'ia 'aki. Ma te ti'aki e kigatou ia te Ia kae boo.

*Te haka anu i te maa'ugi giu i te mate
(Mark 12.18-27; Luke 20.27-40)*

²³ *Na Sadducee noko haka si'ai e kigatou te maa'ugi giu mai i te mate, noko boomai o haka anu 'aki atu kia Jesus, ²⁴ *"Ako, ko Moses noko hai mai kia te kimatou, 'Nimaa go iai he tangata mate kae he'e tau tamagiki, tena taina e hai ke sui o pipiki e ia te hahine e magepe, ke go hai ni tama giki ma'a tena ta'okete.' ²⁵ Ka noko iai te 'api taangata toka hitu ia te kimatou. Noko hai te uguugu o te hai ta'okete ano mate, kae he'e tau tamagiki, tuku tena uguugu kia te taina. ²⁶ Te hai'anga etasi na hai ma'u kite haitaina e toka gua kinai ma te hai taina e toka togu kinai, na konei na noho ma'u kite 'api, o hetae kite haitaina noko toka hitu kinai. ²⁷ Ka na mate taha'aki te hahine. ²⁸ Ka nimaa go i te maa'u'ugi giu mai'anga i te mamate, to'ai te uguugu te hahine nei i te 'api taangata toka hitu, iteme'agaa na pipiki ngatahi e kigatou ia te ia?"

²⁹ Mate hakatau a Jesus o haiatu kia te kigatou, "Koutou e saga, iteme'agaa e he'e na'a e koutou na Kanukanu Tapu, po te taganga o God. ³⁰ Te maa'u'ugi giu mai'anga i te mamate, ko pegea kago he'e taka, kago he'e hai uguugu ma te kago he'e hai matu'a. E hai kigatou go manga noho pe na ensel i te gangi. ³¹ Ka ina noho o te maa'ugi giu mai i te mate, 'ai noko he'e haka sahe e koutou nia noko gea ai a te 'Aitu kia te koutou o hai ake,

³² *'Ko Au te God o Abraham,

* **22:23** 22.23 Acts 23.8.
22.32 Ex 3.6.

* **22:24** 22.24 Deut 25.5.

* **22:32**

ma te God o Isaac,
ma te God o Jacob.’

Ko Ia he'e te 'Aitu o na pegea mamate, ka te 'Aitu o na pegea maa'ugi!" ³³ Te gholoba na haka gongo kinai te 'apitanga, ko kigatou na he tu'ia 'aki i ana akonga.

Te hu'ai me'a i na tagangonga
(Mark 12.28-34; Luke 10.25-28)

³⁴ Te 'aso na haka gongo ai na Pharisee ko Jesus kua hai e Ia na Sadducee o he'e mumuna, ko kigatou na haka putu. ³⁵ Kae launatasi ia te kigatou, e na'a gaoi e ia na tagangonga, noko hai lobo ia Jesus i tena haka anuanu nei: ³⁶ "Ako, tehea te me'a e hua'eha i na tagangonga?"

³⁷ *Ma te haka tau a Jesus kia te ia o hai atu,
" 'Ma'ine atu kia te 'Agiki te 'Aitu o 'ou,
i tou uso ngatahi,
ma tou ma'ugi ngatahi,
ma au haingaa tegeu'a ngatahi.'

³⁸ Tenei te tagangonga e mu'a kae hua'eha ma'u.

³⁹ *Ka te tagangonga e toka gua kinai e konei na noho:

'Ma'ine atu ki ou pegea e pata mai,
ke noho pe au ma'ine 'anga kia te koe.'

⁴⁰ *Ko ba'i tagangonga a Moses ma na akonga a na taauga, manga tau i te toka gua tagangonga nei."

To'ai te Hosa ko te 'Agiki Taga'ia?
(Mark 12.35-37; Luke 20.41-44)

⁴¹ Te 'aso noko haka putuai na Pharisee, ko Jesus noko haka anu kia te kigatou o hai atu,

---

* **22:37** 22.37 Deut 6.5. * **22:39** 22.39 Lev 19.18. * **22:40**
22.40 Lk 10.25-28.

42 “Tehea tautou tegeu'a ki te 'Agiki Taga'ia? To'ai te hosa?”

Ko kigatou noko haka tau atu, “Ko Ia te Hosa o David.”

43 Hai atu a Jesus kia te kigatou, “Ka 'eaa a David, noko gea i te Spirit Tapu, o mate eia te 'Agiki Taga'ia tena hakahua, i te noko konei ana hai ake:

44 *‘Ko te 'Agiki noko hai atu ki toku Hakahua: “Noho mai i toku pa'asi gima mau, kego ano pau Au o tuku ou makau i ou gago ba'e.”

45 Ka nimaa hai ake a David ko ia tena Hakahua, 'eaa e hai ake ai koutou ko Ia tena hosa?”

46 Ka na he'e kitea he pegea haka tau kia Jesus i he kupu etasi, ma te haka tu'u i te 'ao na, noko he'e tau pegea toka manaba ke haka anu kia te Ia i ni haka anuanu ma'u.

23

*Ko Jesus noko haka kuu manaba a pegea
(Mark 12.38-39; Luke 11.43,46; 20.45-46)*

¹ Ko Jesus noko hai atu kite 'apitanga ma ona pegea haka ako, ² “Na ako ona tagangonga ma na Pharisee, ko kigatou manga noho 'aki i te noohonga o Moses. ³ Koutou e hai ke mangangao ma te hai nia e kaunaki e kigatou ia te koutou ke hai. Kae noka te hai e koutou nia e hai e kigatou. Ite me'agaa ko kigatou e he'e hai nia manga tohi'aki ai kigatou. ⁴ Ko kigatou manga hai na kabenga mamaha o haka eke ina honguma

---

* **22:44** 22.44 Ps 110.1.

o gaa pegea, ka ko kigatou e he'e mi'i mangangao kigatou 'aabaki ai.

⁵ * “Ko kigatou manga hai ba'i hai'anga ke hiina'i kinai a pegea, manga hai ekigatou o hua'e'eha na tanga e tape ai na Kanukanu Tapu, o ha'uha'u mate no'ano'a kiogatou gima, mate hai ogatou ake taakunga o hu'ai gogoa kigago. ⁶ Ko kigatou manga siahahai ma'u ki na noohonga ona hakahua ina hakatahinga, ma na nonoho'anga ma'u ina noohonga i'ago ina Hage hai paaunga. ⁷ Ko kigatou manga siahahai ke noko oho e pegea i na kunga haka putu, ma te siahahai ke mate e pegea kigatou na ako.

⁸ “Ka kokoutou ka he'e mate na 'Ako', iteme'agaa e tasi outou ako ko te 'Aitu, ka koutou te 'api taangata. ⁹ Kae noka te mate he tangata ite kege nei: 'Tamau,' na'e tasi outou Tamana manga noho ite gangi. ¹⁰ Koutou ma'u he'e hai ke mate na hutiaki, iteme'agaa e tasi outou hutiaki, te 'Agiki Taga'ia. ¹¹ *Te hu'ai pegea ia te koutou, hai kego hai ai mo'outou he guani. ¹² *Koai manga haka hua'eha ake ia te ia, e hai ke go tuku gago, ka koai manga tuku gago ia te ia, e hai ke go haka ma'u'agunga.

¹³ “Haka 'aagoha koutou, na ako ona tagangonga mana Pharisee. Koutou na pegea haka hagehage. Koutou kua titingi te Hakahua 'anga a te 'Aitu. Kago he'e boo ai koutou kigoto, kae he'e tuku ma'u e koutou na pegea e hai lobo kinai ke boo ai ki goto.

---

* **23:5** 23.5 a Mt 6.1; b Deut 6.8; c Num 15.38. * **23:11** 23.11 Mt 20.26,27; Mk 9.35; 10.43,44; Lk 22.26. * **23:12** 23.12 Lk 14.11; 18.14.

¹⁴ [“Haka 'aagoha koutou, na ako o na tagan-gonga mana Pharisee. Koutou na pegea haka hagehage. Koutou manga gogoi kina haahine magegepe, mate kaia'a iogatou hage, ka manga tangani taakunga gogoa. Tenei te hai'anga kago hu'ai kagohia ai koutou.]

¹⁵ “Haka 'aagoha koutou, na ako o na tagan-gonga mana Pharisee. Koutou na pegea haka hagehage. Koutou manga tangani lango i na 'aamonga ma te moana, ke taka hugi he launatasi pegea ki autou akonga, ka nimaa hai mo'outou he pegea, manga hai e koutou o hai ai te pegea manga haka soso atu te pegea kite ugaimami, o noho pe ko koutou.

¹⁶ “Haka 'aagoha koutou, na hutiaki kik-ibi. Koutou e hai atu te aguagu he pegea i te Hage Tapu, e he'e tau hai'anga. Ka nimaa iai he pegea e aguagu kina golu i te Hage Tapu, e hai ke ghaulia ki tena tukungaa kupu. ¹⁷ Koutou na pegea kikibi he noanoa 'aki. Nia te tamaki: Na golu po te Hage Tapu e hai na golu o 'esi'esi?!

¹⁸ Koutou e hai ake ma'u, nimaa iai he pegea e aguagu i te olta, e he'e tau hai'anga. Ka nimaa iai he pegea e aguagu kina me'a ei-te olta, e hai ke ghaulia ki tena tukungaa kupu. ¹⁹ Koutou na pegea kikibi. Nia te tamaki: Te ga'a tausuu, po te olta e hai te ga'a tausuu o 'esi'esi?! ²⁰ E kogaa na noho, koai e aguagu i te olta, e aguagu i te olta mana me'a eiai. ²¹ Ka koai e aguagu i te Hage Tapu, e aguagu i te Hage Tapu, mate 'Aitu manga noho ai. ²² *Koai e aguagu i te gangi,

---

* **23:22** 23.22 Is 66.1; Mt 5.34.

eaguagu ite noohonga o God ma Ia manga noho ai.

²³ *²³“Haka 'aagoha koutou, na ako o na tagangonga mana Pharisee. Koutou na pegea haka hagehage! Koutou manga haiga'a na katoa o ba'i me'a haka tutugaoi o autou utunga, na 'mint' mana 'dill' mana 'cummin', ka te kua ti'aki e koutou na me'a e tamaki i na tagangonga, te hai na me'a e tinogaoui, ma te he 'agogoha'aki, ma te maa'ogi'aki. Egaoi te haiga'a na katoa o autou me'a, ite poi he'e ti'aki e koutou na me'a e tugi ai. ²⁴ Koutou na hutiaki kikibi, koutou manga baagege na gango i outou bai, kae hogo te 'camel'.

²⁵ “Haka 'aagoha koutou, na ako o na tagangonga, mana Pharisee. Koutou na pegea haka hagehage! Koutou manga kumu itaha i autou kapu mana peleti o susugu, ka ko goto manga honu ai te maa'ina ma te kumu ake.

²⁶ Ko koe te Pharisee kibi. Mataa huhu'i atu a goto i te kapu ma te peleti ke ma'a, ka kego ma'a ma'u a taha.

²⁷ *²⁷“Haka 'aagoha koutou, na ako o na tagangonga mana Pharisee. Koutou na pegea haka hagehage! Koutou manga noho pe na takotonga huhu'i a taha o ma'a to'a, o 'aatangagaoi a taha, ka ko goto manga honu ai na ibi o na pegea mamate, ma ba'i me'a 'ugi. ²⁸ Manga konei na noho ma'u, ko taha koutou manga haka'agi kia pegea kabe tinogaoui, ka ko goto ia te koutou manga honu ai na haka hagehage'anga ma na hai'anga songo.

---

* **23:23** 23.23 Lev 27.30. * **23:27** 23.27 Acts 23.3.

29 “Haka 'aagoha koutou, na ako o na tagan-gonga mana Pharisee. Koutou na pegea haka hagehage! Koutou manga 'ati na takotonga ona taauga, o gosigosi gaoui na takotonga ona pegea tinogaoui. 30 Kae haiake koutou, ko kimatou poi noho 'aki ake i na 'ao o na tupuna omatou, ko kimatou ma he'e 'aabaki kia te kigatou o haka singa na toto o na taauga. 31 Ko koutou manga haka maa'ogi mai, konaa koutou na hanohano ona pegea noko taa e kigatou na taauga. 32 Pau atu o hai ke 'oti gaa, na hai'anga songo na haka tu'u mai e outou hai tupuna.

33 * “Koutou na ngata, na matiginga ana ngata taa pegea. Ehai koutou go kohea na he'agiko ite haka pau'anga kite kagohia ite ugaimami? 34 Kogaa na noho e haka to'o mai ai e Au na taauga, mana pegea 'igo'igo, mana ako. Eiai na pegea ia te kigatou kago taa e koutou, mate taa kogaa kite kros, mate kogu kogaa i outou Hage hai paaunga, mate go noko he 'agu'agu maki e koutou iba'i manaha. 35 * Ka konei koutou e hai ke go kagohia ina toto o na pegea haka tinogaoui o te 'Aitu noko singa i te kege nei, haka tu'u mai i te toto o te pegea tinogaoui ia Abel, o a'u ano hetae mai ki na toto o Zechariah te hosa o Berekiah, na taa 'ia i te noho goto'anga ite kunga etapu to'a mate olta ite Hage Tapu. 36 Ko Au e gea maa'ogi kia te koutou: Na hai'anga nei e hai ke go a'u o ekenga i te hanohano nei.

37 “Ailae Jerusalem, Jerusalem! Te manaha

---

* **23:33** 23.33 Mt 3.7; 12.34; Lk 3.7. * **23:35** 23.35 a Gen 4.8; b 2 Chr 24.20,21.

na taa na taauga, mate 'aumahu hatu kogaa pegea haka to'omai kinai. Tahia 'aso siahai kau haka putu 'ia autou haanau ke noho pete paolo hahine haka putu ana punua ki gago i ona kapakau, ka noko he'e siahai kinai koutou. ³⁸ *Hiina'i mai, te hage o 'outou kua ti'akina o gaabaki. ³⁹ *Ka ko Au e hai atu kia te koutou, koutou kago he'e hiina'i giu kia te Au, hano ano go haiake koutou, 'Haka gaoi ia te Ia e a'u ite ingoa o te 'Aitu.' "

24

*Na haka 'igonga o te 'otinga o na 'aamonga
(Mark 13.1-31; Luke 21.5-33)*

¹ Ko Jesus noko hinaiho ite potu tapu o te Hage Tapu, o haka tu'u ke hano, mate boo atu kinai ona pegea haka ako, o tuiaki kinai na goosinga o te Hage Tapu. ² Ma te haka anu atu a Jesus, "Koutou e hiina'i kina me'a nei? Ko Au e gea maa'ogi kia te koutou: Kago he'e tau hatu ke go noko heketi ai, ko ba'i hatu e hai ke go seu ki gago."

³ Nimaa noho a Jesus ite Ogo i Olives, na pegea haka ako noko boo sokoake kia te Ia, o haka anu 'aki atu kinai, "Hogahoga mai kia te kimatou, po tehea te 'aso kago hai ai na hai'anga nei. Tehea ma'u te haka 'igonga o tou 'aso a'u ai ma te 'otinga o gago nei?"

⁴ Hakatau a Jesus o hai atu kia te kigatou, "Koutou na'ana'a atu, ka ke go noka te goi he pegea kia te koutou. ⁵ Iteme'agaa kago 'eha pegea

* **23:38** 23.38 Jer 22.5. * **23:39** 23.39 Ps 118.26.

boomai itoku ingoa, o taki hai atu, 'Tenei au te 'Agiki Taga'ia,' kae kago 'eha pegea gogoi kinai. ⁶ Koutou kago noko haka gongo ki na sagatau'a, mate go noko gongo hegeunga ini sagatau'a, kae ogo noka tautou matataku, na hai'anga nei e hai kego hetae mai, ka te 'otinga o ba'i me'a koi he'e hetae mai. ⁷ Na henua e hai kego noko he'atua'aki ma gaa henua. Ko ba'i kakai'anga hai hakahua e hai kego noko hetaa'aki. 'Eha kunga henua e hai kego noko ongesau, mate go noko o'io'i. ⁸ Ka na hai'anga nei ngatahi na haka tu'usanga ona haka gongo songo o te hahine guea.

⁹ *"Ka koutou kago haiga'a'ia ma'u ke noko hai songo'ia ma te taa ke mamate. Koutou e hai kego he'e siahahai kinai na henua i te ghaghi ia te Au. ¹⁰ Na 'aso na, e'eha pegea kago boo 'aatea i tegatou too kia te Au, kae he haka soko'aki ma te he'e he siahahai'aki. ¹¹ Kae 'eha taauga gogoi kago sosopo mai o gogoi kite 'apitanga. ¹² I te hanau a na hai'anga songo, e'eha pegea kago gogohi ogatou ma'ine. ¹³ *Ka koai kago tu'u o ma'u o hano ano hetae ki te 'otinga, tenaa ia e hai kego sao. ¹⁴ Ka te Gongo Gaoui o te Hakahua'anga a te 'Aitu, e hai kego tohi'aki ai ki ba'i kunga i gago nei, ke haka'agi ki ba'i kungaa henua. 'Io mugi o hetae mai te 'otinga o gago nei.

¹⁵ *"Ka te 'aso kago hiina'i ai koutou ki te me'a songo to'a e baghaghi ai na hai'anga he'e gaoui nei e tu'u i te kunga tapu, noko gea kinai te taauga ia

* **24:9** 24.9 Mt 10.22. * **24:13** 24.13 Mt 10.22. * **24:15** 24.15 Dan 9.27; 11.31; 12.11.

Daniel. Tuku te pegea haka sahe, ke na'a gaoui eia. ¹⁶ Kae na pegea ei Judea ke he 'agiko ki na ogo. ¹⁷ *Noka te tuku he pegea noho i mo'ona he tu'aa hage ke iho o to'o ni me'a ite hage. ¹⁸ Noka te tuku he pegea manga itena 'umanga ke hoki o to'o tena ake. ¹⁹ Kago haka 'aagogoha toto'a na haahine hai tama ma na haahine haa uu tamagiki ina 'aona! ²⁰ Taakunga atu kego noka te hai tautou he 'agikonga nei ina 'aso gogohi po ite 'Ao okioki. ²¹ *Iteme'agaa na hu'ai sanga songo ina 'asona, noko he'e kitea ni sanga songo konei na noho, haka tu'u mai ite hakatu'u sanga noko gosigosi ai ete 'Aitu a gago nei, o hetae mai kite gholoba nei. Kago he'e konei na noho ma'u i ni 'aso mugi mai. ²² Ka poi he'e toghitoghi ete 'Aitu na 'asona ke pupulu, ka he'e tau pegea ogataki. Ka ite ghaghinga i ona pegea kua 'oti ite haka pau, na 'asona ka go hai kego pupulu. ²³ Na 'asona, nimaa hai atu ai he pegea kia te koutou, 'Hiina'imai, tenei te 'Agiki Taga'ia!' poe hai atu, 'Hiina'iatu, na'e tegaa!' ogo noka tautou too kinai. ²⁴ E hai kego boomai ni pegea gogoi, ogo noko taki hai atu, 'Tenei au te Christ, te 'Agiki Taga'ia.' Go boomai ma'u ni taauga gogoi ogo noko hai haka 'igonga, ma te hai ni me'a haingata'a, kego pake ai na pegea na 'oti ite haka pau, ite poi haingaohie. ²⁵ He na'ana'a 'aki atu, na'e kua 'oti ite mataa hogahoga e Au kia te koutou.

²⁶ * "Ka nimaa go hai atu he pegea kia te koutou,

* **24:17** 24.17 Lk 17.31. * **24:21** 24.21 Dan 12.1; Rev 7.14.

* **24:26** 24.26 Lk 17.23,24.

'Hiina'i'atu, te 'Agiki Taga'ia manga ite kunga tugatea!' 'Ogo noka tautou boo kinai. Poe hai'atu, 'Tenei te 'Agiki Taga'ia te manga igoto ina potu hage!' 'Ogo noka tautou too kinai. ²⁷ Iteme'agaa te hokimai ote Hosa o Pegea, ehai kego noho pote 'uiga, ekemo i matangi o hiina'i ma'u kinai te potugago. ²⁸ *Tehea te kunga e teka ai he tino mo'o he me'a mate, kago haka putu kinai na manu kai me'a mamate.

²⁹ *"Mugi ite sanga songo o na 'ao na o ghali o sigi,

'te ga'aa e hai kego poo'ugi,

kae kago he'e maagama ai te maahina.

Na hetu'u e hai kego hetoki iho mai te gangi,

ma bai me'a ite gangi ehai kego o'i o'i ngatahi.'

³⁰ *Ite gholobana, te haka 'igonga ote Hosa o Pegea ehai kego sopo ite 'agohi gangi. Ko bai 'atuhenua ote kege nei kago magegepe. Ko kigatou ehai kego hiina'i kite Hosa o Pegea ehai kego a'u ina po'ao ote 'agohi gangi ma ona taganga ma tona hu'ai mama-gunga. ³¹ Ko Ia ehai kego hakato'o mai ona ensel mate hu'ai baagongo. Na ensel ehai kigatou go haka putu mai 'ia ona pegea haka pau

ite toka haa pa'asi o gago nei, haka tu'u mai itegaa pa'asi o gago nei o hetae ki tegaa pa'asi.

³² "Na'a ake te hai 'anga nei ite ga'akau e mate te 'fig'. Te gholoba e motomoto ai ona ga'a kae somosomo ai ona gau, e na'a ekoutou e hitaiaki

---

* **24:28** 24.28 Lk 17.37. * **24:29** 24.29 a Is 13.10; Joel 2.10,31; 3.15; Rev 6.12; b Is 13.10; Ezek 32.7; Joel 2.10; 3.15; c Is 34.4; Rev 6.13. * **24:30** 24.30 Dan 7.13; Zech 12.10-14; Rev 1.7.

ke mahana na henua. ³³ Manga konei na noho ma'u, na 'aso kago hai ai na hai'anga nei o hiina'i kinai koutou, e hai kego na'a ai e koutou toku 'aso hokimai kua hitaiaki, kua hu'ai napi. ³⁴ Ko Au e gea maa'ogi kia te koutou: Te 'atu tangata nei kago noko noho 'aki, kae hai na hai'anga nei. ³⁵ Kote gangi ma te kege nei e hai kego haka masogo, ka aku haka hegeunga kago he'e haka masogo.

*Te 'ao ma te gholoba e he'e na'a 'ia
(Mark 13.32-37; Luke 17.26-36; 12.41-48)*

³⁶ "E si'ai he pegea na'a eia te 'aona, pote gholoba na. E he'e na'a ma'u ena ensel ite gangi. E he'e na'a ma'u e te Hosa, ka manga na'a launatasi e te Tamana. ³⁷ *Te a'u'anga te Hosa o Pegea, e hai kego noho ki nia noko hai i na 'aso o Noah. ³⁸ Na 'aso noko manga koi he'e laghe ai, ko pegea noko manga kai, ma te bibinu, ma te taka a taangata ma haahine, hano ano hetae ki te gholoba na hano ai a Noah ki goto i te 'ark'. ³⁹ *Ka ko ba'i pegea noko he'e na'a e kigatou, nia te hai kego hai, hano ano a'u te laghe'anga o to'o ia te kigatou ngatahi. E hai kego konaa na noho ma'u te a'u'anga te Hosa o Pegea. ⁴⁰ Kago iai te toka gua taangata i te 'umanga i te 'aso na, kago kakabe'ia tegaa kae ti'aki tegaa. ⁴¹ Kago iai te toka gua haahine e ogo witi i te kunga e tasi, kago kakabe'ia tegaa, kae ti'aki tegaa.

⁴² "Tenei te hai'anga e hai koutou na'ana'a ai, iteme'agaa e he'e na'a e koutou po tehea te 'ao

---

* **24:37** 24.37 Gen 6.5-8. * **24:39** 24.39 Gen 7.6-24.

kago a'u ai te Hakahua o 'outou. ⁴³ *Kae hai ke na'a e koutou te hai 'anga nei: Te pegea e hai tona hage, poi na'a eia tehea te gholoba i te poo e hai ke go a'u ai te pegea kaia'a, koia manga na'ana'a kinai, o he'e tuku tena hage ke tuki e te pegea kaia'a o mene ki goto. ⁴⁴ Koutou e hai ke ngaague ma'u, iteme'agaa te Hosa o Pegea, kago a'u i he gholoba he'e tegeu'a ake koutou ka a'u ai.

⁴⁵ "Koai gaa te guani kago maa'ogi mate 'igo'igo? Tena ia e hai ke go tuku e tena hakahua kego ge'o eia tena hage, kego noko haangai ia tekigatou ina 'aso haka pau. ⁴⁶ Kago gaoui to'a kite guani i te 'aso kago hoki mai ai tena hakahua o kite koia manga hai eia na hai 'anga nei. ⁴⁷ Ko Au e gea maa'ogi kia te koutou: Kago tuku etena hakahua ia teia, o hakahua ba'i me'a a'ana. ⁴⁸ Ka te guani nimaa koia te guani hai hai 'anga songo, kae hai ake ma'ana he tegeu'a, 'Toku hakahua ka takagoa.' ⁴⁹ Kae haka tu'u kogu kogaa ina guani, kae kai, mate binu haka pigi ki na pegea hai tegatou hai 'anga bibinu waeni. ⁵⁰ Te hakahua o te guani nei, kago hokimai i he 'ao he'e tagisakiai, po i he gholoba he'e na'a eia. ⁵¹ Te hakahua kago tuku ni hu'ai kagohia ki tena guani, ma te tuku haka pigi ia teia ki na pegea haka hagehage i te kunga kagohia go noko tangi ma te he taangisi 'aki ai na niho.

25

Te haka gaataki i te katoa haahine taupopo'ou

---

* **24:43** 24.43 Lk 12.39,40.

1 * “Te 'aso na, te Hakahua 'anga a te 'Aitu kago papata ki te katoa haahine taupopo'ou, noko to'o agatou peba o boo kigatou sasa'o kite tangata e hai uguugu ho'ou. 2 Ka noko iai te toka gima ia te kigatou noko he noanoa 'aki, kae he 'igo'igo 'aki tegaa toka gima. 3 Na haahine he noanoa 'aki, noko to'o agatou peba, ka noko he'e to'o ni 'oela ke ge'o ai. 4 Ka te toka gima noko he 'igo'igo 'aki, te na to'o na 'oela i na poati ke ge'o ai agatou peba. 5 Ma te ngeese mai te tangata hai uguugu ho'ou, ko kigatou na hetugi momoe 'aki ano, manga momoe.

6 “Nimaa ite tu'uguapoo, kae sopo te ngege 'anga: ‘Tenei te tangata hai uguugu ho'ou! Boo atu koutou bilaabei!’

7 “Ma te a'aga te katoa haahine taupopo'ou o gosigosi agatou peba. 8 Ma te haiatu na haahine noko he noanoa 'aki ki na haahine noko he 'igo'igo 'aki, ‘Aumai ma'a maatou ni 'oela 'ia 'autou, na'e a maatou peba kua masa.’

9 “Ma te haka tau atu na haahine noko he 'igo'igo 'aki, ‘Si'ai, ka he'e 'aonga kia te kitatou ngatahi. Boo atu kina pegea manga tau'i 'oela kinai, o tau'i ai ma'autou 'ini.’

10 “Ka te gholoba na boo ai kigatou ke tau'i 'oela, te tangata hai uguugu ho'ou na hetae mai. Na haahine noko ngaague, na tata'o ia te ia ki goto ki te haka tahinga ki te takanga ho'ou. Kae titingi te aga.

11 * “Nimaa mugi kogaa haahine taupopo'ou o boomai o hai ake, ‘Hakahua, hakahua! Luga mai te aga kia te kimatou!’

* 25:1 25.1 Lk 12.35. * 25:11 25.11 Lk 13.25.

¹² “Ka koia na haka tau iho, ‘Koau e gea maa'ogi kia te koutou: E he'e na'a eau ia te koutou.’

¹³ “Tenei te hai'anga e hai koutou noko he na'ana'a 'aki ai, iteme'agaa e he'e na'a e koutou te 'ao po te gholoba.

*Te haka gaataki i te toka togu pegea hai hekau
(Luke 19.11-27)*

¹⁴ * “Te Hakahua 'anga a te 'Aitu, manga papata ma'u kite tangata hano ke noko sehu. Noko haka putu mai ona guani, o tuha kinai ana mane.

¹⁵ Noko 'abange te gimanga noa (5,000) mane ki tegaa guani, kae 'abange te guanga noa (2,000) mane ki tegaa guani, kae 'abange ma'u te noa (1,000) mane ki tegaa guani. Noko manga taki 'abange haka papata ki nia e na'a te hai e kigatou, kae hano.

¹⁶ Te tangata noko ga'u eia te gimanga noa, na hano o hai hekau ai ano sopo ma'u tegaa gimanga noa. ¹⁷ Noko konaa na hai ma'u te tangata noko ga'u eia te guanga noa. Koia noko hai hekau ai ano sopo kinai tegaa guanga noa.

¹⁸ Ka te tangata noko ga'u eia te noa mane, na hano o kegi eia te gua i te kege o huu ai na mane a tena hakahua.

¹⁹ “Na taunga gogoa te hano'anga te hakahua o na guani, ka na hokimai o haka tinoga'oi ana mane kia te kigatou. ²⁰ Te tangata noko ga'u eia te gimanga noa, noko to'o ake eia tegaa gimanga noa. Kae hai atu, ‘Hakahua, noko tuku e koe kia te au te gimanga noa, kae ina mai, kua beegaba eau i tegaa gimanga noa’.

²¹ Ma te haka tau kinai tona hakahua, ‘Gaoi! Ko koe te guani gaoi

---

* **25:14** 25.14 Lk 19.11-27.

ma te maa'ogi. Ko koe kua hai hekau maa'ogi i na mi'i hai'anga, kae hai kau tuku'ia ia te koe ke hakahua ina hu'ai hai'anga. A'u o 'aabaki i te siasia o te hakahua o'ou.'

²² "Te tangata noko ga'u eia te guanga noa, noko hinake o hai atu, 'Hakahua, noko tuku e koe kia te au te guanga noa, kae ina mai, kua beegaba eau i tegaa guanga noa mane.'

²³ "Ma te haka tau kinai tona hakahua, 'Gaoi! Ko koe te guani gaoi ma te maa'ogi, ko koe kua hai hekau maa'ogi i na mi'i hai'anga, kae hai kau tuku'ia ia te koe ke hakahua i na hu'ai hai'anga. A'u o 'aabaki i te siasia o te hakahua o'ou!'

²⁴ "Ma te mugi ake te tangata noko ga'u eia te noa mane, o hai atu, 'Hakahua, 'e na'a eau ko koe te pegea hai hakahuahua, manga utu e koe na me'a he'e sanga e koe ma te haka putu e koe na me'a he'e lago e koe. ²⁵ Ka koau na matakou, ma te hano au o huu au mane i te kege. Ina mai, konei au mane.'

²⁶ "Hakatau kinai tena hakahua o hai atu, 'Koe te guani lologi, hai hai'anga songo. Kae na'a e koe ko au manga utu eau nia e he'e sanga eau, ma te haka putu eau nia e he'e lago eau?

²⁷ Manga gaoi, noko gaoi i te poi to'o e koe aku mane o tuku kite hage pipiki mane, ke nimaa go hokimai au hai kau go to'o haka hoki'ia aku mane, ma he me'a beegaba kinai.

²⁸ " 'Sa'atu te noa mane ia te ia, o 'abange kite pegea kua ga'u eia te katoa noa mane.

²⁹ *Itme'agaa ko ba'i pegea ga'u o hai gosigosi, e hai kego 'abange beegaba, ko kigatou e hai

---

* **25:29** 25.29 Mt 13.12; Mk 4.25; Lk 8.18.

ke go ga'u o 'eha. Ka koai e ga'u o he'e hai gaoui, he'e pote mi'i ga'unga kua ga'u eia, e hai kego sa'u 'aatea ia teia. ³⁰ *Kae tupe atu te guani he'e tau hai 'anga na, ki te poo'uinga o haho ki te kunga tatangi ma te he taangisi 'aki na niho.'

Te haka aba taha'aki o pegea

³¹ *"Te 'aso kago a'u ai te Hosa o Pegea ma tona mamagunga, kago haka pata kinai te 'apitanga o na ensel o 'Ona, ko Ia e hai kego noho itona noohonga mamagunga. ³² Na 'atuhenua e hai kego haka putu mai ki 'ago ia te Ia. Kago tuhatuha ai e Ia te 'apitanga o pegea, ke noho pe na haka babae 'anga e na pegea ge'o sipisipi na sipisipi i na nane goti. ³³ Ko Ia kago tuku na sipisipi ki Tena pa'asi maui, kae tuku na nane goti ki Tena pa'asi sema.

³⁴ "Kae mugi ate Hakahua o haiatu kia te kigatou e noho 'aki ite pa'asi maui o 'Ona, 'Boomai, na'e konaa koutou e haka gaoui e Tamau, o to'o 'autou ga'unga mate noho 'aki ite nuku noko gosigosi kia te koutou mai te haka tu'u sanga o gago nei. ³⁵ Ite me'agaa ko Au noko ongea, kae 'aumai e koutou aku utunga o kai. Sia binu au, 'aumai e koutou oku bai o binu. Oku 'aso taka tahea ai, manga haka pogo e koutou ia te Au. ³⁶ He'e tau haka gogoo, haa mago e koutou ia te Au. Oku 'aso masaki, manga kumu koutou ia te Au. Oku 'aso noho ai ite kagohia, manga 'asi'asi e koutou ia te Au.'

---

* **25:30** 25.30 Mt 8.12; 22.13; Lk 13.28.

* **25:31** 25.31 a Mt

16.27; b Mt 19.28.

³⁷ “Ka na pegea tinogaio kago haka tau kia te Ia, ‘Hakahua, na ‘aso hea te noko hiina’i ai kimatou kia te Koe, e ongea o haangai ia te Koe, poe sia binu o ‘abatu ai e kimatou na bai kia te Koe o binu? ³⁸ Na ‘aso hea te noko hiina’i ai kimatou kia te Koe noko taka tahea ai o haka pogo ai ia te Koe ki omatou hage? Poe he’e tau haka gogoo ai koe o haa mago e kimatou ia te Koe? ³⁹ Na ‘aso hea te noko hiina’i ai kimatou kia te Koe, kae masaki poe kagohia o ‘asi’asi ai e kimatou ia te Koe?’

⁴⁰ “Te Hakahua e hai ke go konei ana haka tau, ‘Koau e gea maa’ogi kia te koutou: Nimaa iai ni hai ‘anga hai e koutou ki he mi’i pegea i na pegea kua too kia te Au nei, e hai e koutou kia te Au.’

⁴¹ “Kae haiatu te Hakahua kina pegea e noho’aki ite pa’asi sema o’Ona, ‘Koutou booatu ia te Au, koutou kua haka pau kego kago kinai ate ‘Aitu ite ahi nohogo noko haka ngaague kia Satan ma ona ensel.

⁴² Iteme’agaa ko Au noko ta’anga ongea, kae he’e ‘aumai e koutou ma’aku ni utunga ke kai. Nimaa sia binu Au, he’e ‘aumai e koutou mo’oku ni bai ke binu. ⁴³ Oku ‘aso taka tahea ai noko he’e haka pogo e koutou ia te Au ki outou hage. Oku ‘aso siahai mo’oku ni haka gogoo, noko he’e haa mago e koutou ia te Au. Oku ‘aso masaki mate noho ai ite kagohia, noko he’e maataki e koutou ia te Au.’

⁴⁴ “Ko kigatou kago haka tau ma’u o haiatu, ‘Hakahua, na ‘aso hea te noko hiina’i ai kimatou kia te Koe kae ongea, poe sia binu, poe taka tahea, poe sia hai haka gogoo, poe masaki, poe noho i te kagohia, ka manga he’e ‘aabaki kimatou kia te Koe?’

⁴⁵ “Ko Ia kago konei ana haka tau, ‘Ko Au e gea maa’ogi kia te koutou: Nia e he’e hai e koutou ki he mi’i pegea ina pegea o’oku nei, e he’e hai e koutou kia te Au.’

⁴⁶ * “Ko kigatou nei e hai kego tuku ke boo 'aatea ki te kagohia noho goa, ka na pegea tino-gaoi e hai ke go boo ki te ma'ugi noho goa.”

26

Te puugenga ke taa ia Jesus

(Mark 14.1-2; Luke 22.1-2; John 11.45-53)

¹ Te gholoba na'oti ite gea ai a Jesus ina hai'anga nei, ko Ia noko haiatu kiona pegea haka ako, ² * “Manga na'a e koutou, te kainga o te Passover e toe kinai te toka gua 'ao, ka ke tuku 'ia te Hosa o Pegea ke go taa 'ia.”

³ Ka na hakahua o na priest ma na hutiaki o na Jew noko haka putu ki te hu'ai hage o te hakahua o na priest, tena ingoa ko Caiaphas. ⁴ O puge soko kigatou ke go manga he 'osohi huu kia Jesus, kigatou taa 'ia. ⁵ Ka ko kigatou noko haiake ke noka te hai'ia ina gholoba manga koi hai ai te haka tahinga, na'e kitai go huhu ai te 'apitanga.

Ko Jesus noko gigingi kinai te bai tutuu gaoi i Bethany

(Mark 14.3-9; John 12.1-8)

⁶ Te gholoba noko manga noho ai a Jesus i Bethany, ite hage o te tangata noko na'a 'ia ko Simon noko kahoa. ⁷ * Hinake kinai te hahine ma te poati bai hugu tena ingoa te alabasta 'eha

* **25:46** 25.46 Dan 12.2. * **26:2** 26.2 Ex 12.1-27. * **26:7** 26.7 Lk 7.37,38.

to'a tena mane, o gigingi eia kite 'ugu o Jesus noko manga loghoni kite kaupea kai.

⁸ Te 'aso na hiina'ia na pegea haka ako kite hai'anga nei, ko kigatou na haka tangi'aki ai. Ko kigatou noko haka anu'aki atu, “'Eaa e maumau ai? ⁹ Te bai hugu nei, e gaoi ite tuku ke tau'i ke 'eha o na mane, ke haiga'a ki na pegea lae.”

¹⁰ Ko Jesus noko na'a e Ia nia te noko manga gegea kinai kigatou, ma te hai atu kia te kigatou, “'Eaa e haka patu'a ai e koutou te hahine nei? E hai eia te hai'anga gaoi to'a kia te Au. ¹¹ *Na pegea lae ka noko haka pata kia te koutou i ba'i 'aso, ka ko Au ka he'e haka pata goa kia te koutou. ¹² Te gholoba e gigingi ai eia te bai hugu ki toku tino, e haka ngaague eia toku tino kego tanu. ¹³ Ko Au e gea maa'ogi kia te koutou: Kohea ma'u na kunga igago nei kago noko tohi'aki ai ite Gongo Gaoi nei, kago noko hogahoga nia kua hai e te hahine nei, ke go noko maanatu ai ia te ia ma'u.”

*Ko Judas na pau ke haka soko ia Jesus
(Mark 14.10-11; Luke 22.3-6)*

¹⁴ 'Io mugi a Judas Iscariot, te pegea ite katoa tuma'a e gua pegea haka ako, o hano ki na hakahua o na priest, ¹⁵ *o haka anuanu kia te kigatou, “Niaa kago 'aumai e koutou ma'aku, i te poi haiga'a eau ia Jesus kia te koutou?” Ma te haka sahe e kigatou te katoa haka togu mane silver o 'abange kia te ia. ¹⁶ Haka tu'u ite

---

* **26:11** 26.11 Deut 15.11. * **26:15** 26.15 Zech 11.12.

gholoba na, ko Judas noko manga mata eia he gholoba tautau gaoi ke haiga'a ai e ia ia Jesus.

Te Kai tapu

(Mark 14.12-26; Luke 22.7-23; John 13.21-30)

¹⁷ Ite 'ao mu'a ote hakatahinga a na Jew e ingoa te Passover, ta'anga kai ai na bred he'e tau me'a haka tupu utunga, na pegea haka ako noko booake kia Jesus o haka anu atu kinai, "Tehea te kunga e siahai Koe kimatou ngaague 'ia ke go kai ai Koe i te kainga o te Passover?"

¹⁸ Ma te haka tau atu a Jesus, "Boo atu ki goto i te hu'ai manaha o boo ki te pegea kua haka pau e Au o hai atu kia te ia, 'Te Ako e hai mai: Kua hitaiaki te 'aso noko haka pau kia te Au ka ko Au e hai kau mahi haka pigi ki oku pegea haka ako i te kainga o te Passover itou hage.' " ¹⁹ Gua pegea haka ako na hai ekigaaua nia noko gea ai a Jesus kia tekigaaua, o ngaague ekigaaua te kainga o te Passover.

²⁰ Nimaa ite ahiahi kae noho'aki a Jesus ma tena katoa tuma'a egua pegea haka ako kite kaupea. ²¹ Nimaa ite gholoba noko manga kai ai kigatou, hai atu Ia, "Ko Au e gea maa'ogi kia tekoutou: Eiai te launatasi ia tekoutou ka haka soko e ia ia te Au."

²² Ko kigatou na hu'ai 'agogoha, o manga taki hakaanu'aki atu, "He'e ko au 'ine, Hakahua?"

²³ *Ma te haka tau atu a Jesus, "Te pegea kua gogomi te gima kite besini ma to'Oku, tenaa ia kago haka soko e ia ia te Au. ²⁴ Te Hosa o Pegea e hai ke go hano o papata ki nia noko gea ai

---

* **26:23** 26.23 Ps 41.9.

na Kanukanu Tapu ia te Ia, kae haka 'aagoha te pegea kago haka soko eia te Hosa o Pegea. Noko gaoi i te poi he'e haka haa a ia."

²⁵ Ka ko Judas, noko hai ke haka soko ia Jesus, noko hai atu, "He'e ko au, Ako?"

Ma te haka tau atu a Jesus, "'Oo, ko koe."

²⁶ Te gholoba noko manga kai ai kigatou, noko sa'u ake e Jesus te bred o haka 'aue ai, kae tohi-tohi o haiga'a ki ona pegea haka ako, kae hai atu, "Sa'u atu o kai, na'e tenei toku tino."

²⁷ Kae sa'umai ma'u e Ia te waeni ite kapu o haka 'aue ai kae haiga'a kia te kigatou, kae hai atu, "Koutou bibinu ngatahi ake ai. ²⁸ *Tenei toku toto e singa kego hetu'utaki 'aki ai ate 'Aitu ma ba'i pegea. E singa kite 'apitanga ke haka noka na 'oosongo. ²⁹ Ko Au e hai atu kia te koutou, haka tu'u ite 'aso nei o hano, ko Au ka he'e binu ite hua o te kaubago haka hoki o hano ano hetae kite 'ao e hai kaugo binu waeni haka pigi haka hoki ai kia te koutou ite nuku manga hakahua ai a Tamau."

³⁰ Te gholoba na taugua ai kigatou ite taugua ogiogi o 'oti, kae boo ki te Ogo i Olives.

Jesus ehogahoga te hai ke he'e na'a'anga e Peter

(Mark 14.27-31; Luke 22.31-34; John 13.36-38)

³¹ *Kae hai atu a Jesus kia te kigatou, "Te poo nei koutou ngatahi ka ti'aki ia te Au kae he'agiko. Ite me'agaa na 'oti ite gea kinai na Kanukanu Tapu:

---

* **26:28** 26.28 a Ex 24.8; b Jer 31.31-34. * **26:31** 26.31 Zech 13.7.

'E hai kau go taa 'ia te pegea ge'o sipisipi ka ke go taki he'agiko na sipisipi.'

³² *Ka te gholoba kago ma'ugi hoki ai Au, e hai kau go mu'a ia te koutou ki Galilee."

³³ Mate haka tau kinai a Peter o hai atu, "Masi'igoa ko kigatou ngatahi kago boo 'aatea ia te Koe, ka ko au kago he'e hano ia te Koe."

³⁴ Haka tau kinai a Jesus o hai atu, "Ko Au e gea maa'ogi atu kia te koe: Te poo nei 'io mugi te paolo o tangi, ko koe Peter kua 'oti te haka si'ai haka togu e koe ia te Au."

³⁵ Ka ko Peter noko pau o haka sukisuki atu, "Masi'igoa ko au kago mate haka pigi kia te Koe, ka kago he'e 'aonga te haka si'ai eau ia te Koe." Kogaa pegea haka ako noko konei agatou gegea ma'u.

*Te taakunga 'anga a Jesus i Gethsemane
(Mark 14.32-42; Luke 22.39-46)*

³⁶ Kae boo a Jesus ma ona pegea haka ako ki te kunga noko mate ko Gethsemane, o hai atu a Ia kia te kigatou, "Noho'aki iho ite kunga nei ite gholoba e hano ai au kau taakunga." ³⁷ Kakabe e Ia ia Peter ma gua hosa o Zebedee o tata'o ia te Ia, kae haka tu'u tena 'agoha to'a 'anga ma tena tiha'ia. ³⁸ Mate hai atu a Jesus kia te kigatou, "Toku uso emamaha ite 'agoha to'a manga sa'akigoa ko Au ka mate. Koutou noho'aki iho i te kunga nei, o mata haka pigi kia te Au."

³⁹ Ko Jesus noko hano o makabaa, o too tuku na taungaa mata ki te kege o kogaa ana taakunga, "Tamau, nimaa haingaohie, sa'u 'aatea atu te

---

* **26:32** 26.32 Mt 28.16.

kapu nei ia te Au. Kae ka he'e hai i na paaunga a'aku, ka i na paaunga a'Au."

⁴⁰ Nimaa hoki atu ki ona pegea haka ako, o kite ia te kigatou manga momoe, mate hai atu kia Peter, "'Ai koutou 'okoia he'e 'aonga te mata haka pigi kia te Au i he mi'i gholoba e tasi?

⁴¹ Na'ana'aake mate taakunga, ka kego noka tautou haa'oa kina pakenga. Autou maanatu e mangangao ka outou tino e helologi'aki."

⁴² Ko Jesus noko hano ite guanga gholoba o konei ana taakunga, "Tamau, te kapu nei nimaa haingata'a te sa'u 'aatea, kae pau Kau binu 'ia, ke manga hai nia e siahai Koe ke hai."

⁴³ Te gholoba noko hoki mai ai a Jesus, kite haka hoki ia te kigatou manga momoe, iteme'agaa ko kigatou noko hu'ai sia momoe.

⁴⁴ Mate hoki a Jesus ia te kigatou o taakunga, tenei tena taakunga haka togu, manga gea ite me'a e tasi.

⁴⁵ Ma te hoki a Jesus ki ona pegea haka ako o hai atu kia te kigatou, "Koutou koi momoe ma te okioki? Hiina'i atu, te gholoba kua hitaiaki. Te Hosa o Pegea e haka soko kina taganga o na pegea 'oosongo. ⁴⁶ Tutu'u ake kitatou boo! Tena te tangata e haka soko e ia ia te Au te a'u na!"

Te he 'osohi 'anga kia Jesus

(Mark 14.43-50; Luke 22.47-53; John 18.3-12)

⁴⁷ Te gholoba noko manga koi gea ai a Jesus, kae tatae kinai a Judas te pegea i te katoa tuma'a e gua pegea haka ako, mate hu'ai tu'uganga, noko to'omai agatou hu'ai kiba mana ga'akau taa pegea. Ko kigatou noko hakato'o kinai e na

hakahua o na Priest ma na 'agiki o na Jew. ⁴⁸ Ko Judas na 'oti ite haka tinogaoi te haka 'igonga kite tu'uganga: “Te pegea esosongiai au, tenaa te tangata; 'ogo he'osohiatu kia te Ia.”

⁴⁹ Ghaliatu a Judas kia Jesus o haiatu kinai, “Gaoi, Ako!” kae sosongi atu ia te Ia.

⁵⁰ Haka tau kinai a Jesus o haiatu, “Taku hemasi'inga, hai ake nia e a'u ai koe.”

Mate boo atu ki mu'a na taangata o he'osohi kia Jesus o kakabe. ⁵¹ Te gholobana, noko iai te pegea noko manga haka pata kia Jesus, na 'oso kitena kiba o sa'u ake, o sabi momotu ai eia te taginga o te guani o te hakahua o na priest.

⁵² Mate haiatu kinai a Jesus, “Tape haka hoki iho tau kiba kitena tanga. Na pegea e hai kiba e hai ke go mamate ki na kiba. ⁵³ 'Ai e tegeu'a ake koutou, ko Au ka he'e 'aonga te haka ene kia Tamau he 'abakinga, ka ke manga hakato'o mai e Ia kia te Au he hu'ai tau'a ensel, o sigi ite katoa tuma'a egua tu'uganga? ⁵⁴ Ka manga konei na noho, ke haka maa'ogiai na Kanukanu Tapu noko hai ake e hai ke go konei na noho.”

⁵⁵ *Mate haiatu a Jesus kite 'apitanga, “'Ai ko Au te pegea kaia'a, ka ke to'o mai autou kiba ma autou ga'akau taa pegea, ke labu ai ia te Au?! Ko ba'i 'aso ko Au manga noho ai ite potu i te Hage Tapu, o manga ako ai, ka noko he'e he'osohi ai koutou kia te Au. ⁵⁶ Ka manga konei na hai ke haka maa'ogiai na Kanukanu Tapu noko hai e na taauga.” Mate ti'aki e na pegea haka ako ia te Ia kae he 'agiko.

---

* **26:55** 26.55 Lk 19.47; 21.37.

*Ko Jesus noko tu'u 'ago i te puugenga
(Mark 14.53-65; Luke 22.54-55; 22.63-71; John
18.13-24)*

⁵⁷ Na pegea noko he'osohi kia Jesus na kakabe e kigatou ia te Ia kia Caiaphas, te hakahua o na priest, noko haka putu kinai na ako o na tagan-gonga mana 'agiki o na Jew. ⁵⁸ Ka ko Peter noko manga mugi haka mama'o ia Jesus, ano hetae kite gotomaga'e ite mu'a o te hage o te hakahua o na priest. Koia noko hano kigoto o noho haka pigi ki na ge'o sanga ke go na'a po nia ka hai.

⁵⁹ Na hakahua o na priest mana maatu'a o te Puugenga o na Jew noko hai lobo te ligo e kigatou ni gogoi 'anga, ke pau o haka makau ai ia Jesus, ka kigatou taa 'ia ke mate. ⁶⁰ Ka na he'e kite e kigatou ni hai 'anga, masi'igoa noko 'eha pegea gogoi noko boo ake o gegea.

Hano ano taha'aki ite boo ake te toka gua pegea, ⁶¹ *o he 'atigongo haka totonu 'aki, "Te pegea nei noko gea, 'Manga 'aonga te ebeebe e Au te Hage Tapu o God o haka tu'u hoki i he toka togu 'ao.' "

⁶² Kae manga tu'u te hakahua o na priest o hai atu kia Jesus, "'Ai ko Koe ka he'e haka tau ki na 'atigongo haka makau 'anga ia te Koe nei?"

⁶³ Ka ko Jesus noko pau o he'e muna.

Te hakahua o na priest noko hai atu kia Jesus, "Koau e hai atu kia te Koe i te ingoa o God ma'ugi goa: Hogahoga mai kia te kimatou, i te poi tenaa Koe te 'Agiki Taga'ia, te Hosa o God."

---

* **26:61** 26.61 Jn 2.19.

64 *Ma te haka tau atu a Jesus, "'Oo, tenaa te manga gea kinai koe. Ka ko Au e hai atu kia te koutou ngatahi: Na 'aso koi toe mai, koutou kago hiina'i kite Hosa o Pegea e hai kego noho ite pa'asi maui o God Hu'ai Haitaganga, mate go hiina'i ma'u kinai e hai kego a'u ina po'ao o te gangi."

65 *Mate lagilagi ete hakahua ona priest ona ake, kae hai atu, "Tena te manga ighona! 'Eaa? 'Ai ko kitatou koi siahahai ma'u ni pegea ke he 'atigongo 'aki? Hiina'i atu, koutou kua haka gongo kia te Ia kae igho. 66 Koutou e kohea autou tegeu'a?"

Ko kigatou na haka tau atu, "Ko Ia kua 'aonga te mate!"

67 *Kae he ngaa'esu 'aki ki na mata o Jesus, kae kumi husu ogatou gima o husu ia te Ia. Kae paa e kogaa ia te Ia i ogatou gima, 68 kae hai atu, "Hogahoga mai kia te kimatou, na'e ko Koe te 'Agiki Taga'ia, po koai te taa ia te Koe nei?"

Ko Peter noko haka si'ai ia Jesus

(Mark 14.66-72; Luke 22.56-62; John 18.15-18; 18.25-27)

69 Te gholobana, ko Peter noko manga noho ite gotomaga'e ite mu'a ote hage mate a'u te guani hahine o hai atu kia te ia, "Kokoe ma'u noko manga haka pata kia Jesus mai Galilee."

70 Ma te haka si'ai e Peter i'ago ia te kigatou ngatahi. Kae hai atu, "E he'e na'a eau po nia te manga gea kinai koe."

---

* 26:64 26.64 Dan 7.13. * 26:65 26.65 Lev 24.16. * 26:67 26.67 Is 50.6.

⁷¹ Ma te hano a Peter kite aga o te hage, ka noko ina ma'u kinai tegaa hahine, o haiatu ki na pegea noko i te kungaa, "Te pegea nei noko manga haka pata ma'u kia Jesus mai Nazareth."

⁷² Haka si'ai haka hoki e Peter, kae aguagu, "E he'e mi'i na'a eau te tangata na!"

⁷³ Nimaa he'e taunga gogoa, kae booake na pegea noko manga tutu'u i te kungaa kia Peter o haiatu kinai, "E maa'ogi kokoe te pegea ia te kigatou, e maatino e kimatou i au gea 'anga ma tou ge'o."

⁷⁴ Ma te kuba e Peter ia te ia launatasi, kae konei ana aguagu kia te kigatou, "Ko au e he'e na'a eau te tangata na!"

Ma te manga tangi te paolo. ⁷⁵ 'Io mugi a Peter o maanatu hoki ki te gea 'anga kinai a Jesus, "'Io mugi o tangi te paolo, ko koe kago haka si'ai haka togu e koe ia te Au." Ma te hano a Peter ki haho o magepe maa'ogi.

27

Ko Jesus noko kakabe kia Pilate (Mark 15.1; Luke 23.1-2; John 18.28-32)

¹ Nimaa i te mahoata pipilu, ko ba'i hakahua o na priest ma na 'agiki o na Jew, na haka putu o puge ano hai tegatou paaunga ke taa ia Jesus ke mate. ² Gii e kigatou ia Jesus o kakabe o haiga'a kia Pilate, te hakahua mai Rome.

Te mate 'anga a Judas (Acts 1.18-19)

³ *Te gholoba na ina 'atu ai a Judas na haka soko eia ia Jesus, ko Ia kua pau o hai songo kae hai ke taa, ko ia na suitegeu'a o to'o hoki eia te katoa haka togu mane siliva ki na hakahua o na Priest ma na 'agiki o na Jew. ⁴ O hai atu, "Koau kua hai toku 'oosongo te haka soko eau te tangata he'e hai e Ia ni hai 'anga maase'i ke mate ai."

Ka na haka tau kigatou o hai atu, "Nia teenaa kia te kimatou? Tau hai 'anga hai launatasi teenaa."

⁵ Ma te seu e Judas na mane kigoto i te potu tapu to'a i te Hage Tapu, kae hano o tau te uka ki te ga'akau o nono'a ai te u'a o mate.

⁶ Ka na sa'uake ena hakahua o na Priest na mane o haiake, "Te mane hai ina toto tenei e hai susugi ena tagangonga ke noka te tuku haka tahi 'aki ki na mane o te Hage Tapu." ⁷ Ma te hegeu kigatou o hai kinai tegatou paaunga, ke tau'i ai te ma'aga a te tangata gosigosi simeti, ke hai ai he hui taanuma mo'o na pegea taka taahea. ⁸ Tena te hai 'anga noko ta'a mate ai i gaa 'aso ano hetae mai kite 'ao nei te Ma'aga o te Toto. ⁹ *Ma te haka maa'ogiai nia noko gea kinai te taauga ia Jeremiah:

"Na to'o e kigatou te katoa haka togu mane silver, te tau'i na 'oti i te haka pau e na pegea o Israel.

¹⁰ O hai e kigatou na mane nei o tau'i ai te ma'aga a te tangata gosigosi simeti, ke papata kite kaunaki 'anga e te 'Aitu ia te au kau hai 'ina."

---

* **27:3** 27.3 Acts 1.18,19. * **27:9** 27.9 Zech 11.12,13.

*Ko Jesus na tu'u 'ago ia Pilate
(Mark 15.2-15; Luke 23.3-5; 23.13-25; John
18.33—19.16)*

¹¹ Te gholoba noko tu'u 'ago ai a Jesus ia Pilate, ko Pilate noko haka anu kia te Ia o hai atu, “'Ai ko Koe te hakahua o na Jew?”

Mate haka tau atu a Jesus, “'Oo, tenaa te manga gea mai ai koe.”

¹² Ka te gholoba na gegea haka makau ai e na hakahua o na Priest mana 'agiki o na Jew ia Jesus, ko Ia noko he'e haka tau kinai. ¹³ Mate haka anu a Pilate kia Jesus o hai atu, “'Ai ko koe e he'e haka gongo ki ba'i hai 'anga e gegea haka goi ai e kigatou ia te Koe?” ¹⁴ Ka ko Jesus noko pau o he'e hakatau ki he launatasi me'a i na haka makau 'ia 'anga o langalanga to'a ai a Pilate.

¹⁵ Noko iai te huhuta o Pilate ite 'aso o te haka tahinga nei te haka tausuu he pegea haka pupugu e te 'apitanga o Jew i na pegea ite kagohia. ¹⁶ Ka te gholoba na, noko iai te pegea hai me'a haka tangi to'a ite kagohia, tena ingoa ko Barabbas. ¹⁷ Te gholoba noko haka putu ake ai te 'apitanga o Jew, kae haka anu a Pilate kia te kigatou o hai atu, “Koai te siahahai koutou kau tuku 'ia ke tausuu kia te koutou, ko Barabbas po ko Jesus, e mate te 'Agiki Taga'ia?” ¹⁸ Iteme'agaa noko na'a gaoi e Pilate ko Jesus noko manga haiga'a e Jew kia te ia, i te noko 'i'ita kia te Ia.

¹⁹ Te gholoba noko manga koi noho ai a Pilate i te noohonga haka aba pegea, hakato'o mai kinai e tena uguugu te gongo nei, “Noka te hai e koe he hai 'anga ki te tangata he'e hai e Ia ni hai 'anga

songo na, na'e kua hai kinai taku miti i anapoo, o hu'ai matakau ai au."

²⁰ Ka na hakahua o na Priest ma na 'agiki o na Jew, noko usuusu e kigatou te 'apitanga o Jew, ke go haka ene 'aki ia Barabbas, ka ke tuku ia Jesus ke mate.

²¹ Ma te haka anu a Pilate, "Koai ia te kigaaua nei te siahahai koutou kau haka tausuu'atu ia kia te koutou?"

Ko kigatou na haka tau atu, "Ko Barabbas!"

²² Ma te haka anu atu a Pilate, "Ka niaa e hai kau hai 'ia kia Jesus, e mate te 'Agiki Taga'ia?"

Ko kigatou ngatahi na haka tau atu, "Taa atu ki te kros!"

²³ Ma te hai atu a Pilate, "'Eaa, nia te hai e Ia o songo?"

Ka ko kigatou noko ngengege haka sooake ogatou ge'o, "Taa atu ia te Ia ki te kros!"

²⁴ *Te gholoba na ina 'iho ai a Pilate e he'e tau hai 'anga ma'u ke hai eia, kae haka tu'u ngana ngana. Ma te sa'u mai eia te bai o huhu'i ai na gima i 'ago i te 'apitanga, kae hai atu, "Ka he'e hai eau he hai 'anga songo te tuku eau te tangata nei ke mate, ka a'autou hugi sanga!"

²⁵ Ka te 'apitanga noko haka tau atu, "Tuku mai te kagohia o tena mate ke noho kia te kimatou ma amatou matiginga!"

²⁶ Ma te haka tausuu'atu e Pilate ia Barabbas kia te kigatou, kae kaunaki ke kogu ia Jesus 'io haiga'a ke taa ki te kros.

*Te tau'a noko putatai kia Jesus
(Mark 15.16-20; John 19.2-3)*

---

* **27:24** 27.24 Deut 21.6-9.

27 Mate kakabe ena pegea haitau'a o Pilate ia Jesus kite hu'ai hage o Pilate. O haka putu bai pegea haitau'a o ghigo ia Jesus. 28 'Ui'ui ekigatou te mago o Jesus, kae sui kigatou o ha mago ia te Ia ina ake uga sesenga. 29 Kae higi ma'u ekigatou te ha'u ina kaubago hotohoto o haka eke kite 'ugu o Jesus, kae tuku ekigatou te ga'akau kite gima maui o'ona, kae he tokotugi 'aki i'ago ia Jesus o putatai kinai, "Tena koe, te Hakahua o na Jew!" 30 Henga'esu 'aki kia te Ia, kae sa'u ekigatou te ga'akau o pe'epe'e ai te 'ugu o 'Ona. 31 Nimaa 'oti agatou putatai 'anga kia Jesus nei, 'ui ekigatou te hu'ai ake uga sesenga, kae ha mago haka hoki i o'Ona o kakabe ia te Ia ke taa ki te kros.

Te taa 'anga ia Jesus kite kros

(Mark 15.21-32; Luke 23.26-43; John 19.17-27)

32 Te gholoba noko maa boo ai ko kigatou, noko bilaabei ma te tangata mai Cyrene tena ingoa ko Simon, ma te hai ena pegea haitau'a o 'amo eia te kros o Jesus. 33 Ko kigatou na boo o hetae kite kunga noko mate ko Golgota, (egaataki "Te Kunga o te Puso 'ugu"). 34 *Tena te kunga na haiga'a ai e na pegea haitau'a waeni ke binu ai a Jesus, noko haka higo higo ite bai bii; ka na binulobo e Ia ma te he'e binu. 35 *Te gholoba na 'oti ite taa ai ekigatou ia Jesus kite kros, kae hai ekigatou te babage 'anga i na daes, ke tuha ai ekigatou na ake o 'Ona. 36 Kae noho 'aki o mata e kigatou ia Jesus ite kunga na. 37 Te pata 'anga

---

* 27:34 27.34 Ps 69.21. * 27:35 27.35 Ps 22.18.

ki 'agunga i te 'ugu o Jesus i te kros, noko tau kinai te kanukanu haka makau kia te Ia, "Tenei a Jesus te Hakahua o na Jew." ³⁸ Noko toka gua pegea kaia'a noko taa 'ia haka pigi kia Jesus, o tau tegaa i te pa'asi maui, kae tau tegaa i te pa'asi sema. ³⁹ *Na pegea noko manga he sigi sigi haki, noko gegea songo toto'a kia Jesus, ma te he o'io'i'aki ogatou 'ugu. ⁴⁰ *Kae hai atu, "Ko Koe ka tuki te Hage Tapu ka kego 'ati hoki i te togunga 'ao? Haka ma'ugi iho ia te Koe! Hinaiho i te kros na i te poi ko Koe te Hosa o God!"

⁴¹ Na hakahua ona Priest, mana ako ona tagangonga mana 'agiki ona Jew noko manga konei na noho ma'u agatou putatai kia Jesus. ⁴² Ko kigatou noko hai atu, "Manga haka ma'ugi e Ia kogaa pegea, kae he'e 'aonga te haka ma'ugi ia te Ia. Ko Ia te Hakahua o na Jew, tuku atu ke iho mai i te kros, ka kitatou too kia te Ia." ⁴³ *Ko Ia e sano kia God. Tuku atu a te 'Aitu ke haka soi ia te Ia i te gholoba nei i te poi siahai Ia kia te Ia, na'e noko konei Ana gea, "Ko Au te Hosa o God." ⁴⁴ He'e po gua taangata kaia'a noko taa haka pigi 'ia kia te Ia, noko gegea songo toto'a ma'u kia te Ia.

Te mate 'anga a Jesus

(Mark 15.33-41; Luke 23.44-49; John 19.28-30)

⁴⁵ Na henua na poo'ugi ngatahi haka tu'u i te 'ao'atea, o hano ano ga'aapage. ⁴⁶ *Nimaa i te ga'aapage ko Jesus noko hai tena hu'ai ngege 'anga:

---

* **27:39** 27.39 Ps 22.7; 109.25.   * **27:40** 27.40 Mt 26.61; Jn 2.19.

* **27:43** 27.43 Ps 22.8.   * **27:46** 27.46 Ps 22.1.

“Ilae, ilae, lama, sabaktani?”
 Tegaa tona gaataki, “Toku God, toku God. 'Eaa et'i'aki ai e Koe ia te Au?”

⁴⁷ Te gholoba noko haka gongo ai na pegea noko manga tutu'u ite kungaa kite gea'anga Jesus nei, ko kigatou noko konei agatou gegea, “Ko Jesus manga ngege ia Elijah.”

⁴⁸ *Mate tege ghali te pegea ia tekigatou, o to'o mai te me'a maguu o hai kinai eia na waeni maga, o tuku ki te tino bugu, o haka to'ake ke binu ai a Jesus. ⁴⁹ Ka noko hai atu kogaa, “Saunoa atu kia te Ia, ka kitatou mataa hiina'i kinai, po ka a'u a Elijah o haka soi ia te Ia.”

⁵⁰ Ka te gholoba na tangi to'a haka hoki ai a Jesus, kae haiga'a te spirit o 'Ona.

⁵¹ *Te gholoba na, na maha'a gua ai te laoa maatogu noko tau ite uso o te Hage Tapu, haka tu'u iho i'agunga o hetae iho ki gago. O'i o'i ma'u a te kege kae maha'aha'a ai na hatu mogi.

⁵² Maha'aha'a o ta'ata'aki na takotonga. Kae a'aga giu mai kite ma'ugi na tino ona pegea tapu noko mamate. ⁵³ Ko kigatou na sosopo ake i na takotonga. Nimaa ma'ugi hoki a Jesus, ko kigatou na boo ki Jerusalem o haka 'agitino ki te 'apitanga.

⁵⁴ Te gholoba noko hiina'i ai te tugitau'a ma tena tu'uganga noko manga tutu'u o ge'o ia Jesus, kite o'i o'i'anga, ma ba'i hai'anga noko hai, ko kigatou na matataku toto'a kae gegea toto'a ake, “E maa'ogi, ko Ia te Hosa o God.”

⁵⁵ *Noko 'eha haahine noko ite kungaa, noko

---

* **27:48** 27.48 Ps 69.21. * **27:51** 27.51 Ex 26.31-33. * **27:55** 27.55 Lk 8.2,3.

manga mata haka mama'o atu, ko kigatou noko he tata'o 'aki ia Jesus mai Galilee, o noko manga baa siko ia te Ia. ⁵⁶ Noko iai a Mary mai Magdala, ma Mary te tinana o James ma Joseph mate tinana o gua hosa o Zebedee.

Te tanu 'anga ia Jesus

(Mark 15.42-47; Luke 23.50-56; John 19.38-42)

⁵⁷ Nimaa i te hano 'anga ki te ahiahi, hetae mai te tangata ga'u mai Arimathea, tena ingoa ko Joseph, koia ma'u na hai ia te ia te pegea haka ako o Jesus. ⁵⁸ Hano kia Pilate, o haka ene kinai i te tino o Jesus. Mate kaunaki e Pilate ona pegea o haiga'a te tino o Jesus kia Joseph. ⁵⁹ Ma te sa'u iho e Joseph te tino o Jesus o pegu i na laoa susugu ma'a, ⁶⁰ o tuku e Joseph kite takotonga ho'ou o'ona noko kegi eia i te ogo hatu, kae hugihugi kinai eia te hu'ai hatu o titingiai te mata o te takotonga, kae hano. ⁶¹ Ko Mary mai Magdala, ma tegaa tasi Mary noko manga noho 'aki o he nga'ago 'aki ki te takotonga.

Te ge'o 'anga te takotonga

⁶² Nimaa itegaa 'ao, te 'ao e mugimai i te 'Ao Ngaague, na hakahua o na Priest ma na Pharisee noko boo ake kia Pilate. ⁶³ *O hai atu, "Hakahua, ko kimatou e maanatu kina 'aso noko manga koi ma'ugiai te pegea goi nei, noko haimai, 'Nimaa go i te 'ao go togu kinai toku mate, e hai kau go ma'ugi haka hoki ai.' ⁶⁴ Haiga'a atu he kaunakinga ke ge'o gaoi te takotonga, ke hano ano hetae ki te 'ao go togu kinai tena mate. Na'e

---

* **27:63** 27.63 Mt 16.21; 17.23; 20.19; Mk 8.31; 9.31; 10.33,34; Lk 9.22; 18.31-33.

kitai go boo ake ona pegea haka ako o kaia'a te tino, kae go he 'atigongo 'aki ki te 'apitanga ko Ia kua ma'ugi mai i te mate. Te gogoi mugi'anga nei, kago tamaki o sigi i te mataa hai'anga.”

⁶⁵ Ma te haka tau atu a Pilate, “Kakabe atu na pegea ge'o ke ge'o, boo atu o ge'o gaoui te takotonga, mate hai kinai nia e'aonga te hai kinai ekoutou.” ⁶⁶ Mate boo kigatou o ge'o gaoui te takotonga, noko tuku haka 'igonga kite hatu e titingi ai te takotonga kae tuku na pegea ge'o.

28

Te ma'ugi hoki 'anga a Jesus

(Mark 16.1-10; Luke 24.1-12; John 20.1-10)

¹ Nimaa sigi te 'ao oki oki, i te mahoata pilupilu o te 'ao mu'a, ko Mary mai Magdala, ma tegaa tasi Mary, noko boo ke hiina'i kite takotonga.

² 'Ai na hai te hu'ai o'io'i'anga, ite hinaiho'anga mai tegangi te ensel o te 'Aitu o hano kite takotonga o hugihugi te hatu kitaha o manga noho ai. ³ Na noho o'ona noko manga noho pete 'uiga, ka ona laoa noko maa susugu pe na usae. ⁴ Na pegea noko ge'o te takotonga na matataku ki te ensel o manga he popoge 'aki, ano manga sa'akigoa na pegea mamate.

⁵ Haiatu te ensel kia gua haahine, “Noka te matataku, ena'a eau kougua manga sasaga ia Jesus na ta'ia kite kros. ⁶ Ko Ia ehe'e kitea ite kunga nei. Ko Ia kua ma'ugi hoki o haka maa'ogiai nia noko gea ai. Boomai o hiina'i kite kunga noko takoto ai. ⁷ Kae giu ghaliatu o hogahoga ki ona pegea haka ako:

'Ko Ia kua ma'ugi hokimai ite mate, ka kua mu'a ia te koutou ki Galilee. Tena te kunga kago hiina'ia i te koutou kia te Ia.' Manga konei na hogahoga atu e Au kia te kougua."

⁸ Ma te ghali gua haahine o boo i te takotonga. Masi'igoa noko matataku, ka ko kigaaua noko sisia. Kae he 'agiko ke 'atigongo ki na pegea haka ako. ⁹ Manga he tu'ia 'aki kigaaua i te sasa'o kia Jesus, o hakagaoi kia te kigaaua. Boo kigaaua kia Jesus o he 'osohi ki na tapungao o sozi kia te Ia. ¹⁰ Ma te hai atu a Jesus kia te kigaaua, "Noka te matataku. Boo atu o he 'atigongo 'aki ki na pegea o 'Oku ke boo ki Galilee, 'e tena te kunga kago hiina'ia i te Au."

Te gongo a na pegea noko ge'o te takotonga

¹¹ Te gholoba noko maa koi boo ai gua haahine, noko iai kogaa i na pegea noko ge'o te takotonga na boo ki Jerusalem o he 'atigongo 'aki ki na hakahua o na Priest i ba'i hai 'anga na hai. ¹² I te gholoba noko bilaabei ai na hakahua o na Priest ma na 'agiki o na Jew o hai tegatou paaunga, o haiga'a te hu'ai tu'u mane ki na pegea hai tau'a. ¹³ Hai atu kia te kigatou, "Koutou e hai ke konei na gegea: 'Ko kimatou noko manga momoe i te poo, kae boomai Ona pegea haka ako o kaia'a te tino o 'Ona.' ¹⁴ Ka ko Pilate nimaa go haka gongo ki te gongo nei, e hai kimatou go haka tinogaoi 'ia kinai, kago he'e tatae he maikia kia te koutou." ¹⁵ Na pegea hai tau'a na to'o e kigatou na mane, o hai e kigatou nia noko tongitongi aki kigatou hai 'ia. Te gongo nei na seseke ki ba'i pegea o Jew, ano tatae mai ki te 'ao nei.

Ko Jesus noko haka'agitino kiona pegea haka ako

(Mark 16.14-18; Luke 24.36-49; John 20.19-23; Acts 1.6-8)

¹⁶ *Mate boo te katoa tuma'a etasi pegea haka ako ki Galilee, kite ogo noko gea a Jesus kia tekigatou ke boo kinai. ¹⁷ Te gholoba na hiina'i ai kigatou kia Jesus, ko kigatou na sozi kia te Ia, ka noko iai kogaa pegea noko manga he tootoobaasi'a 'aki. ¹⁸ Mate a'u a Jesus kia tekigatou o hai atu, "Ko ba'i taganga mana paaunga o te gangi mate kege nei, kua haiga'a kia te Au. ¹⁹ *Kae boo atu ki ba'i henua o hai ia tekigatou ke hai ai mo'oku ni pegea haka ako. Haagogomi atu ia tekigatou i te ingoa o te Tamana, mate Hosa, mate Spirit Tapu. ²⁰ Mate ako ia tekigatou ke mangangao ki ba'i hai'anga kua 'oti i te gea ai Au kia tekoutou. Ka noko na'a pipiki atu, na'e ko Au e hai kau noko haka pata kia tekoutou i ba'i gholoba, hano ano hetae ki te 'otinga o te kege nei. E tonu!"

---

* **28:16** 28.16 Mt 26.32; Mk 14.28. * **28:19** 28.19 Acts 1.8.

Rennell-Bellona
Rennell-Bellona: Rennell-Bellona (Bible)

copyright © 2020 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Rennell-Bellona)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 23 Aug 2023 from source
files dated 29 Jan 2022

56fe8b8d-4e49-55e8-b787-0bd9871af3ae